

**VALODU APGUVE:
PROBLĒMAS UN
PERSPEKTĪVA**

XVI

Zinātnisko rakstu kopsavilkumi

**LANGUAGE ACQUISITION:
PROBLEMS AND
PERSPECTIVE**

XVI

Summaries of scientific articles

Liepāja 2020

Saturs / Table of Contents

Solvita POŠEIKO

Pilsētu teksti kā autentiski materiāli kontekstualizētai latviešu valodas apguvei ārvalstu universitātēs	4
<i>City Texts as Authentic Materials for Contextualized Latvian Acquisition in Foreign Universities</i>	4

Inga LAIZĀNE

Latviešu valodas kā svešvalodas apguve Āzijā	8
<i>Acquisition of Latvian as a Foreign Language in Asia</i>	8

Yan LU

Kīnieši apgūst latviešu valodu: problēmas un risinājumi	10
<i>Latvian Acquisition for Chinese Learners: Problems and Suggestions</i>	10

Lāsma GAITNIECE

Transdisciplinaritāte studiju kursa „Latviešu valoda kā svešvaloda” īstenošanā	12
<i>Transdisciplinarity in Implementing the Study Course “Latvian as a Foreign Language”</i>	12

Inga KAIJA, Inga LAIZĀNE

„Latviešu valoda zobārstniecības studentiem” – pirmā latviešu valodas kā svešvalodas mācību grāmata zobārstniecības studentiem	15
<i>“Latvian for Dentistry Students” – the First Textbook for Learning Latvian as a Foreign Language in Dentistry Studies.....</i>	15

Inga KAIJA

Jaunu burtu veidošana ar diakritiskajām zīmēm latviešu valodas kā svešvalodas apguvēju tekstos	19
<i>Using Diacritical Marks to Make New Letters in Texts Written by Learners of Latvian as a Foreign Language</i>	19

Dagnija DEIMANTE

Reading Skills in Self-Directed Learning	21
<i>Lasīšanas prasmes pašvadītas mācīšanās procesā</i>	21

Марина НОВИК, Анна ЩУКА

Орфографические ошибки в русском языке как иностранном в основной школе	23
<i>Pareizrakstības klūdas krievu valodā kā svešvalodā pamatskolā</i>	23
<i>Spelling Errors in Russian as a Foreign Language in a Primary School</i>	23

Vaida ŽEGUNIENĖ, Laima KUPRIENĖ

Phraseodidactics and Culture: Investigation of Students’ Perception	26
<i>Frazeodidaktika un kultūra: studentu uztveres izpēte</i>	26

Linda BIŠOFA

Zu einigen problematischen Fragen der Fachsprachenvermittlung am Beispiel des Deutschunterrichts bei Juristen	29
<i>Par dažiem problemātiskiem jautājumiem speciālā lietojuma vācu valodas mācīšanā juristiem</i>	29
<i>About Some Problematic Issues of Language for Special Purposes Teaching at Example of German Lessons with Lawyers</i>	29

Māra DOMICEVIČA, Krista APĪNE	
Vecāku līdzdalība pirmsskolas vecuma bērnu vārdu krājuma paplašināšanā	32
<i>Parental Implication in the Development of Pre-School Children's Vocabulary</i>	32
Kristīne ŪTRUPA, Linda PAVĪTOLA	
Lietpratības pieeja un caurviju prasmju īstenošana pirmsskolas pedagoģiskajā procesā:	
pedagoģiskā pieredze metodiskā materiāla „Mans kalendārs” izmantošanā.....	34
<i>Competence Approach and Implementation of Transversal Skills in Pre-School Pedagogical Process: Pedagogical Experience on Use of the Methodological Material “My Calendar”</i>	34
Jūlija KUZNECOVA, Olga LEZINA	
Didaktisko spēļu izmantošana latviešu valodas gramatikas mācības pirmajos posmos	38
<i>The Usage of Didactic Games in Teaching Latvian Grammar at the Early Stage</i>	38
Daiva JAKAVONYTÈ-STAŠKUVIENÈ	
Development of Fourth Grade Pupils’ Argumentation Skills Through Analysis of Fiction ...	41
<i>Daiļliteratūras tekstu izmantošana 4. klases skolēnu argumentācijas prasmes attīstīšanai....</i>	41
Vaiva GRABAUSKIENÈ, Vaiva SCHOROŠKIENÈ	
Pre-Service Teachers’ Competences in Applying Knowledge of Mathematics and Language in Mathematical Fiction	44
<i>Topošo skolotāju prasme integrēt valodas un matemātikas zināšanas didaktisku matemātikas pasaku izveidei</i>	44
Tomáš GODIŠ, Ildikó PŠENÁKOVÁ	
Kommunikationsmittel und Medien im Fremdsprachenunterricht	47
<i>Komunikācijas līdzekļi un mediji svešvalodu mācībā</i>	47
<i>Means of Communication and Media in Foreign Language Teaching</i>	47
Mārtiņš SPRIDZĀNS	
Lecturers’ Role in Design and Implementation of E-Learning Processes.....	51
<i>Docētāju loma e-studiju procesa ieviešanā un īstenošanā</i>	51
Kristīne LEVĀNE-PETROVA, Ilze AUZIŅA, Kristīne POKRATNIECE	
Latviešu valodas apguvēju korpusa datu ieguves un apstrādes metodoloģijas izstrāde.....	54
Development of Methodology for Learner Corpus of Latvian Data Acquisition and Processing	54
Dite LIEPA	
Īpašvārdu pareizrakstība: problēmas un risinājumi	56
<i>Spelling of Proper Nouns: Problems and Solutions</i>	56
Mirdza PAIPARE, Dace STIEGELE	
Runas un valodas attīstības traucējumi, to korekcija un profilakse mūzikas terapijas praksē	59
<i>Speech and Language Developmental Disorders, Their Treatment and Prevention in the Practice of Music Therapy</i>	59
Diāna LAIVENIECE, Linda LAUZE	
Valodas kļūdas svešvalodu apguves procesā: studentu pieredzes atspogulojums	63
<i>Language Errors in the Process of Acquiring a Foreign Language: Reflection of Students’ Experience</i>	63

Pilsētu teksti kā autentiski materiāli kontekstualizētai latviešu valodas apguvei ārvalstu universitātēs¹

City Texts as Authentic Materials for Contextualized Latvian Acquisition in Foreign Universities

Solvita POŠEIKO

Latvijas Universitāte, Latviešu valodas institūts

Akadēmijas laukums 1, Rīga, LV-1050

solvita.poseiko@gmail.com

Rakstā galvenā uzmanība pievērsta latviešu valodas kā svešvalodas apguves metodikai ārvalstīs, kur apkārtējā vidē tikpat kā nav dzirdami vai redzami autentiski teksti. Balstoties komunikatīvās pieejas un funkcionālās gramatikas idejās, rakstā ir teorētiski pamatots, kā latviešu valodas mācīšanā izmantot fotogrāfijas ar pilsētu tekstiem; doti praktiski ieteikumi, kā izvēlēties pilsētu tekstus un kā tie var noderēt leksikas un gramatikas tematu apguvei. Papildus ir doti uzdevumu piemēri un idejas nelielam studentu projektu darbiem.

Rakstā ir secināts, ka fotogrāfijas ar Latvijas pilsētu tekstiem ļauj studentiem ārvalstīs

- iepazīt Latvijas pilsētas (arhitektūru, plānojumu, vēsturi, iedzīvotāju sociālo dzīvi);
- redzēt autentisku latviešu valodas rakstveida lietojumu līdzās informācijai citās valodās;
- pievērst uzmanību pilsētu tekstu izveides principiem un tipiskiem valodas līdzekļiem;
- pilnveidot un nostiprināt vārdu krājumu, kas saistīts ar pilsētu un pilsētas dzīvi, kā arī apgūt gramatiku (atsevišķas nomenu, darbības vārdu un apstākļa vārdu formas, vārdu savienojumus, vienkāršas sintaktiskās konstrukcijas).

Atslēgvārdi: autentiski materiāli, lingvistiskā ainava, pilsētu teksti, latviešu valoda kā svešvaloda, tekstrādība, pragmatiskā kompetence.

Literatūra

Aladjem, Jou 2016 = **Aladjem, Ruthi, Jou, Bibiana.** The Linguistic Landscape as a Learning Space for Contextual Language Learning. *Journal of Learning Spaces*, 5(2), 2016, 66–70.

Barbieri, Eckhardt 2007 = **Barbieri, Federica, Eckhardt, Suzanne E. B.** Applying Corpus-Based Findings to Form-Focused Instruction: The Case of Reported Speech. *Language Teaching Research*, 11(3), 2007, 319–346.

Brandl 2008 = **Brandl, Klaus.** *Communicatie Language Teaching in Action. Putting Principles to Work.* New Jersey: Pearson, 2008.

Brūveris 2014 = **Brūveris, Pēteris.** *Mācos rakstīt jeb Ātrs palīglīdzeklis poētisku tekstu apguvē.* Rīga: Mansards, 2014.

Cenoz, Gorter 2008 = **Cenoz, Jasone, Gorter, Durk.** Linguistic Landscape as an Additional Source of Input in Second Language Acquisition. *International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*, 46(3), 2008, 257–276.

Clemente, Andrade, Martins 2012 = **Clemente, Mariana, Andrade, Ana Isabel, Martins, Filomena.** Learning to Read the World, Learning to Look at the Linguistic Landscape: A Study in the First Years of Formal Education. Christine Hélot, Monica Barni, Rudi Janssens (eds.).

¹ Publikācija ir sagatavota pēcdoktorantūras projektā „Pilsētu lingvistiskā ainava kā daudzpusīgs resurss Baltijas valstīs: valodnieka, uzņēmēja un studenta perspektīva” (Nr. 1.1.1.2/VIAA/1/16/011).

Linguistic Landscapes, Multilingualism and Social Change. Frankfurt am Main: Peter Lang, 2012, 267–285.

Cope, Kalantzis 2015 = **Cope, Bill, Kalantzis, Mary.** *The Things You Do to Know: An Introduction to the Pedagogy of Multiliteracies.* Bill Cope, Mary Kalantzis (eds). *A Pedagogy of Multiliteracies. Learning by Design.* London: Palgrave Macmillan, 2015, 1–36.

Cope, Kalantzis (red.) 2015 = **Cope, Bill, Kalantzis, Mary** (eds.). *A Pedagogy of Multiliteracies. Learning by Design.* London: Palgrave Macmillan, 2015.

Eggins, Slade 1997 = **Eggins, Suzanne, Slade, Diana.** *Analysing Casual Conversation.* London: Cassell, 1997.

Garcia, Kleifgen, Bartlett 2007 = **Garcia, Ofelia, Kleifgen, Joanne, Bartlett, Lesley.** From Biliteracy to Pluriliteracies. Peter Auer, Li Wei (eds.). *Handbook of Applied Linguistics on Multilingual Communication.* Mouton: De Gruyter, 2007, 207–228.

Garrido Sardà 2018 = **Garrido Sardà, Maria, Rosa.** Introduction to Multilingualism in Society, Université de Lausanne. *Multilingual Lausanne: A Linguistic Landscape Project*, 2018 [skatīts 2019. g. 24. okt.]. Pieejams: <https://sepia2.unil.ch/wp/garrido/>

Gilmore 2007 = **Gilmore, Alex.** Authentic Materials and Authenticity in Foreign Language Learning. *Language Teaching*, 40(2), 2007, 97–118.

Gorter, Cenoz 2015 = **Gorter, Durk, Cenoz, Jasone.** Linguistic Landscape inside Multilingual Schools. Bernard Spolsky, Ofra Inbar-Lourie, Michal Tannenbaum (eds.). *Challenges for Language Education and Policy: Making Space for People.* New York, London: Routledge, 2015, 151–169.

Laizāne 2019a = **Laizāne, Inga.** *Latviešu valoda kā svešvaloda: lingvodidaktikas virziena attīstība Latvijā un ārpus tās.* [Promocijas darbs filoloģijas doktora zinātniskā grāda iegūšanai valodniecības nozares lietišķās valodniecības apakšnozarē; zinātniskais vadītājs Arvils Šalme]. Liepājas Universitāte, 2019.

Lazdiņa, Marten 2009 = **Lazdiņa, Sanita, Marten, Heiko, F.** The “Linguistic Landscape” Method as a Tool in Research and Education of Multilingualism. Experiences from a Project in the Baltic States. Anju Saxena, Åke Viberg (eds.). *Multilingualism : Proceedings of the 23rd Scandinavian Conference of Linguistics*, Uppsala University 1–3 October 2008. Uppsala: Uppsala Universitet, 2009, 212–225.

Long 2014 = **Long, Mike.** *Second Language Acquisition and Task-Based Language Teaching.* Malden, MA: Wiley-Blackwell, 2014.

Malinowski 2014 = **Malinowski, David.** *Looking Forward: Language Learning in the Linguistic Landscape.* [Blog post, 15 Nov 2014; skatīts 2019. g. 25. okt.]. Pieejams: <http://blog.cls.yale.edu/2014/11/15/linguistic-landscape-cls-brown-bag/>

Pošeiko 2015 = **Pošeiko, Solvita.** *Valodas un to funkcionalitāte pilsētu publiskajā telpā: Baltijas valstu lingvistiskā ainava.* [Promocijas darbs filoloģijas doktora grāda iegūšanai valodniecības zinātnu nozares vispārīgās valodniecības apakšnozarē; zinātniskā vadītāja Sanita Lazdiņa]. Latvijas Universitāte, 2015. Pieejams arī: http://dspace.lu.lv/dspace/bitstream/handle/7/31349/298-51593-Poseiko_Solvita_sp10146.pdf?sequence=1

Pošeiko 2016 = **Pošeiko, Solvita.** Latviešu valoda kā svešvaloda: Latvijas un Ķīnas pieredze turpmākajam integrācijas procesam Latvijā. Sanita Lazdiņa (red.). *Integrācija sākas ar mācīšanos: Latvijas pieredze 21. gadsimtā.* Rīga: Latviešu valodas aģentūra, 2016, 109–128.

Pošeiko 2018a = **Pošeiko, Solvita.** Multimodāli teksti latviešu valodas apguvē: zināšanām, prasmēm, emocijām. *Tagad : zinātniski metodisks izdevums*, 1(11), 2018, 100–112. Pieejams: <http://maciunmacies.valoda.lv/par-latviesu-valodas-apguvi/zurnals-tagad>

Pošeiko 2018b = **Pošeiko, Solvita.** The Linguistic Landscape as a Tool for Mastering and Improving Pragmatic Competence. Diāna Laiveniece (ed.). *Problems of and Perspectives on Language Acquisition.* Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2017, 254–265.

Pošeiko 2019a = **Pošeiko, Solvita.** Lingvistiskā ainava. *Nacionālā enciklopēdija*, 2019 [skatīts 2019. g. 24. okt.]. Pieejama: <https://enciklopedija.lv/skirklis/52199-lingvistisk%C4%81-ainava>

Pošeiko 2019b = **Pošeiko, Solvita.** *Kolektīvās lingvistiskās ainavas lasīšanas pieredze studenta skatījumā*, 2019 [skatīts 2019. g. 24. okt.]. Pieejams: <https://pilsetuteksti.blogspot.com/2019/11/kolektivas-lingvistiskas-ainavas.html>

Pošeiko 2020 = **Pošeiko, Solvita.** Izdevuma idejiskais ietvars. *Celvedis pilsētas tekstu izpētē : uzziņu materiāls valodniecībā. [Sagatavošanā]*.

Rowland 2012 = **Rowland, Luke.** The Pedagogical Benefits of a Linguistic Landscape Research Project in Japan. *The International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 16 (4), 2012, 494–505.

Sayer 2010 = **Sayer, Peter.** Using the Linguistic Landscape as a Pedagogical Resource. *ELT Journal*, 64(2), 2010, 143–154.

Semetsky (red.) 2017 = **Semetsky, Inna** (ed.). *Edusemiotics – A Handbook*. Springer, Business Media Singapore, 2017.

Spektors 2019 = **Spektors, Andrejs** (sast.). *Tēzaurs : konteksts*, 2009–2020 [skatīts 2019. g. 24. okt.]. Pieejams: <https://tezaurs.lv/#/sv/konteksts>

Sweet 1899 = **Sweet, Henry.** *The Practical Study of Languages*. London: Oxford University Press, 1899.

Timmis 2005 = **Timmis, Ivor.** Towards a Framework for Teaching Spoken Grammar. *ELT Journal*, 59(2), 2005, 117–125.

Yule 1995 = **Yule, George.** The Paralinguistics of Reference: Representation in Reported Discourse. Guy Cook, Barbara Seidlhofer (eds.). *Principle and Practice in Applied Linguistics*. Oxford: Oxford University Press, 1995, 185–196.

Zyzik, Polio 2017 = **Zyzik, Eve, Polio, Charlene.** *Authentic Materials Myths: Applying Second Language Research to Classroom Teaching*. Ann Arbor, MI: The University of Michigan Press, 2017.

Summary

Latvian as a foreign language has been taught in different parts of the world since the beginning of the 20th century. Currently, Latvian is taught in some 20 foreign universities in Europe, Asia and the US. Introducing photos of written texts seen in Latvian cities is one way of showing students the authentic use of Latvian in public communication and of drawing their attention to the principles of creating certain types of texts, including typical language tools and their functionality.

The paper has two interrelated aims:

- 1) to theoretically discuss the usefulness of authentic materials in foreign language teaching by focusing on the involvement of Latvian city texts in the process of learning Latvian as a foreign language;
- 2) to provide practical advice on how to select city texts and which language topics (grammar, vocabulary, style) teachers may find useful and to illustrate these suggestions with examples of exercises.

The article first analyses the term *authentic texts* and elaborates on the most common assumptions about authentic materials in language education. Then there is a brief description of existing research on the use of linguistic landscape approaches and data in language learning. Considering the theories discussed by the researchers on the one hand and the practical experience of educators on the other hand, it is shown further which types of texts can be useful in teaching/learning Latvian as a foreign language abroad and how to best utilize them in one's teaching work. At the end there is a summary with conclusions.

The article concludes that photos with written city texts from Latvia allow students abroad to:

- get acquainted with Latvian cities (architecture, planning, history, social life of inhabitants).
- see authentic Latvian written usage alongside information in other languages.
- pay attention to the principles of text types and the typical linguistic tools notable within them.
- to improve and strengthen vocabulary (especially that related to cities and urban life) and grammar (individual forms of nouns, verbs and adverbs, word combinations, simple syntactic constructions).

The use of city texts in the teaching process is related to the study of Latvian culture and public life, promotes awareness of the language situation in Latvian public communication, and encourages development of linguistic, multilingual, and pragmatic competence and textual literacy.

Keywords: authentic materials, linguistic landscape, city texts, Latvian as a foreign language, literacy, pragmatic competence.

Acquisition of Latvian as a Foreign Language in Asia

Inga LAIZĀNE

Rīgas Stradiņa universitāte, Valodu centrs

Dzirciema iela 16, Rīga, Latvija, LV-1007

Inga.Laizane@rsu.lv

Latviešu valodas kā svešvalodas (LATS) apguvei ārpus Latvijas ir senas tradīcijas, īpaši ārvalstu augstskolās. Vairākās universitātēs ir izveidotas akadēmiski spēcīgas baltistikas studiju programmas un tiek piedāvāta iespēja apgūt latviešu valodu gan bakalaura, gan maģistra, gan arī doktora studiju līmenī. Tomēr laika gaitā dažādu iemeslu dēļ baltistikas studiju programmas ir tikušas slēgtas, atstājot latviešu valodu kā fakultatīvu priekšmetu vai pārtraucot latviešu valodas apguvi pavismam. Taču ir arī tādas augstākās izglītības iestādes ārpus Latvijas, kur interese par latviešu valodu pieaug un rodas pat vajadzība veidot jaunas studiju programmas, piemēram, Pekinā. Raksta mērķis ir dot pārskatu par LATS apguvi Āzijā, kas LATS apguves attīstībā ir jauns un ļoti nozīmīgs reģions.

Atslēgvārdi: latviešu valoda kā svešvaloda, Japāna, Ķīna, bakalaura studiju programma.

Literatūra

Horiguči 2010 = **Horiguči, Daiki.** Kopības sajūta valodas klasē – piemērs no latviešu valodas apguvējiem japāniem. *Valodu apguve: problēmas un perspektīva* : zinātnisko rakstu krājums, VIII. Liepāja: LiePA, 2010, 28–37.

Horiguchi 2013 [prezentācija] = **Horiguchi, Daiki.** *Latviešu valodas apguve Japānā*. LVA diasporas skolotāju kursi. Drabešu pagasts, Bille, 9.07.–11.07.2013.

Horiguchi 2014 = **Horiguchi, Daiki.** *Par mācībgrāmatu* [tiešsaiste]. Ziņojuma saņēmēja: Inga Laizāne, 08.04.2014. [Nepubliskota sarakste].

Horiguchi 2015 [intervija] = Intervija ar **Daiki Horiguči** par latviešu valodas kā svešvalodas mācīšanu Japānā, Tokijas Svešvalodu universitātē un LR vēstniecībā; intervija ierakstīta 2015. g. 28. okt. Viļnā.

Horiguchi 2018 = **Horiguchi, Daiki.** *Latviešu valoda* [tiešsaiste]. Ziņojuma saņēmēja: Inga Laizāne, 27.01.2018. [Nepubliskota sarakste].

Kārkliņa 2015 = **Kārkliņa, Diāna.** Ķīnā varēs studēt latviski. *Diena*, 96(7092), 22.05.2015, 11.

Krumins 2016 = **Krumins, Janis.** *Par latviešu valoda Japānā* [tiešsaiste]. Ziņojuma saņēmēja: Inga Laizāne, 12.07.2016. g. 12. jūl. [Nepubliskota sarakste].

Laizāne 2019a = **Laizāne, Inga.** *Latviešu valoda kā svešvaloda: lingvodidaktikas virziena attīstība Latvijā un ārpus tās*. [Promocijas darbs filoloģijas doktora zinātniskā grāda iegūšanai valodniecības nozares lietišķās valodniecības apakšnozarē; zinātniskais vadītājs Arvils Šalme]. Liepājas Universitāte, 2019.

Laizāne 2019b = **Laizāne, Inga.** *Latviešu valoda kā svešvaloda: lingvodidaktikas virziena attīstība Latvijā un ārpus tās//Latvian language as a foreign language: the development of the linguodidactic direction in Latvia and abroad*. [Promocijas darba kopsavilkums]. Liepāja: Liepājas Universitāte, 2019.

Lu 2019 [intervija] – intervija ar **Yan Lu** par latviešu valodas kā svešvalodas mācīšanu Ķīnā, Pekinas Svešvalodu universitātē; intervija ierakstīta 2019. g. 15. febr. Rīgā.

Nikolajeva 2015 [intervija] = intervija ar **Mariju Nikolajevu** par latviešu valodas kā svešvalodas mācīšanu Ķīnā, Pekinas Svešvalodu universitātē; intervija ierakstīta 2015. g. 9. jūl. Rīgā.

Pošeiko 2012 = **Pošeiko, Solvita**. Latviskais pasaule. Latviešu valodas skolotāja Ķīnā. *Latvietis* : Austrālijas laikraksts latviešiem pasaule, 237, 27.12.2012 [skatīts 2018. g. 20. janv.]. Pieejams:

<http://www.laikraksts.com/raksti/raksts.php?KursRaksts=3090>

Pošeiko 2013 = **Pošeiko, Solvita**. Mācīt latviešu valodu Pekinā. *A12: Celš uz Latgali*, 1(4), 2013, februāris/marts, 20–23.

Šalme 2008 = **Šalme, Arvils**. *Latviešu valodas kā svešvalodas apguve Eiropas augstskolās*. Rīga: Latviešu valodas aģentūra, 2008.

Ūdre 2016 = **Ūdre, Anna**. Una Volkova. Dzīvot starp Latviju, Japānu un Ameriku. *Neatkarīgā Rīta Avīze*, 19.09.2016 [skatīts 2018. g. 28. janv.]. Pieejams:

<https://nra.lv/maja/185382-una-volkova-dzivot-starp-latviju-japanu-un-ameriku.htm>

Veldruma 2016 [intervija] = intervija ar **Aiju Veldrumu** par latviešu valodas kā svešvalodas mācīšanu Ķīnā, Pekinas Starptautisko Studiju universitātē; intervija ierakstīta 2016. g. 5. febr. Rīgā.

Volkova 2018 = **Volkova, Una**. *Latviešu valoda* [tiešsaiste]. Ziņojuma saņēmēja: Inga Laizāne, 28.01.2018. [Nepubliskota sarakste].

Summary

The Latvian language as a foreign language (LATS) is learned both in Latvia and abroad. It can be done in higher education institutions, as well as in different courses and self-directed learning. Outside Latvia, there are many countries and higher education institutions where it is possible to acquire LATS.

In some higher education institutions, the Latvian language has been taught since the beginning of the 20th century. The oldest LATS teaching traditions are in North America, Germany, Sweden, Lithuania and Australia. In some universities, such as Stockholm University, Masaryk University, Saint Petersburg State University, etc., academically strong study programs in Baltic Studies were established. Over time, study programs have been closed for various reasons, at most leaving the Latvian language as an optional course. At some universities, the Latvian language course has been discontinued.

Although in some higher education institutions outside Latvia LATS could be acquired starting from the beginning of the 20th century, the most significant interest in the Latvian language was after the restoration of independence of the Republic of Latvia. Then many higher education institutions in Europe established Latvian language and culture study programs. This interest was related to the geopolitical situation. People tried to get to know the post-Soviet countries through the language. When Latvia joined the European Union, interest in the Latvian language decreased in Europe. Nowadays, interest in the Latvian language has increased in Asia, especially in China.

In Asia, it is possible to acquire the Latvian language in China and Japan. There are established different Latvian language bachelor programs in universities of China while in Japan the Latvian language is taught for somebody interested in Latvian culture and traditions more than in the Latvian language.

Keywords: Latvian as a foreign language, Japan, China, bachelor programme.

Latvian Acquisition for Chinese Learners: Problems and Suggestions

Yan LU

Pekinas Svešvalodu universitātē, Eiropas valodu un kultūru fakultātē

Ziemeļu Sjisanhuaņa iela 2, Pekina, Ķīna, 100086

lvyan@bfsu.edu.cn

Mūsdienās globalizācijas ietekmē daudzi ķīnieši apmetas uz dzīvi Latvijā, veido te savu karjeru vai mācās. Latviešu valoda ir Latvijas Republikas valsts valoda, tā ir ļoti svarīga starptautiskā saziņā un sadarbībā. Pēdējos gados, īpaši pēc Ķīnas iniciatīvas *Josla un ceļš*, arvien vairāk ķīniešu interesējas par latviešu valodu. Tie ir gan cilvēki, kas vēlas dzīvot Latvijā, gan studenti, kas mācās un padziļināti studē latviešu valodu. Tā ir jauna prakse izglītības zinātnu jomā – latviešu valodas kā svešvalodas apguve ķīniešiem.

Ķīniešu valoda un kultūra ļoti atšķiras no latviešu valodas un kultūras, tādēļ rodas jautājums – kā labāk mācīties un mācīt latviešu valodu ķīniešiem? Atbildēt uz šo jautājumu patlaban ir diezgan grūti. Šajā rakstā, izmantojot aptaujas gan ar ķīniešiem, kas mācās latviešu valodu, gan ar pasniedzējiem, kas strādā ar ķīniešu studentiem, tiek mēģināts noskaidrot grūtības un iespējamos problēmsituāciju risinājumus, kā ķīniešiem veiksmīgāk apgūt latviešu valodu.

Atslēgvārdi: valodas apguve, latviešu valoda kā svešvaloda, ķīnieši, grūtības, vizualizācija.

Literatūra

CSPD 2019 = *Pastāvīgie iedzīvotāji pēc tautības gada sākumā* : Centrālās statistikas pārvaldes datubāzes (IRG069), 06.07.2019 [sk. 2019. g. 22. aug.]. Pieejams: https://data1.csb.gov.lv/pxweb/lv/iedz/iedz_rakst/IRG069.px

Grīnberga 2018 = **Grīnberga, Iveta.** The Art of Teaching Latvian as a Heritage Language: Research and Practice. Diāna Laiveniece (ed.). *Problems of and Perspectives on Language Acquisition*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2018, 146–154.

Horiguči 2010 = **Horiguči, Daiki.** Kopības sajūta valodas klasē – piemērs no latviešu valodas apguvējiem japāniem. *Valodu apguve: problēmas un perspektīva* : zinātnisko rakstu krājums, VIII. Liepāja: LiePA, 2010, 28–37.

Laizāne 2016 = **Laizāne, Inga.** Lietišķas valodniecības ideju ietekme uz latviešu valodas kā svešvalodas attīstību. *Via scientiarum*: starptautiskās jauno lingvistu konferences rakstu krājums, 3. laidiens. Ventspils, Liepāja: Ventspils Augstskola, Liepājas Universitāte, 2016, 56–65.

Laizāne 2017 = **Laizāne, Inga.** Acquisition of Latvian as a Foreign Language in Latvia: Development and Trends. *Rural environment. Education. Personality*: Proceedings of the 10th International Scientific Conference. Jelgava: Latvia University of Agriculture, 2017, 116–120.

Laizāne 2018 = **Laizāne, Inga.** Acquisition of Latvian as a Foreign Language in the Baltic States. Diāna Laiveniece (ed.). *Problems of and Perspectives on Language Acquisition*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2018, 134–145.

Lapinska 2016 = **Lapinska, Indra.** Latviešu valodas apguve ārvalstu augstskolās. Linda Lauze, Gunta Kļava, Inīta Vītola (red). *Valodas situācija Latvijā 2010–2015*. Rīga: Valsts valodas aģentūra, 2016, 157–172.

Lauze, Laiveniece 2018 = **Lauze, Linda, Laiveniece, Diāna.** Use of Intermediary Language and Translating in Acquiring Latvian as a Foreign Language. Diāna Laiveniece (eds.). *Problems*

of and Perspectives on Language Acquisition. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2018, 155–166.

Šalme 2011 = **Šalme, Arvils**. *Latviešu valodas kā svešvalodas apguves pamatjautājumi*. Rīga: Valsts valodas aģentūra, 2011.

Šalme, Auziņa 2016 = **Šalme, Arvils, Auziņa, Ilze**. *Latviešu valodas prasmes līmeņi*. Rīga: Valsts valodas aģentūra, 2016.

Šalme u. c. 2008 = *Latviešu valodas kā svešvalodas apguve Eiropas augstskolās*. **Arvils Šalme, Veneta Žigure, Lāsmja Vaivode, Ingūna Helviga**. Rīga: Valsts valodas aģentūra, 2008.

Summary

In the 21st century, especially after the 2010s, a new phenomenon in the field of Latvian teaching is observed in China: the Latvian Program was initiated in higher education institutions and more Chinese have started to learn Latvian. The causes for this situation are mainly as follows. Firstly, Latvian is one of the two remaining Baltic languages and it is of great value to academic researches. Secondly, as globalization goes deeper in the new century, the relations between China and the European Union (EU) also develop rapidly, thus boosting Chinese people's interest in the EU's member countries. Latvian is one of the official languages of the EU and it plays an important role in the China-Latvia and even the China-EU cooperation. Thirdly, since China proposed the *16+1* Format and *The Belt and Road* initiative, exchanges between China and Latvia have become more frequent.

The motivation for learning Latvian is easy to understand: some learners are students, who are interested in the language and prepare to conduct studies in Latvian; some are common people, who are attracted by the environment in Latvia and plan to work or live in Latvia. Although the reasons to learn Latvian may be various, Chinese learners of Latvian are all influenced by the same mother tongue and culture; therefore, they have similar learning difficulties and problems. To explore possible learning obstacles, there were designed and distributed questionnaires to 47 Chinese learners of Latvian, who are either students in China's universities or Chinese in Latvia. In order to have a thorough understanding, this paper also invited ten Latvian teachers to join in, who all have experience of teaching Latvian to Chinese learners. The results obtained from the questionnaires were analyzed and sorted into the categories of language skills, including listening, reading, writing and speaking.

Latvian acquisition for Chinese learners is a new topic in teaching Latvian as a foreign language, and solutions to deal with the special learning difficulties and problems still need time to work out. This paper may provide some suggestions for future study. Firstly, most Chinese learners are visual learners, thus methods of visualization in learning process are very useful. Secondly, learning materials and practices should be tailored to the special difficulties of Chinese learners. Thirdly, to make the teaching process more systematic and targeted, teaching and research teams are suggested to include both Latvian and Chinese specialists in Latvian.

Keywords: Language acquisition, Latvian as a foreign language, Chinese learners, difficulties, visualization.

Transdisciplinaritāte studiju kursa „Latviešu valoda kā svešvaloda” īstenošanā

Transdisciplinarity in Implementing the Study Course “Latvian as a Foreign Language”

Lāsma GAITNIECE

Rīgas Tehniskā universitāte

E-studiju tehnoloģiju un humanitāro zinātņu fakultāte

Kronvalda bulvāris 1-100. telpa, Rīga, LV-1010

lasma.gaitniece@rtu.lv

Ar katru gadu Latvijā palielinās ārzemju studentu skaits, kuri vēlas iegūt augstāko izglītību un apgūt latviešu valodu kā svešvalodu. Liela daļa šo studentu ierodas no Āzijas valstīm, līdz ar to nopietns izaicinājums viņiem ir ne tikai iemācīties latviešu valodu, bet arī gūt priekšstatu par mūsu valsts kultūru.

Rakstā analizēta pieredze, kas iegūta 2018./2019. akadēmiskā gada rudens semestrī, docējot studiju kursu „Latviešu valoda kā svešvaloda” 11 studentiem ar latviešu valodas priekšzināšanām B1 līmenī no Pekinas Starptautisko studiju universitātes (*Beijing International Studies University*).

Studiju kursā tika izmantota transdisciplinārā pieeja pedagoģijā, valodas apguves saturu pilnveidojot ar padziļinātu informāciju par latviešu kultūru. Valodas apguve ir ne tikai citas tautas un valsts saziņas un kultūras apguve, bet arī jauna pašaudzināšanas pieredze. Pašaudzināšanas mērķis ir paplašināt saturu jau esošajai attieksmei pret sevi, citiem, dabu, darbu, valsti. Mācīšanās priekšmets – valoda, mūzika, deja, literatūra – klūst par pedagoģisko līdzekli jaunas pašpieredzes apguvē. Balstoties uz šo atziņu, rakstā analizēta pieredze, kas balstīta transdisciplinaritātē.

Atslēgvārdi: latviešu valoda kā svešvaloda, transdisciplinārā pieeja pedagoģijā, attieksme kā pašaudzināšanas kategorija, valodas apguve.

Literatūra

Aleksejeva u. c. [2017] = Aktuālie pētījumi 21. gadsimtā audzināšanas jautājumos, to rezultāti un analīze. **Kristīne Aleksejeva, Aivars Dresmanis, Mudīte Grava, Dina Jaunzeme, Jurita Kuola, Linda Loce, Iveta Ozola, Inese Paidere, Rolands Ozols, Kristīne Paisuma.** *Rekomendācijas sadarbībai audzināšanas jomā*, [2017] [sk. 2019. g. 10. jūl.]. Pieejams:

<http://www.pumpurs.lv/index.php/lv/informativie-materiali?kategorija=5>

http://www.pumpurs.lv/sites/default/files/2019-01/04_PuMPuRS_infomaterials_Sadarbiba_audzināšanas_joma.docx

Biogrāfija b. g. = Māris Lasmanis. Radošā biogrāfija. *Latvijas Radošo savienību padome* b. g. [sk. 2019. g. 25. janv.]. Pieejams: <http://www.makslinieki.lv/profile/M%C4%81ris-Lasmanis/>

Birzkops [2008] = **Birzkops, Jānis.** *Muzicēšana, labākā intelektuālo spēju attīstītāja*. Rīga: Zvaigzne ABC, [2008].

Gaitniece 2018 = **Gaitniece, Lāsma.** Komponista Māra Lasmaņa Liepājas izjūtas. *Kursas Laiks*, 2018., 22. nov., 14.

Geertz 1983 = **Geertz, Clifford, J.** Common sense as a cultural system. Clifford Geertz. *Local Knowledge: Further Essays in Interpretive Anthropology*. New York: Basic Books, 1983, 73–93.

Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014 = *Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014.–2020. gadam*, 2014 [sk. 2019. g. 18. janv.]. Pieejams: <https://m.likumi.lv/doc.php?id=266406>

Izglītības likums 1999 = *Izglītības likums*, 1999 [sk. 2019. g. 18. janv.]. Pieejams: https://m.likumi.lv/doc.php?id=50759&version_date=01.06.1999

Koķe 1999 = **Koķe, Tatjana.** *Pieaugušo izglītības attīstība: raksturīgākās iezīmes*. Rīga: Mācību apgāds NT, 1999.

Laizāne 2019a = **Laizāne, Inga.** *Latviešu valoda kā svešvaloda: lingvodidaktikas virziena attīstība Latvijā un ārpus tās*. [Promocijas darbs filoloģijas doktora zinātniskā grāda iegūšanai valodniecības nozares lietišķās valodniecības apakšnozarē; zinātniskais vadītājs Arvils Šalme]. Liepājas Universitāte, 2019.

Lasmanis 2011 = **Lasmanis, Mārtiņš.** *Vārdi un mūzika*. Rīga : Nordik, 2011.

Margeviča-Grinberga 2015 = **Margeviča-Grinberga, Ieva.** Valodu apguves teorētiskie un praktiskie aspekti: uz pētījumiem balstīts skatījums. Aija Lulle, Evija Kļave (zin. red.). *Radot iespējas attīstībai: diasporas bērnu un jauniešu izglītība*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2015, 119–134.

Merten 1995 = **Merten, Stephan.** *Fremdsprachenerwerb als Element interkultureller Bildung*. Eine Studie zur Versprachlichung der Grunddaseinsfunktionen der Menschen im Hinblick auf deren Thematisierungsmöglichkeiten im Unterricht in Deutsch als Fremdsprache. Berlin: Peter Lang Verlag, 1995.

Mittelstraß 1992 = **Mittelstraß, Jürgen.** *Leonardo-Welt: Über Wissenschaft, Forschung und Verantwortung*. Frankfurt a. M.: Suhrkampf, 1992.

Paula 2016 = **Paula, Līga.** Skolotājs izaicinājumu virpulī – par to, kādas pārmaiņas piedzīvo skolotāja profesija, jautājām docētājiem augstskolās, kurās tiek sagatavoti jaunie skolotāji, 2016 [sk. 2019. g. 25. janv.]. Pieejams: <http://www.lizda.lv/?jaunums=1502>

Promoting Language Learning 2004 = *Promoting language learning and linguistic diversity. An action plan 2004–2006*, 2004 [sk. 2019. g. 25. janv.]. Pieejams: http://www.saaic.sk/eu-label/doc/2004-06_en.pdf

Ruhloff 1986 = **Ruhloff, Jörg.** Ausländersozialisation oder kulturüberschreitende Bildung? Michele Borrelli (Hrsg.). *Interkulturelle Pädagogik. Positionen – Kontroversen – Perspektiven*. Baltmannsweiler: Pädagogischer Verlag Burgbücherei Schneider, 1986, 186– 200.

Smyth 2017 = **Smyth, Theoni Soublis.** Transdisciplinary Pedagogy: A Competency Based Approach for Teachers and Students to Promote Global Sustainability. *Journal of Interdisciplinary Studies in Education*, 5 (2), 2017, 64–72 [sk. 2019. g. 12. jūl.]. Pieejams: <http://isejournal.org/index.php/jise/article/view/170/147>

Stauber 2010 = **Stauber, Barbara.** Transdisziplinäre Jugendforschung: Ein neuer Anlauf zu einer integrativen Forschungsperspektive. Christine Riegel, Albert Scherr, Barbara Stauber (Hrsg.). *Transdisziplinäre Jugendforschung. Grundlagen und Konzept*. Heidelberg: VS Verlag; Springer, 2010, 25–45.

Šalme 2011 = **Šalme, Arvils.** *Latviešu valodas kā svešvalodas apguves pamatjautājumi*. Rīga: Latviešu valodas aģentūra, 2011.

Summary

Each year international students from Asia enroll in the study programs implemented by the Faculty of E-Learning Technologies and Humanities of Riga Technical University. It is interesting to note that some of these students come with the preliminary knowledge of the Latvian language at level A2 and some even at level B1 according to CEFR, which they have acquired in their home country. Therefore, one of the tasks the instructor should complete within

the study course “Latvian as a Foreign Language” is to select appropriate pedagogical contents and methods that would not only facilitate acquisition of a foreign language, but would also promote positive attitude to the country and culture which language is being acquired. Adoption of the transdisciplinary approach is one of the options. Resting on these premises, the paper analyzes the experience of the author through the prism of trans-disciplinary pedagogical approach.

Delivering the study course “Latvian as a Foreign Language” to the students with preliminary knowledge, the instructor shall not focus solely on expanding student vocabulary range and training in grammatical regularities. It is important to develop understanding about the cross-cultural dialogue and include the elements of creativity in the curriculum. Both components are connected with the transdisciplinary approach.

Transdisciplinary pedagogical approach may be really challenging for the instructor. Interest, involvement and eagerness to expand one’s knowledge play a crucial role. Attitude becomes a category of self-education. One of the options implementing the above-mentioned approach is to invite a guest lecturer – a professional in a definite field – to deliver a class together. It is not only the students who benefit from this practice but also the instructor, as in such a way self-education process occurs.

Transdisciplinary pedagogical approach opens to both students and the instructor a wider, more comprehensive perspective on different areas of research and culture, their interconnectedness and contexts, as well as promotes awareness of the fact that the borders among the areas are not set but rather are flexible.

Before delivering a practical class based on the transdisciplinary approach, it is necessary to design a precise action plan comprising several action points: selection of the relevant theme and a guest lecturer, getting ready for the class, delivery of the transdisciplinary class, polling the student after the practical class, or getting feedback. Only successfully completing each action point included in the plan both students and the academic staff may reach the desired positive outcome.

Keywords: the Latvian language as a foreign language, transdisciplinary pedagogical approach, attitude as a category of self-improvement, language acquisition.

„Latviešu valoda zobārstniecības studentiem” – pirmā latviešu valodas kā svešvalodas mācību grāmata zobārstniecības studentiem

“Latvian for Dentistry Students” – the First Textbook for Learning Latvian as a Foreign Language in Dentistry Studies

Inga LAIZĀNE, Inga KAIJA

Rīgas Stradiņa universitāte, Valodu centrs

Dzirciema iela 16, Rīga, Latvija, LV-1007

Inga.Laizane@rsu.lv; Inga.Kaija@rsu.lv

Aptuveni 50 gadu laikā ir radīti vairāk nekā 100 mācību līdzekļi latviešu valodas kā svešvalodas (LATS) apguvei, taču trūkst mācību līdzekļu, kas būtu paredzēti profesionālai latviešu valodas apguvei. Līdz šim nav izveidota neviens mācību grāmata, kas būtu domāta zobārstniecības studentiem, lai gan Latvijā jau kopš 20. gadsimta 90. gadiem studē ārvalstu studenti ar mērķi iegūt zobārsta diplomu. Visvairāk ārvalstu studentu ir Rīgas Stradiņa universitātē (RSU), tāpēc šīs universitātes LATS docētājas Inga Kaija un Inga Laizāne ir izveidojušas mācību grāmatu, kas paredzēta tieši RSU zobārstniecības studentiem, kuri apgūst latviešu valodu kā svešvalodu.

Šajā rakstā dots vispārīgs pārskats¹ par jau esošajiem LATS mācību līdzekļiem pieaugušajiem, kā arī aprakstīta mācību grāmata „Latviešu valoda zobārstniecības studentiem” (Kaija, Laizāne 2019._e), pievēršot uzmanību gan metodiskiem, gan saturu jautājumiem.

Atslēgvārdi: mācību grāmata, komunikatīvā pieeja, latviešu valoda kā svešvaloda, ārvalstu studenti, zobārstniecība, profesionālā valoda.

Avoti

Auziņa u. c. 2014a = *Laipa A1. Latviešu valoda* : mācību grāmata. **Auziņa Ilze, Berķe Maija, Lazareva Anta, Arvils Šalme.** Rīga: Latviešu valodas aģentūra, 2014.

Auziņa u. c. 2014b = *Laipa A1. Latviešu valoda* : darba burtnīca. **Auziņa Ilze, Berķe Maija, Lazareva Anta, Arvils Šalme.** Rīga: Latviešu valodas aģentūra, 2014.

Auziņa u. c. 2016a = *Laipa A2. Latviešu valoda*: mācību grāmata. **Auziņa Ilze, Berķe Maija, Lazareva Anta, Arvils Šalme.** Rīga: Latviešu valodas aģentūra, 2016.

Auziņa u. c. 2016b = *Laipa A2. Latviešu valoda*: darba burtnīca. **Auziņa Ilze, Berķe Maija, Lazareva Anta, Arvils Šalme.** Rīga: Latviešu valodas aģentūra, 2016.

Auziņa u. c. 2018 = *Laipa B1. Latviešu valoda*: darba burtnīca. **Auziņa Ilze, Berķe Maija, Lazareva Anta, Arvils Šalme, Vineta Vaivade.** Rīga: Latviešu valodas aģentūra, 2018.

Auziņa u. c. 2019 = *Laipa B1. Latviešu valoda*: mācību grāmata. **Auziņa Ilze, Berķe Maija, Lazareva Anta, Arvils Šalme, Vineta Vaivade.** Rīga: Latviešu valodas aģentūra, 2019.

Beridze, Gabunia 2014 = **Beridze, Levans, Gabunia, Kaha.** *Salatvelo: latviešu valoda gruzīnu studentiem.* Rīga: Latviešu valodas aģentūra, 2014.

Brēde u. c. 1991a = *Runāsim latviski* : mācību līdzeklis, I daļa. **Maija Brēde, Valentīna Gurtaja, Andrejs Veisbergs, Ieva Zaubaiga.** Rīga: Latvijas Universitāte, 1991.

¹ Raksts nepretendē uz sistēmisku LATS mācību līdzekļu aprakstu pieaugušajiem, taču vispārīgs pārskats ir nepieciešams, lai iezīmētu fona situāciju un pamatotu vajadzību jauna LATS mācību līdzekļa izveidei. Plašs pārskats par LATS apguvei paredzētajiem mācību līdzekļiem pieaugušajiem atrodams pētījumā par LATS attīstību (Laizāne 2019, 65–124), kura dati izmantoti arī šī raksta izstrādē.

Brēde u. c. 1991b = *Runāsim latviski* : mācību līdzeklis, II daļa. **Maija Brēde, Valentīna Gurtaja, Andrejs Veisbergs, Ieva Zauburga.** Rīga: Latvijas Universitāte, 1991.

Budiņa-Lazdiņa 1966 = **Budiņa-Lazdiņa, Terēza.** *Teach Yourself Latvian.* London: English Universities Press, 1966.

Budviķe, Greivule 2004 = **Budviķe, Inta, Greivule, Ināra.** *Latviešu valoda medicīnas māsu palīgiem.* Rīga: LVAVP, 2004.

Butkiené 1998 = **Butkienė, Violeta.** *Latvių kalbos leksikos minimums.* // *Latviešu valodas leksikas minimums* : mokomoji knyga lietvių filologijos programos studentams. Kaunas: Aesti, 1998.

Butkus 2005 = **Butkus, Alvydas.** *Latvių kalba: gramatika ir pratimai* : mokomoji knyga. Kaunas: Aesti, 2005.

Butkus, Sarkanis 1987 = **Butkus, Alvydas, Sarkanis, Albertas.** *Lietuvii-latvių kalbų vadovas.* // *Lietuviešu-latviešu valodas ceļvedis.* Vilnius: Mokslas, 1987.

Cīrule, Kostanda 2004 = **Cīrule, Līga, Kostanda, Mudīte.** *Latviešu valoda pasta darbiniekiem.* Rīga: LVAVP, 2004.

Forssman 2001 = **Forssman, Berthold.** *Lettische Grammatik.* Dettelbach: Röll, 2001.

Forssman 2008 = **Forssman, Berthold.** *Labdien! Lettisch für Deutschsprachige – Teil 1 :* Lehrbuch der lettischen Sprache. Bremen: Hempen Verlag, 2008.

Forssman 2010 = **Forssman, Berthold.** *Labdien! Lettisch für Deutschsprachige – Teil 2 :* Lehrbuch der lettischen Sprache. Bremen: Hempen Verlag, 2010.

Greivule, Kreicberga 2001 = **Greivule, Ināra, Kreicberga, Lilita.** *Medicīnas darbiniekiem :* kursanta grāmata. Rīga: LVAVP, 2001.

Grunšteina, Sjakste, Vanaga 2001 = **Grunšteina, Gunta, Sjakste, Svetlana, Vanaga, Astra.** *Iekšlietu darbiniekiem :* kursanta grāmata. Rīga: LVAVP, 2001.

Gurtaja, Itkonen 1996 = **Gurtaja, Valentīna, Itkonen, Mirja.** *Laipni lūdzam!* : Latviaa suomalaisille. Helsinki: Finn Lectura, 1996.

Gurtaja, Krjukov 1994 = **Gurtaja, Valentina, Krjukov, Sari.** *Sveiki!* : Suomi-Latvia Keskusteluopas Matkailijoilleja muillekin. Helsinki: Kustannus Oy Taifuuni, 1994.

Gustovska, Vimba 2006 = **Gustovska, Marika, Vimba, Ināra.** *Sveiki Latvijā* : The first step in basic Latvian. Riga: Riga Technical University, 2006.

Horiguchi 2013 = **Horiguchi, Daiki.** *New Express Latvian.* [Tokija]: Hakusuisha, 2013.

Holst 2001 = **Holst, Jan Henrik.** *Lettische Grammatik.* Hamburg: Buske, 2001.

Kabelka 1969 = **Kabelka, Jonas.** *Latvių kalba* : mokymo priemonē. I sāsiuvinis. Vilnius: Vilniaus Valstybinis V. Kapsuko universitetas, 1969.

Kaija, Laizāne 2019_e = **Kaija, Inga, Laizāne, Inga.** *Latviešu valoda zobārstniecības studentiem.* [Manuskripts; pieejams studentiem un kolēģiem RSU e-studiju vidē]. Rīga, 2019.

Kauss 2015 = **Kauss, Helmutis.** *Latvian language: 101 Latvian verbs.* [ASV]: Preceptor Language Guides, 2015.

Klēvere-Velhli, Naua 2012 = **Klēvere-Velhli, Inga, Naua, Nikole.** *Latviešu valoda studentiem* : mācību līdzeklis latviešu valodas kā svešvalodas apguvei. Rīga: Latviešu valodas aģentūra, 2012.

Kudirka 2011 = **Kudirka, Robertas.** *Latvių kalbos veiksmažodis: gramatika, pratimai, paradigmos* : metodinē mokomoji knyga. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2011.

Lasmane 1980 = **Lasmane, Valentine.** *Läirobok i lettiska* : latviešu valodas mācība zviedru valodas pratējiem. Stockholm: Zviedrijas Latviešu Centrālās Padomes Izglītības nozare, 1980.

Lasmane 1985 = **Lasmane, Valentine.** *A Course in Modern Latvian* : latviešu valodas mācība angļu valodas pratējiem. [B. v.]: Amerikas latviešu apvienība, 1985.

Lūka, Emse 2015 = **Lūka, Ineta, Emse, Anita.** *Lets' Speak Latvian!* Rīga: Biznesa augstskola Turība, 2012.

Markevičienė 2012 = **Markevičienė, Žaneta.** *Latvių kalba* : mokomoji knyga. Vilnius : Edukologija, 2012.

Millers 1979 = **Millers, Antonia.** *Latvian Language: Grammar, vocabulary, exercises.* West Menlo Park, CA: Echo Publishers, 1979.

Moseley 1996 = **Moseley, Christopher.** *Colloquial Latvian : The Complete Course for Beginners.* London, New York: Routledge, 1996.

Nītiņa, Laczházi 1998 = **Nītiņa, Daina, Laczházi, Aranka.** *Latviešu valoda. // Lett nyelvkönyv.* Budapest: Osiris, 1998.

Petit 2004 = **Petit, Justyna, Petit, Daniel.** *Parlons Letton.* Paris: L'Harmattan, 2004.

Prauliņš 2012 = **Prauliņš, Dace.** *Latvian: An Essential Grammar.* Milton Park, Abingdon, Oxon; New York, NY: Routledge, 2012.

Prauliņš, Moseley 2010 = **Prauliņš, Dace, Moseley, Christopher.** *Colloquial Latvian : The Complete Course for Beginners.* London, New York: Routledge, 2010.

Priedīte, Ludden 1992 = **Priedīte, Aija, Ludden, Andreas.** *Lettisch Intensiv! Das Lehrbuch der lettischen Sprache.* Hamburg: Baltica, 1992.

Priedīte 1993a = **Priedīte, Aija.** *Lettiska för universitetsbruk I.* [B. v.]: Baltiska Avdelningen, 1993.

Priedīte 1993b = **Priedīte, Aija.** *Lettiska för universitetsbruk II.* [B. v.]: Baltiska Avdelningen, 1993.

Pujāte, Sosāre 1995 = **Pujāte, Gunīta, Sosāre, Maija.** *Latvian for foreigners.* Rīga: [B. i.], 1995.

Sadauska 2001a = **Sadauska, Ilga.** *Latvian: Part I.* Rīga: Rīgas Tehniskā universitāte, 2001.

Sadauska 2001b = **Sadauska, Ilga.** *Latvian: Part II.* Rīga: Rīgas Tehniskā universitāte, 2001.

Sadauska 2002 = **Sadauska, Ilga.** *Latvian: Part III.* Rīga: Rīgas Tehniskā universitāte, 2002.

Streipa 1986 = **Streipa, Līga.** *Easy Way to Latvian.* San Francisco, Chicago: Amerikas latviešu apvienība, 1986.

Smildziņa, Vigule 2004 = **Smildziņa, Ārija, Vigule, Skaidrīte.** *Palīgā!: Latviešu valoda viesmīļiem.* Rīga: LVAVP, 2004.

Svarinska 2003 = **Svarinska, Asja.** *Latviešu valoda: mācību kurss 25 nodarbībām. // Latvian in 25 lessons.* Rīga: Zvaigzne ABC, 2003.

Svilane Bartholomew 2009 = **Svilane Bartholomew, Terēza.** *Teach Yourself Latvian.* London: Teach Yourself Books, 2009.

Šalme, Ūdris 1996 = **Šalme, Arvils, Ūdris, Pēteris.** *Do it in Latvian!* Rīga: SI, 1996.

Viksnins 1992 = **Viksnins, Helen Maruta.** *Latvian Language Competencies for Peace Corps Volunteers in the Republic of Latvia.* Washington: Peace Corps , 1992.

Zagorska 2014 = **Zagorska, Ilze.** *Latviešu valoda igauņu studentiem :* mācību uzdevumu krājums. Rīga: Latviešu valodas aģentūra, 2014.

Zeps 1981 = **Zeps, Valdis Juris.** *Speak you Latvian? Latviešu valodas mācība iesācējiem. Speak you Latvian: Key to exercises.* [Mašīnraksta fotokopijs.] Madison: autora izd., 1981.

Андронов 2002 = **Андронов, Алексей.** *Материалы для латышско- русского словаря.* Санкт-Петербург: Санкт-Петербургский государственный университет, Филологический факультет, 2002.

Корст-Стрейпа 1998 = **Корст-Стрейпа, Лига.** *Лёгкий путь к латышскому языку.* Rīga: Zvaigzne ABC, 1998.

Нитиня, Лацхази 2006 = **Нитиня, Дайна, Лацхази, Аранка.** *Тексты и упражнения : материалы к курсу латышского языка.* Санкт-Петербург: Санкт-Петербургский государственный университет, Кафедра общего языкознания, 2006. Pieejams arī: <http://www.genling.nw.ru/baltist/Publicat/NitLaz.pdf>

Озола 2005 = **Озола, Ната.** *Латышский язык за три месяца : краткий курс обучения языку.* Rīga: Zvaigzne ABC, 2005.

Literatūra

EKPVA 2006 = Eiropas Padome. Valodas politikas nodaļa. *Eiropas kopīgās pamatnostādnes valodu apguvei: mācīšanās, mācīšana, vērtēšana*. Rīga: Madonas poligrāfists, 2006.

Fennels 1968 = **Fennels, Trevors Gārts.** Latviešu gramatika un cittaautu skolnieks: tradicionālā apraksta piemērotība. *Archīvs* : Austrālijas latviešu centrālā archīva rakstu krājums, veltīts mākslai un humanitārām zinātnēm, VIII. Sidneja : Austrālijas latviešu centrālais archīvs, 1968, 113–125.

Laizāne 2019a = **Laizāne, Inga.** *Latviešu valoda kā svešvaloda: lingvodidaktikas virziena attīstība Latvijā un ārpus tās.* [Promocijas darbs filoloģijas doktora zinātniskā grāda iegūšanai valodniecības nozares lietišķās valodniecības apakšnozarē; zinātniskais vadītājs Arvils Šalme]. Liepājas Universitāte, 2019.

Mutore 2013 = **Mutore, Anna.** Tulkošanas aktualizēšana svešvalodu apgvē: frankofono valodnieku skatījums. *Valodu apguve: problēmas un perspektīva* : zinātnisko rakstu krājums, IX. Liepāja: LiePA, 2013, 94–100.

Šalme, Auziņa 2016 – **Šalme, Arvils, Auziņa, Ilze.** *Latviešu valodas prasmes līmeņi: pamatlīmenis A1, A2, vidējais līmenis B1, B2.* Rīga: LVA, 2016.

Vīnkalne 1998 = **Vīnkalne, Ieva.** *Studentu svešvalodu spēju attīstības sekmēšana augstskolas pedagoģiskajā procesā.* [Promocijas darbs.] Latvijas Universitāte, 1998.

Summary

Latvian as a foreign language is being learned both inside and outside Latvia. It is done in higher education institutions as well as various group language classes and individual lessons. The goals of learners range from professional and research-driven needs to personal interests.

A significant part of Latvian language learners in Latvia are international students who study in higher education institutions in Latvia. Those are not exclusively exchange students. There is a considerable number of international students who study full-time academic programs in universities of Latvia.

The first adult-oriented textbook of Latvian as a foreign language came out in 1960s. Since then, quite a lot of various learning materials have been created with 11 intermediary languages. However, the contents of almost all textbooks are targeted to people who have either a general or philological interest in Latvian, because in the higher education institutions outside Latvia, Latvian is often learned for research purposes as a part of philology studies.

The authors of the present paper – Inga Kaija and Inga Laizāne – teach Latvian to international students who study dentistry at Riga Stradiņš University in Latvia. These students have a specific goal when learning Latvian, namely, they have to be able to communicate to their patients in Latvian, which is using the language in a professional environment. The pre-existing textbooks are not suitable for reaching this goal in a relatively short time. Thus, a new textbook had to be created to support the learners' needs. The textbook "Latvian for dentistry students" has been created to support acquisition of the basics of Latvian with the purpose of enabling a conversation between a dentist and a patient. The needs of the language learners have been acknowledged by employing the communicative approach but also including explanations on grammatical topics. A grammar overview is included in the end of the book. It could be useful for any adult learner of Latvian as a foreign language as well as teachers. Its target user is the practically, rather than academically inclined learner. This kind of grammar overview has not been included in any textbooks of Latvian before.

Keywords: textbook, communicative approach, Latvian as a foreign language, international students, dentistry, professional language.

Jaunu burtu veidošana ar diakritiskajām zīmēm latviešu valodas kā svešvalodas apguvēju tekstos

Using Diacritical Marks to Make New Letters in Texts Written by Learners of Latvian as a Foreign Language

Inga KAIJA

Latvijas Universitāte, Matemātikas un informātikas institūts

Raiņa bulvāris 29, Rīga, LV-1050

kaijainga@gmail.com

Latviešu valodas apguvēju korpusā LaVA ir iekļauti latviešu valodas kā svešvalodas iesācēju apguvēju rakstīti teksti, kuru viena no īpatnībām ir arī nereta neatbilstība pareizrakstības normām. Šāda neatbilstība ir arī jaunu burtu veidošana ar diakritiskajām zīmēm, proti, tādu diakritisko zīmju pievienošana burtiem, kādas tiem latviešu literārās valodas alfabētā netiek lietotas. Tā kā, digitalizējot korpusa datus, dažādas šādas kombinācijas datorrakstā nav ierakstāmas, minētās neatbilstības ne vienmēr korpusā tiek iekļautas, līdz ar to tās nebūs automātiski analizējamas.

Pētījumā ekscerpēti šādi piemēri no pirmajiem korpusā iekļautajiem tekstiem un sniegti primārie kvantitatīvie dati, izvirzot pieņēmumus par lietojuma tendencēm, kā arī piedāvājot tālāko pētījumu virzienus pilnīgāka priekšstata gūšanai.

Atslēgvārdi: valodas apguvēju korpuiss, diakritiskās zīmes, burti, latviešu valoda, svešvaloda, pieaugušie valodas apguvēji.

Literatūra

Auziņa, Kaija, Levāne-Petrova 2019 = **Auziņa, Ilze, Kaija, Inga, Levāne-Petrova, Kristīne.** Mērķa hipotēžu izvirzīšana latviešu valodas apguvēju korpusā. Stenda referāts Latvijas Universitātes 77. konferences latviešu valodniecības sekcijā *Gramatika un valodas normēšana*, 14.02.2019. Rīga: Latvijas Universitāte, 2019.

EKPVA 2006 = Eiropas Padome. Valodas politikas nodaļa. *Eiropas kopīgās pamatlīdzības valodu apguvei: mācīšanās, mācīšana, vērtēšana*. Rīga: Madonas poligrāfists, 2006.

Lally 2000 = **Lally, Carolyn Gascoigne.** The Effect of Keyboarding on the Acquisition of Diacritical Marks in the Foreign Language Classroom. *The French Review*, 73(5), 2000, 899–907.

LTSV 2011 = *Lingvodidaktikas terminu skaidrojošā vārdnīca*. Autoru kolektīvs **Valentīna Skujiņa** (darba vad.), **Zenta Anspoka, Vita Kalnbērziņa, Arvils Šalme.** [Rīga]: Latviešu valodas aģentūra, 2011.

McEnery u. c. 2019 = Corpus Linguistics, Learner Corpora, and SLA: Employing Technology to Analyze Language Use. **Tony McEnery, Vaclav Brezina, Dana Gablasova, Jayanti Banerjee.** *Annual Review of Applied Linguistics*, 39, 2019, 74–92.

Šalme, Auziņa 2016 = **Šalme, Arvils, Auziņa, Ilze.** *Latviešu valodas prasmes līmeni: pamatlīmenis A1, A2, vidējais līmenis B1, B2*. Rīga: Latviešu valodas aģentūra, 2016.

Šalme 2011 = **Šalme, Arvils.** *Latviešu valodas kā svešvalodas apguves pamatjautājumi*. Rīga: Latviešu valodas aģentūra, 2011.

Znotiņa 2015 = **Znotiņa, Inga.** Learner corpus annotation in Latvia and Lithuania. *Sustainable Multilingualism*, 7, 2015, 145–159.

Znotiņa 2018 = **Znotiņa, Inga.** *Otrās baltu valodas apguvēju korpuiss: izveides metodoloģija un lietojuma iespējas.* [Promocijas darbs filoloģijas doktora grāda iegūšanai valodniecības zinātņu nozares lietišķās valodniecības apakšnozarē; zin. vad. Ilze Auziņa]. Liepājas Universitāte, 2018.

Summary

A Latvian learner corpus “LaVA” is being built in the Institute of Mathematics and Computer Science, University of Latvia. The corpus includes texts written by beginner learners in the first two semesters of learning Latvian as a foreign language. The texts are written by hand and digitized afterwards in order to reduce the issues that could be caused by the necessity to learn not only writing itself but also using a foreign keyboard.

One of the features that cannot be digitized is the new letters created by adding diacritical marks which are not used that way in the standard Latvian alphabet. Since one of the essential steps in learning to write in a language is learning the letters and diacritical marks of that language, this study aims to find instances of such newly made letters and to discuss the basic quantitative measures in order to define hypotheses and areas of interest for further research of such usage.

Altogether 322 texts were searched, and 175 examples were found. The amount of examples found in 2nd semester texts was less than half the amount of examples found in the 1st semester texts, but the percentage of texts containing examples was higher than expected – more than 33 % in the 1st semester and almost 20 % in the 2nd semester. It leads to a conclusion that this is quite a common occurrence but also prone to reduction in the second semester. The corpus does not provide any data on later semesters so it cannot be predicted when such instances should become a rare, individual feature rather than a common one.

The average amount of examples in a text is not high, though. Counting only the texts where at least one example was found, the average amount of examples per text is 2.136 in the 1st semester and 1.690 in the 2nd semester. Considering that the absolute lowest possible value here is 1, it should not be considered as a high value. Therefore, using diacritical marks to make new letters, while a common feature of the Latvian interlanguage, could be characterized as casual rather than systemic.

However, that does not exclude the possibility of certain patterns in usage. The currently collected data already shows that there are some words – such as *garšo*, *viņš*, *loti*, *četri* – where examples were found in more than one author’s text. Examples of using unsuitable diacritical marks are also sometimes found next to letters for which said diacritical marks would be suitable. This should be explored more thoroughly using qualitative methods.

The size of the corpus keeps growing; the expected size upon completion is 1000 texts. When it is reached, it would be useful to repeat the study and check whether the larger amount of data still confirms the same assumptions. The larger sample size would also allow for more detailed quantitative analysis discussing each letter, diacritical mark, placement of the diacritical mark, and metadata collected for the corpus, such as gender, native language and other spoken languages by the authors of the texts.

Keywords: learner corpus, diacritical marks, letters, Latvian, foreign language, adult language learners.

Reading Skills in Self-Directed Learning

Lasīšanas prasmes pašvadītas mācīšanās procesā

Dagnija DEIMANTE

Liepājas Universitāte, Humanitāro un mākslas zinātņu fakultāte
Lielā iela 14, Liepāja, LV-3401
dagnijadh@gmail.com

The article focuses on development of deep reading skills for high school students and university students. Deep reading is closely related to deep learning and lifelong learning skills that have to be acquired in the modern world.

Developed deep reading skills create enjoyment and interest, which is a pathway to deep learning that will enable students become self-directed learners. Currently, we live in an information age when a massive amount of information comes through digital texts. At the same time, printed texts are still enjoyed by a large part of population.

At this moment educators are facing a difficult task – not to give up the goal to help students develop deep reading skills when there is temptation to turn to light reading under the pressure of computer technologies that offer an easy and fast access to information.

The article offers some reading strategies that can be applied to develop deep reading skills.

Keywords: deep learning, deep reading, lifelong learning, printed and digital texts, reading strategies, reading skills, self-directed learning.

References

- Aldridge 2019 = **Aldridge, David.** Reading, Engagement and Higher Education. *Higher Education Research and Development*, 38, Issue 1: *New Perspectives on Reading and Writing Across the Disciplines*, 2019, 39–50 [cited 24 June 2019]. Available: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/07294360.2018.1534804>
- Carr 2010 = **Carr, Nicholas.** *The Shallows. How the Internet is Changing the Way We Think, Read and Remember.* New York: Atlantic Books, 2010.
- Catapano 2019 = **Catapano, Jordan.** Classroom Management: Deep Reading vs Light Reading. *K-12 News, Lessons and Shared Resources*, 2019 [cited 25 June 2019]. Available: <https://www.teachhub.com/classroom-management-light-versus-heavy-reading?k12-news>
- Cohen, Cowen 2010 = **Cohen, Vicki, Cowen, John.** *Literacy for Children in an Information Age: Teaching Reading, Writing, and Thinking.* Belmont, CA: Thomson, Wadsworth, 2010.
- Edmundson 2004 = **Edmundson, Mark.** *Why Read?* New York: Bloomsbury Publishing, 2004.
- Gallagher 2004 = **Gallagher, Kelly.** *Deeper Reading.* Maine: Stenhouse Publishers Portland, 2004.
- Hermida 2015 = **Hermida, Julian.** *Facilitating Deep Learning: Pathways to Success for University and College Teachers.* Toronto: Apple Academic Press, 2015.
- Manarin at al. 2015 = *Critical reading in Higher Education: Academic Goals and Social Engagement.* **Karen Manarin, Miriam Carey, Melanie Rathburn, Glen Ryland.** Bloomington, IN: Indiana University Press, 2015.

Mangen, Walgermo, Bronnick 2012 = **Mangen, Anne, Walgermo, Bente, Bronnick, Kolbjorn.** Reading linear texts on paper versus computer screen: Effects on reading comprehension. *International Journal of Educational Research*, 58, 2013 61–68 [cited 24 June 2019]. Available: https://educacion.udl.cl/files/2017/05/MI_MAngen-et-al-2012-Reading-linear-texts-on-paper-versus-computer-screen-effects-on-reading.pdf

Martinez, McGrath 2018 = **Martinez, Monica, McGrath, Dennis.** *Deeper Learning: How Eight Innovative Public Schools Are Transforming Education in the Twenty-First Century*. New York: The New Press, 2018.

Reynolds 2016 = **Reynolds, Susan.** *What You Read Matters More Than You Think*, 2016 [cited 24 June 2019]. Available: <https://www.psychologytoday.com/intl/blog/prime-your-gray-cells/201606/what-you-read-matters-more-you-might-think>

Schleicher 2018 = **Schleicher, Andreas.** *How to Build a 21st Century School System*. Paris: OECD Publishing, 2018.

Wolf 2018a = **Wolf, Maryanne.** *Reader, Come Home: The Reading Brain in a Digital World*. New York: Harper Collins, 2018.

Wolf 2018b = **Wolf, Maryanne.** Skim reading is the new normal. The effect on society is profound. *The Guardian*, 25.08.2018 [cited 25 June 2019]. Available: <http://www2.winthrop.edu/login/uc/hmwp/files/TEA-1-Guardian-SkimReadingIsNewNormal.pdf>

Kopsavilkums

Raksta mērķis ir aktualizēt jautājumu par lasīšanas prasmes pilnveidi vidusskolā un augstskolas jaunākajos kursos. Rakstā tiek uzsvērta dziļās lasīšanas prasmes nozīme studiju procesā, personīgajā attīstībā un profesionālajā dzīvē. Dziļās lasīšanas prasme ir nepieciešama, lai attīstītu un/vai pilnveidotu dziļo mācīšanos. Savukārt tā ir priekšnoteikums patstāvīgam vai pašvadītam mācīšanās procesam, kas ir svarīgs priekšnoteikums mūžizglītībai.

Dziļā lasīšana tiek pretstatīta virspusējai lasīšanai, kas rodas ātrās lasīšanas rezultātā. To veicina divi faktori: (1) lasīšanas uzdevumi, kas dominē skolas mācību programmās (daudzizvēlu jautājumi, atslēgvārdi, teikumu daļu savienošana u. c.) un (2) interneta resursu plašā pieejamība, kas nosaka lasīšanas paradumu maiņu. Neirozinātnieku pētijumos ir atklāts, ka digitālos tekstu mēs lasām atšķirīgi no drukātiem tekstiem. Turklāt digitālo tekstu lasīšana rada izmaiņas gan bērnu, gan pieaugušo uzmanības procesā. Tas tālāk ietekmē atmiņu un fona zināšanu konsolidāciju, kā arī pazemina empātijas spējas.

Tika veikts aprobācijas pētījums, lai izprastu vidusskolēnu un augstskolas pirmā kursa studentu lasīšanas paradumus. Respondenti atbildēja uz anketas jautājumiem par lasīšanas prasmēm un paradumiem. Tāpat tika veikts neliels eksperiments ar lasīšanas uzdevumu. Rezultāti liecināja, ka respondenti izprot dziļās lasīšanas nozīmi un ir apguvuši vairākas lasīšanas stratēģijas. Tomēr skolotājiem un pētniekiem ir jāstrādā pie uzdevuma, kā veicināt dziļas lasīšanas prasmju attīstīšanu un pilnveidi tagad, kad paralēli drukātiem tekstiem plaši tiek izmantoti dažāda veida digitālie teksti.

Raksta nobeigumā tiek piedāvātas vairākas lasīšanas stratēģijas, ko var izmantot nodarbībās gan vidusskolā, gan augstskolas jaunākajos kursos.

Atslēgvārdi: dziļā lasīšana, dziļā mācīšanās, mūžizglītība, lasīšanas stratēģijas, drukātie un digitālie teksti.

Орфографические ошибки в русском языке как иностранном в основной школе

Pareizrakstības kļūdas krievu valodā kā svešvalodā pamatskolā

Spelling Errors in Russian as a Foreign Language in a Primary School

Марина НОВИК

Liepājas Universitāte, Humanitāro un mākslas zinātņu fakultāte
Kūrmājas prospeks 13, Liepāja, LV-3405
marina.novika@liepu.lv

Анна ЩУКА

Liepājas 8. vidusskola
Dunikas 9/11, Liepāja, LV- 3407, Latvija
a.kazaka@inbox.lv

Целью исследования является определение наиболее типичных и частотных орфограмм, на которые нужно обращать внимание при обучении русскому языку как иностранному в основной школе. Подобное исследование проводилось несколько десятилетий назад, поэтому возникла необходимость определения технологии проведения эксперимента и выявить орфографические ошибки актуальные на данный момент. Классификация орфограмм создана с учётом сопоставительно-сравнительного анализа фонетических, орфографических и графических систем русского и латышского языков. На основе полученных данных в перспективе можно разработать методическую систему обучения русскому правописанию в латышской школе.

Ключевые слова: правописание, русский язык как иностранный, частотные ошибки, типичные ошибки, классификация орфограмм, основная школа, технология определения орфографических ошибок.

Литература

Latviešu-krievu ilustrētā vārdnīca 2010 = *Latviešu-krievu ilustrētā vārdnīca*. Шумф Zuicena u. c. (sast.). Rīga: Zvaigzne ABC, 2010.

Азимов, Щукин 2009 = **Азимов, Эльхан, Щукин, Анатолий.** *Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам)*. Москва: Издательство ИКАР, 2009.

Жедек 1992 = **Жедек, Полина.** *Методика обучения орфографии. Теоретические основы обучения русскому языку в начальных классах*. Москва: Просвещение, 1992.

Иванова 1991 = **Иванова, Вера.** *Современная русская орфография*. Москва: Высшая школа, 1991

Рождественский 1979 = **Рождественский, Николай.** *Методика грамматики и орфографии в начальных классах*. 2-е изд. Москва: Просвещение, 1979.

Романова 1990 = **Романова, Галина.** *Обучение русской орфографии в начальных классах латышской школы : учебное пособие*. Рига: ЛУ, 1990.

Романова 1984 = **Романова, Галина.** *Система обучения русскому произношению латышских учащихся : учебное пособие*. Рига: ЛГУ, 1984.

Семёнова 1999 = Семёнова, Людмила. *Обучение русской орфографии в основной школе*. [Работа на соискание степени магистра; научный руков. Марина Новик.] Лиепая, 1999.

Kopsavilkums

Raksta mērķis ir noteikt tipiskākās un biežākās ortogrammas, kurām jāpievērš uzmanība krievu valodas kā svešvalodas mācībai pamatskolā. Praktiskā pieredze un mācīšanās procesa novērojumi krievu valodā kā svešvalodā ļauj apgalvot, ka skolās trūkst sistemātiska un mērķtiecīga krievu valodas pareizrakstības mācība. Skolēni pieļauj klūdas, jo nesaprot to rašanās iemeslus, viņi nesaskata vārdu pareizu vai nepareizu uzrakstījumu, kā arī skolēniem nav prasmes noteikt ortogrāfiski „bīstamu vietu” vārdā.

Lielāka daļa skolotāju pareizrakstības prasmju veidošanas paņēmienus neietver savas darbības kontekstā mācību stundās, nepazīst darba paņēmienus, kā strādāt ar dažāda veida ortogrammām.

Tiek uzskatīts, skolēnu pareizrakstība ir apgūstama, ja skolēns uztver krievu valodu ar dzirdi un lasot grāmatas, tā rezultātā viņi iegaumē vārdu rakstību.

Rakstā aplūkotajā pētījumā tiek uzskatīts, ka pirms solis, lai veidotu pareizrakstības prasmju sistēmu, ir izveidot ortogrammu klasifikāciju, kura ir aktuāla frekvences mācībai pamatskolā (6.–9. klasē) krievu valodā kā svešvalodā.

Līdzīgs pētījums ir noticis pirms vairākiem gadu desmitiem, tāpēc tagad ir radusies nepieciešamība noteikt eksperimenta veikšanas tehnoloģiju un atklāt pareizrakstības klūdas.

Ortogrammu klasifikācija veidota, ņemot vērā krievu un latviešu valodas fonētisko, pareizrakstības un grafisko sistēmu salīdzinošo analīzi. Latviešu auditorijai ir lietderīgi fonētisko un nefonētisko ortogrammu nošķiršana. Fonētiskās ortogrammas ir ortogrammas, kuru rakstību nosaka fonemātiskā dzirde, latviešu izrunas interference un nepareiza krievu skaņu artikulācija (šķirti 7 veidi). Nefonētiskās (morphologiskās un tradicionālās) ir ortogrammas, kas sagādā grūtības gan latviešu, gan krievu skolēniem, kuriem tā ir dzimta valoda.

Lai noteiktu krievu valodas klūdu biežumu un kvalitāti, tika veikts diagnostiskais datu griezums.

Pētījuma praktiskās izpētes dati var tilti izmantoti skolēnu klūdu prognozēšanā, apgūstot krievu valodu kā svešvalodu, iemaņu kontroles sistēmas izveidei un rakstu runas prasmes attīstībai, kā arī testu un vingrinājumu izstrādei, kuru izmantošana var veicināt skolēnu pareizrakstības prasmes.

Atslēgvārdi: pareizrakstība, krievu valoda kā svešvaloda, frekvenču klūdas, tipiskas klūdas, ortogrammu klasifikācija, pamatskola, pareizrakstības klūdu noteikšanas tehnoloģija.

Summary

The purpose of the paper is to determine the most typical and frequently used orthograms to pay attention to, when teaching Russian as a foreign language in a primary school. Our practical experience of teaching and our observation of the process of learning Russian as a foreign language allows us to state and suggest that schools lack systematic and focused teaching of Russian orthography. Pupils make a lot of mistakes because they do not understand the reason why such mistakes occur, they lack orthographic vigilance, i.e., the ability and skills to determine an orthographically “dangerous place”.

Most teachers do not include practices and spelling skills of forming orthographic literacy into the context of their class activities and do not know practices of working on orthograms of different types and origin. It is considered that pupils learn Russian orthography through listening comprehension and through books and, thus, remember and memorize the spelling of different words well enough.

It is believed that the pupil's first step in the creation of a system of exercises to form orthographic literacy is the development of a classification of orthograms that are topical and frequent in teaching Russian as a foreign language in a primary school (forms 6–9).

Similar research was conducted several decades ago, therefore, it is now necessary to develop and determine the methodology as well as technology for conducting an experiment and revealing the currently most typical orthographic and spelling mistakes.

The classification of orthograms has been made with account of a comparative analysis of phonetic, orthographic and graphic systems of the Russian and Latvian languages. For the Latvian audience, it is expedient to single out phonetic and non-phonetic orthograms. Phonetic orthograms are those caused by underdeveloped phonemic awareness, interference of Latvian pronunciation and incorrect articulation of Russian sounds (seven types have been singled out). Non-phonetic orthograms (morphologic and traditional) are true orthograms and their spelling causes difficulties for both Latvian and Russian pupils.

To determine the frequency and quality of mistakes in the Russian language, we have performed a diagnostic assessment.

The data of our practical research can be used in forecasting mistakes of pupils who study Russian as a foreign language, creating a system of monitoring skills and abilities in writing, developing tests and exercises to contribute to the improvement of orthographic literacy of pupils.

Keywords: spelling, Russian as a foreign language, frequent errors, typical errors, spelling classification, primary school, bad spelling identification technology.

Frazeodidaktika un kultūra: studentu uztveres izpēte

Vaida ŽEGUNIENĖ, Laima KUPRIENĖ

Klaipeda University, Faculty of Social Sciences and Humanities

S. Neries str. 5, Klaipeda, Lithuania, 92227

vaidazeg@gmail.com; la.kupriene@gmail.com

The article focuses on the relatedness of language and culture and the possibility to make oneself familiar with culture through phraseological units which have to be understood and interpreted appropriately. Language consists of a set of linguistic signs shared by members of various societies and cultures. People identify objects and events, they find or do not find behavior appropriate in certain situations, they create objects, texts and discourses that other members of the societies and cultures find meaningful or struggle for their correct understanding. The study conducted proved that phraseological units play an important role in culture cognition process and provide people with a huge amount of additional information on cultural aspects despite the proficiency of the language used.

Keywords: language, culture, phraseological units, phraseodidactics.

References

- Bakhtin 1986 = Bakhtin, Michail. *Speech Genres and Other Late Essays*. Trans. Vern W. McGee. Austin : University of Texas Press, 1986.
- Boyatzis 1998 = Boyatzis, Richard. *Transforming Qualitative Information: Thematic Analysis and Code Development*. London, Thousand Oaks, CA, New Delhi : SAGE Publications, 1998.
- Burger 1998 = Burger, Harald. *Phraseologie: Eine Einführung am Beispiel des Deutschen*. Berlin: Erich Schmidt Verlag, 1998.
- Burger et al. 2007 = Burger, Harald, Dmitrij Dobrovolskij, Peter Kühn, Neal R. Norrick (eds.). *Phraseologie : Ein internationales Handbuch zeitgenössischer Forschung. // Phraseology: An International Handbook of Contemporary Research*. Berlin, New York: De Gruyter Mouton, 2007.
- Colson 2008 = Colson, Jean-Pierre. Cross-linguistic phraseological studies: An overview. Sylviane Granger, Fanny Meunier (eds.). *Phraseology. An Interdisciplinary Perspective*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2008, 91–206.
- Cornell, Hartmann 1998 = Cornell, Stephen, Hartmann, Douglas. *Ethnicity and Race: Making Identities in a Changing World*. Thousand Oaks, CA, London: Pine Forge, 1998.
- Dobrovolskij 2005 = Dobrovolskij, Dmitrij. Idiom dictionaries. Keith Brown (ed.). *Encyclopedia of Language and Linguistics*. 2nd ed. Amsterdam, Oxford: Elsevier, 2005, 514–518.
- Forrester 1996 = Forrester, Michael A. *Psychology of Language. A Critical Introduction*. London, Thousand Oaks, CA, New Delhi: SAGE Publications, 1996.
- Gibbs 1995 = Gibbs, Raymond. Idiomaticity and human cognition. Martin Everaert, Erik-Jan van der Linden, Andre Schenk, Rob Schreuder (eds.). *Idioms: Structural and Psychological Perspectives*. Mahwah, NJ: Lawrence, 1995, 97–116.
- Granger, Meunier (eds.) 2008 = Granger, Sylviane, Meunier Fanny (eds.). *Phraseology. An interdisciplinary perspective*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2008.

Hallsteinsdóttir 2011 = **Hallsteinsdóttir, Erla.** Phraseological competence and the translation of phrasemes. Antonio Pamies, Lucía Luque Nadal, José Manuel Pazos Bretaña (eds.). *Multi-Lingual Phraseography: Second Language Learning and Translation Applications*. Baltmannsweiler: Schneider Verlag, 2011, 279–288.

Hallsteinsdóttir et al. (eds.) 2011 = **Hallsteinsdóttir, Erla, Britta Winzer-Kiontke, Marek Laskowski** (eds.). Phraseodidaktik//Phraseodidactics. *Linguistic Online*, 47 (3), 2011 [cited 6 May 2019]. Available: <https://bop.unibe.ch/linguistik-online/issue/view/127>

Holloway, Todres 2003 = **Holloway, Immi, Todres, Les.** The status of method: flexibility, consistency and coherence. *Qualitative Research*, 3 (3), 2003, 345–357.

Iglesias Iglesias 2013 = **Iglesias Iglesias, Nely M.** Neuere kognitive Ansätze in der Vermittlung von Phraseologismen im Fremdsprachenunterricht. Isabel González Rey (ed.). *Phraseodidactic Studies on German as a Foreign Language – Phraseodidaktische Studien zu Deutsch als Fremdsprache*. Hamburg: Verlag Dr. Kovac, 2013, 31–44.

Kühn 2007 = **Kühn, Peter.** Phraseme im Muttersprachenunterricht. Harald Burger, Dmitrij Dobrovolskij, Peter Kühn, Neal R. Norrick (eds). *Phraseologie: Ein internationales Handbuch zeitgenössischer Forschung. // Phraseology: An International Handbook of Contemporary Research*. Berlin, New York: De Gruyter Mouton, 2007, 881–893.

Langlotz 2006 = **Langlotz, Andreas.** *Idiomatic Areativity: A cognitive-linguistic Model of Idiom-representation and Idiom-variation in English*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2006.

Potter 1997 = **Potter, Jonathan.** Discourse analysis as a way of analysing naturally occurring talk. David Silverman (ed.). *Qualitative Research: Theory, Method and Practice*. London, Thousand Oaks, CA, New Delhi: SAGE Publications, 1997, 144–160.

Rubin, Rubin 1995 = **Rubin, Herbert, Rubin, Irene.** *Qualitative Interviewing: The Art of Hearing Data*. London, Thousand Oaks, CA, New Delhi: SAGE Publications, 1995.

Skandera 2007 = **Skandera, Paul.** Phraseology and Culture in English. *Applied Linguistics*, 29 (1), 2007, 161–163 [cited 8 May 2019]. Available: <https://doi.org/10.1093/applin/amn003>

Taylor, Ussher 2001 = **Taylor, Gary W., Ussher, Jane.** Making Sense of S&M: A Discourse Analytic Account. *Sexualities: SAGE journals*, 4 (3), 2001, 293–314 [cited 9 May 2019]. Available: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/136346001004003002>

Zalavina, Kisiel 2016 = **Zalavina, Tatyana, Kisiel, Olesya.** “Blame” Concept in Phraseology: Cognitive-Semantic Aspect (Based on the French Language). *International Journal of Environmental & Science Education*, 11 (17), 2016, 9693–9703 [cited 9 May 2019]. Available: <https://pdfs.semanticscholar.org/6f7e/d15e812a8918431966c478b886720ac0c64f.pdf>

Zykova 2016 = **Zykova, Irina.** The phraseological meaning construal in the traditional vs. cognitive culture-oriented perspectives. *Lege Artis: Language yesterday, today, tomorrow*, I (2), 2016, 253–286 [cited 9 May 2019]. Available:

<https://lartis.sk/wp-content/uploads/2019/01/ZykovaLArt1.02.2016.pdf>

Баранов, Добровольский 2013 = **Баранов, Анатолий, Добровольский, Дмитрий.** *Основы фразеологии*. Москва: Флинта, Наука, 2013.

Верещагин, Костомаров 1990 = **Верещагин, Евгений, Костомаров, Виталий.** *Язык и культура (лингво-страноведение в преподавании русского языка как иностранного)*. Изд. 4-е, переработанное и дополненное. Москва: Русский язык, 1990.

Кунин 1986 = **Кунин, Александр.** *Курс фразеологии современного английского языка*. Москва: Высшая школа, 1986.

Тер-Минасова 2000 = **Тер-Минасова, Светлана.** *Язык и межкультурная коммуникация*. Москва: Слово, 2000.

Kopsavilkums

Valoda kā zīmju sistēma vienmēr ir bijusi cilvēka semantiskās un psihiskās atslēgas atslēga. Katras valsts valoda vienmēr identificē un popularizē nācijai raksturīgās iezīmes un kultūru.

Kultūra atspoguļo reālo pasauli ap cilvēkiem un viņu dzīves apstākļus, nācijas sociālo apziņu, dzīvesveidu, tradīcijas, vērtību sistēmas un pasaules uzskatus. Svetlana Ter-Minasova (*Светлана Тер-Минасова*) norāda, ka valoda kā būtisks kultūras pamatmateriāls satur vārdu krājumu, gramatikas noteikumus, idiomas, sakāmvārdus un to interpretāciju, folkloru, literatūru, zinātni utt. (*Тер-Минасова 2000*). Tas liecina, ka valoda ir gan kultūru sadursme, gan praktiskās zināšanas. Problēmas var rasties, ja valodas lietotājiem ir jāiepazīstas ar fiksētām frāzēm vai struktūrām (frazeoloģismiem), kurām nav ekvivalentu citās valodās un kuras ir jāinterpretē atšķirīgi – neapzināti vai pat spontāni. Tas var būt iemesls nepareizai valodas, kultūras un pašas tautas izpratnei, kā arī kļūdainai nozīmes uztverei. Kopumā frazeoloģiskās nozīmes izpausme ir balstīta uz frazeoloģiskās nozīmes kognitīvo, nevis lingvistisko vai semantisko motivāciju. Tas saistīts ar frazeoloģisma veidošanās kognitīvajiem mehānismiem, lai izskaidrotu frazeoloģismu kā zīmi, kas spēj uzglabāt, uzkrāt un pārraidīt cilvēku zināšanas, kā arī īpašo veidu, kā frazeoloģisma lietotāji saprot realitāti un tās konceptuāli semantisko sarežģītību. Šādu frāžu nepareiza izpratne var izraisīt sadursmi saziņā un citas kultūras pārstāvju apvainošanu.

Publikācijas mērķis ir pierādīt, ka frazeoloģisko vienību lietošana un pareiza interpretācija valodas lietotājiem ir izdevīga, t. i., apgūstot frazeoloģismus, studentiem ir vieglāk un interesantāk mācīties, jo tie sniedz papildu informāciju par kultūru, kas jāatklāj.

Piedāvātie frazeoloģismu piemēri ir pierādījums tam, ka studenti pārzina dažādas frāzes un izmanto tās saziņā. Kā norāda vairākums studentu, frazeoloģismi valodu padara bagātāku un izteiksmīgāku. Iepazīšanās ar frazeoloģismiem ļauj iegūt skaidru redzējumu par kultūras aspektiem, kas ikdienā nav tik acīmredzami. Tie demonstrē attieksmi pret cilvēkiem, laiku un grūtībām (sociāliem jautājumiem); turklāt frazeoloģismos tiek atspoguļots stereotipisks pasaules uzskats. Frāzes ilustrē pozitīvas un negatīvas cilvēku rakstura iezīmes. Lielākā daļa piemēru ir vairāk saistīti ar Amerikas Savienoto Valstu un Lielbritānijas kultūru. Atkarība no angļu un amerikāņu kultūras ir radusies līdz ar sociālajiem plašsaziņas līdzekļiem, kas jauniešiem šķiet ļoti pievilcīgi. Viņi skatās filmas, klausās dziesmas, izmanto sociālos tīklus (*Facebook, Instagram, Twitter* utt.), tādējādi cenšoties būt līdzīgi pārējai pasaulei.

Frazeoloģismi atspoguļo dzimtās valodas runātāju vidi, dzīvi, vēsturi un kultūru, cieši saistot viņu ar tautas garu. Frazeoloģismiem ir cieša saikne ar tautas vēsturiski, ekonomiku, ģeogrāfisko vidi, paražām utt. Tie raksturo valodas īpašības labāk nekā tikai atsevišķi vārdi.

Mācoties jaunu valodu vai to pilnveidojot, frazeoloģismi palīdz izprast to, kas slēpjas aiz vārdu nozīmes. Ja konteksts tiek saprasts pareizi un izmantots atbilstoši, ir iespējams nokļūt tuvāk autentiskam valodas lietojumam.

Atslēgvārdi: valoda, kultūra, frazeoloģismi, frazeodidaktika.

Zu einigen problematischen Fragen der Fachsprachenvermittlung am Beispiel des Deutschunterrichts bei Juristen

Par dažiem problemātiskiem jautājumiem speciālā lietojuma vācu valodas mācīšanā juristiem

About Some Problematic Issues of Language for Special Purposes Teaching at Example of German Lessons with Lawyers

Linda BIŠOFA

Universität Lettlands, Fakultät für Geisteswissenschaften
Visvalža iela 4a, Rīga, LV-1050
linda.bisofa@lu.lv

In dem vorliegenden Artikel wird die Thematik der Fachsprachenvermittlung am Beispiel des Deutschunterrichts bei Juristen behandelt. Im Rahmen des Projektes *Justitia für die Entwicklung* wurde im Jahre 2018 den Richtern, Staatsanwälten, Rechtsanwälten, Polizist/innen und anderen Mitarbeitern des Rechtssystems Lettlands kostenloser Fremdsprachenunterricht angeboten. Die Sprachenauswahl war auf 3 Fremdsprachen begrenzt: Englisch, Deutsch und Französisch.

Da es um Vermittlung der professionellen Sprache ging (Fachsprache), wurden keine Anfängergruppen gebildet und kein Anfängerunterricht angeboten. Die Teilnehmer/innen sollten mindestens über Deutschkenntnisse auf der Niveaustufe A2 verfügen mit der Perspektive auch die Möglichkeit anzubieten, die Kenntnisse auf anderen Niveaustufen weiterzuentwickeln. Vor dem Projektanfang wurde auch eine interne Bedarfsanalyse durchgeführt, den Lehrern wurden die Ergebnisse dieser Analyse in zusammengestellter Form präsentiert, so dass sie die wichtigsten Themenbereiche und Wünsche der Teilnehmer/innen sehen konnten.

Im Laufe des Unterrichtsprozesses entstanden mehrere Probleme, die detaillierter im Artikel behandelt wurden, dies waren der Mangel an entsprechenden Lehr- und Lernmitteln, unterschiedliche Interessenfelder der Teilnehmer/innen und auch noch geringe Vorerfahrung der Lehrkraft im fachsprachlichen Bereich der Juristen und Ordnungskräfte.

Schlüsselwörter: Fachsprache, Fachsprachendidaktik, Fremdsprachenlernen, Juristendeutsch, Lehr- und lernproblematik.

Quellen

Heike, Funk-Baker 1999 = **Heike, Simon, Funk-Baker Gisela.** *Einführung in die deutsche Rechtssprache*. München: Beck, 1999.

Pribitoka 2006 = **Pribitoka, Olga.** *Deutsch für Jurastudenten*. Rīga: Baltisches Russisches Institut, 2006.

Rubīna 2008 = **Rubīna, Aldona Anna.** *Vācu valoda juristiem*. Rīga: Policijas Akadēmija, 2008.

Schaffert, Niedra 2003 = **Schaffert, Ingrid, Niedre, Laila.** *Rechtswörterbuch Deutsch-Lettisch/Lettisch-Deutsch*. Riga: EuroFaculty, 2003.

VPSV 2007 = *Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca*. Rīga: Valsts valodas aģentūra, 2008.

Literatur

Kraft, Roelcke 2019 = **Kraft, Andreas, Roelcke, Thorsten.** *Didaktik und Methodik der Fachsprachen: Prinzipien der Fachsprachenvermittlung.* Berlin: Technische Universität Berlin, 2019. Zugänglich auch:

https://moodle.daad.de/pluginfile.php/34755/mod_resource/content/1/T4K2B1Gr_online11.1.pdf

Lūka 2008 = **Lūka, Ineta.** *Profesionālās angļu valodas kompetences veidošanās augstskolā.* Rīga: BA Turība, 2008.

Projekts 2016 = Projekts „Justīcija attīstībai”, 2016 [eingesehen am 29. Juni 2019]. Zugänglich: https://www.ta.gov.lv/UserFiles/Faili/Projekta_merkli_butiba_faktu_lapa_080616.pdf

Rubīna 2009 = **Rubīna, Aldona Anna.** *Speciālo tekstu vācu valodā lasīšanas stratēģiju apguve augstskolā.* Rīga: Policijas Akadēmija, 2009.

Kopsavilkums

Šajā rakstā aplūkota speciālā lietojuma valodas mācīšanas tēma, izmantojot piemērus no vācu valodas nodarbībām juristiem. Ar projekta „Justīcija attīstībai” atbalstu 2018. gadā tiesnešiem, prokuroriem, juristiem, policijai u. c. Latvijas tiesību sistēmas darbiniekiem tika piedāvāta bezmaksas svešvalodu apguve. Valodu izvēle bija ierobežota līdz trim svešvalodām: angļu, vācu un franču valoda. Tā kā bija paredzēta profesionālās svešvalodas (speciālā lietojuma valodas) apguve un zināšanu padziļināšana, iesācēju grupas (A1 līmenī) izveidotas netika un nebija arī iesācēju stundu. Dalībniekiem bija jābūt zināšanām vācu valodā vismaz A2 līmenī, lai nodrošinātu piedāvājumu attīstīt savas zināšanas tālāk nākamajos līmeņos.

Pirms projekta tika veikta valodas apguvēju vajadzību analīze. Kursu docētāji ar šīs analīzes rezultātiem tika iepazīstināti apkopotā veidā, kur viņi varēja redzēt dalībniekus interesējošās galvenās tematiskās grupas u. c. mācību vēlmes. Dominēja šādas tematiskās grupas kā Civillikums, Komerclikums un Krimināllikums. Lielākā daļa grupas dalībnieku bija tiesneši. Dalībnieku galvenais mērķis – apgūt vācu valodu tādā līmenī, lai varētu apmeklēt konferences vāciski runājošās zemēs un privāti komunicēt, kā arī lasīt juridiskos dokumentus.

Mācību procesa gaitā radās vairākas problēmas, kas vairāk detalizēti aplūkotas rakstā, piemēram, atbilstošu mācību materiālu trūkums, atšķirīgas dalībnieku interešu jomas u. c. A2 līmeņa vācu valodas nodarbībās vēl ir grūti strādāt ar oriģināliem dokumentiem. Esošie mācību līdzekļi ar specializāciju juridiskajā valodā ir grūti pieejami, turklāt to ir nedaudz un tie izdoti pirms 10–20 gadiem, tāpēc morāli novecojuši, tajos ir sastopami institūciju un parādību apzīmējumi, kuri vairs neeksistē. Ar materiāliem, kas izdoti Vācijā vai atrodami internetā, var prezentēt Vācijas tiesību sistēmu, bet Latvijā tiesu sistēma atšķiras. Šos materiālus var lietot tikai kontrastīvi. Ieteicams izmantot arī spēlfilmas par Vācijas tiesnešiem un advokātiem, kas atpūšoties dod iespēju apgūt arī nepieciešamo juridisko leksiku. Ľoti ieteicama ir arī sadarbība starp docētāju un grupas dalībniekiem, kuru bagātā juridiskā pieredze ļauj uzlabot vācu valodas mācību stundu kvalitāti. Mācību procesā svarīga ir autonomā mācīšanās un mācību diferenciācija/individualizācija.

Atslēgvārdi: speciālā lietojuma valoda, speciālā lietojuma valodas didaktika, svešvalodu mācīšanās, juridiskā vācu valoda, mācīšanas un mācīšanās problēmas.

Summary

This article deals with the subject of language teaching using the example of German lessons for lawyers. As part of the “Justice for Development” project, free language teaching was offered to judges, prosecutors, lawyers, police and other Latvian legal system employees in 2018. The language selection was limited to 3 foreign languages: English, German and French. Because it was teaching of the professional language (language for special purposes), no beginner groups were formed, and no beginner lessons offered. The participants should at least have knowledge of German at level A 2 with the prospect of offering the opportunity to further

develop their knowledge at other levels. Before the beginning of the project, the needs assessment was also carried out internally and the teachers were presented the results of this analysis in a summarized form, where they could see the main topics and wishes of the participants.

The following thematic groups were predominant: Civil Law, Commercial Law and Criminal Law. Most of the group members were judges. The main aims of the participants: to learn German were to be able to attend German conferences and to communicate privately, and to read legal documents. During the teaching process arose several problems, which were discussed in more detail in the article, which were the lack of appropriate teaching and learning materials, different fields of interest of the participants and also little experience in the legal field of the teacher. Working with original documents is still difficult in A2 level German classes. Existing textbooks specializing in legal language are difficult to access, limited number, published 10–20 years ago, are morally obsolete, and contain institutional and phenomenon designations that no longer exist. Materials published in Germany or on the Internet can present the German legal system, but in Latvia the judicial system differs. These materials can only be used in contrast. It is also advisable to use feature films about German judges and attorneys, where you can also learn the necessary legal vocabulary when relaxing. Co-operation between the lecturer and the group members is also highly recommended, as their rich legal experience enables them to improve the quality of German language lessons. The learning process should also emphasize the importance of autonomous learning and the differentiation/ individualization of teaching and learning.

Keywords: Language for special purposes (LSP), LSP didactics, foreign language learning, lawyer, German, teaching and learning problems.

Vecāku līdzdalība pirmsskolas vecuma bērnu vārdu krājuma paplašināšanā

Parental Implication in the Development of Pre-School Children's Vocabulary

Māra DOMICEVIČA

Liepājas pirmsskolas izglītības iestāde „Pūcīte”
Bāriņu iela 32A, Liepāja, LV-3401,
mara.domicevica@inbox.lv

Krista APĪNE

Siguldas pirmsskolas izglītības iestāde „Pasaciņa”
Skolas iela 5, Sigulda, LV-2150
apine.krista@gmail.com

Vecāku iesaiste bērna valodas sekmēšanā un vārdu krājuma paplašināšanā ne vien nosaka veiksmīgas mācības un panākumus skolā, bet arī sniedz jaunas zināšanas, attīsta kognitīvos un emocionālos procesus. Rakstā aplūkots vecāku viedoklis un izpratne par pirmsskolas vecuma bērna vārdu krājuma attīstību un līdzdalību tā veidošanā.

Pētījums par vecāku līdzdalību pirmsskolas vecuma bērnu vārdu krājuma paplašināšanā papildina Valsts pētījumu programmā „Latviešu valoda” (Nr. VPP-IZM 2018/2-0002) sākto pirmsskolas vecuma bērnu latviešu valodas apguves izpēti.

Iegūtie rezultāti rosina ne vien turpināt pētījumu, veicot individualizētu un padziļinātu datu izpēti un analīzi, bet arī paplašināt to, aplūkojot bērna vārdu krājuma veidošanās procesu no ģimenes sociālekonomiskās pozīcijas.

Atslēgvārdi: valodas attīstība, vārdu krājums, vecāku līdzdalība, pirmsskolas vecumposms.

Literatūra

Breckenridge, Vincent 1949 = **Breckenridge, Marian, Vincent, Elizabeth, Lee.** *Child Development*. Philadelphia: W. B. Saunders Company, 1949.

Gardephe 2001 = **Gardephe, Colleen Davis.** *9 Ways to Help Your Child's Language Development*, 2001 [sk. 2019. g. 20. apr.]. Pieejams:
<https://www.parents.com/baby/development/talking/9-ways-to-help-your-childs-language-development/>

Irbe, Lindenberga 2015 = **Irbe, Anastasija, Lindenbergā, Sarma.** *Bērns runāt mācās ģimenē*. Rīga: RaKa, 2015.

Kalēja 2014 = **Kalēja, Ināra.** Valodas un runas attīstība. Ilze Blūmentāle, Ināra Kalēja, Ilze Klatenberga, Sandra Kušķe, Andra Vabale. *Rokasgrāmata runas, valodas un dzirdes attīstībā un traucējumu izzināšanā*. Rīga: RSU, 2014, 7–13.

Miltiņa, Pastare 1997 = **Miltiņa, Irēna, Pastare, Sandra.** *Pirmie soļi logopēdijā*, I. Rīga: PIAC, 1997.

Nazarova 2004 = **Nazarova, Ineta.** Bērna runas un valodas veidošanās process pirmsskolas vecumā. Ārija Ptičkina (red.). *Valodas apguve: problēmas un perspektīva : III zinātnisko rakstu krājums*. Liepāja: LiePA, 2004, 89–97.

Pikulski, Templeton 2004 = **Pikulski, John J., Templeton, Shane.** *Teaching and Developing Vocabulary: Key to Long-Term Reading Success*, 2004 [sk. 2019. g. 20. apr.]. Pieejams:
https://www.eduplace.com/marketing/nc/pdf/author_pages.pdf

Rhea 1991 = **Rhea, Paul.** Profiles of Toddlers with Slow Expressive Language Development. *Topics in Language Disorders*, 11, 1991, 1–13.

Song u. c. 2015 = Tracing Children's Vocabulary Development from Preschool through the School-Age Years: An 8-Year Longitudinal Study. **Shuang Song, Mengmeng Su, Cuiping Kang, Hongyun Liu, Yuping Zhang, Catherine McBride-Chang, Twila Tardif, Hong Li, Weilan Liang, Zhixiang Zhang, Hua Shu.** *Developmental Science*, 18 (1), 2015, 119–131.

Taylor u. c. 2013 = Risk Factors for Children's Receptive Vocabulary Development from Four to Eight Years in the Longitudinal Study of Australian Children. **Catherine L. Taylor, Daniel Christensen, David Lawrence, Francis Mitrou, Stephen R. Zubrick.** *PLoS ONE*, 8 (9), 2013, e73046.

Summary

Parental involvement in the development of the vocabulary of preschool children will improve not only their success at school, but also their cognitive and emotional development. Children start to learn language from the moment they are born and this process depends on the continued involvement of the parents.

The **aim** of the article is to define the extent of parental knowledge and opinions regarding the development of the vocabulary and the methods that could be used to improve it. The article is based on the results of a previous study that is a part of a national research programme ("Latviešu valoda") which focuses on the development of Latvian language in preschool children.

The study used parental surveys in order to gather their opinion on the importance of their involvement in the development of preschool children's vocabulary. The data gathered from these surveys was analysed to present statistically significant results. The information gathered from the surveys could be used to analyse if there are any issues in the parental knowledge about vocabulary development and used by teachers and education specialists to support parents in a more informed way.

One of the observed effects of the surveys was an increased parental attention to the speech and vocabulary of their children which was required in order to answer the questions. Similarly, the parents noticed that some activities and processes that are related to the language development did not previously receive as much of their attention as they thought they should give. Conversations, reading and singing were considered to be the most important tools of speech and language development by the surveyed parents.

Alarmingly, approximately half of the parents considered the requirements for vocabulary development to be lower than what is currently considered to be standard with a large proportion of the parents significantly underestimating these requirements. Therefore, the authors believe that parents often fail to recognise issues with their child's vocabulary, as they lack the knowledge to properly assess the development of speech and vocabulary.

The results of the study suggest that the problem of parental implication in preschool children's vocabulary should be analysed further and extended to consider the family's socioeconomic context.

Keywords: language development, vocabulary, parental participation, preschool age.

Lietpratības pieeja un caurviju prasmju īstenošana pirmsskolas pedagoģiskajā procesā: pedagoģiskā pieredze metodiskā materiāla „Mans kalendārs” izmantošanā

Competence Approach and Implementation of Transversal Skills in Pre-School Pedagogical Process: Pedagogical Experience on Use of the Methodological Material “My Calendar”

Kristīne ŪTRUPA

Liepājas pirmsskolas izglītības iestāde „Saulīte”
Ganību iela 122/128, Liepāja, LV-3416
kutrupa@gmail.com

Linda PAVĪTOLA

Liepājas Universitāte, Pedagoģijas un sociālā darba fakultāte
Lielā iela 14, Liepāja, LV-3401
linda.pavitola@liepu.lv

Mainoties mācīšanas un mācīšanās pieejai, tiek piemērotas atšķirīgas mācību metodes un didaktiskie materiāli, kā arī rasti jauni paņēmieni jau zināmo materiālu izmantošanā. Kalendārs kā laika mērītājs un metode darbam ar grupu pirmsskolā tiek izmantots jau sen. Tomēr rakstā piedāvātā pieeja kardināli atšķiras no vispārpieņemtās, jo katram bērnam pirmsskolas iestādes grupā ir savs personīgais kalendārs, kuru izgatavojuši viņa vecāki. Raksta mērķis ir akcentēt paņēmienus, kā ar kalendāra metodi tiek veicināta runāprasmes un lasīprasmes attīstība, kā arī jaunu jēdzienu jēgpilna apguve.

Pamatojoties uz aktuālajām tendencēm izglītības sistēmā, publikācijā tiek sniegti metodes un didaktiskā materiāla zinātniskais pamatojums, kā arī tiek strukturēti demonstrēta 10 aprobācijas gadu laikā gūtā pieredze, atklājot uzdrošināšanos strādāt ar atšķirīgām metodēm, apgūt jaunu kompetenci, modelēt trīspusējas sadarbības mehānismu – „skolotājs ↔ bērns ↔ vecāks” un tādējādi pirmsskolas pedagoģiskajā procesā īstenot visas caurviju prasmes.

Atslēgvārdi: pirmsskola, valodu joma, lasīprasme, rakstīprasme, caurviju prasmes, metodiskais materiāls „Mans kalendārs”.

Avoti

Bertolini 2017 = **Bertolini, Čiara.** Skolotāju pedagoģiskā pieredze: komentāri un ieteikumi radošuma didaktikā. *Radošais konteksts pirmsskolā: labās prakses piemēri radošā konteksta īstenošanā Eiropas pirmsskolas izglītības iestādēs*. Projekts *Creanet*, 2017, 58–69.

Bērziņa 2005 = **Bērziņa, Dace.** Kā mācās pirmsskolnieks. *Psiholoģijas Pasaule*, 3, 2005, 7–9.

Iekalšanas laikmeta beigas 2015 = *Iekalšanas laikmeta beigas. Kā mainās mācību paradigma?* 08.12.2015 [sk. 2019. g. 28. jūn.]. Pieejams: <https://www.e-klase.lv/aktualitates/zinas/iekalsanas-laikmeta-beigas-ka-mainas-macibu-paradigma?id=10298>.

Izglītība mūsdienīgai lietpratībai 2017 = *Izglītība mūsdienīgai lietpratībai: mācību saturu pieejas apraksts*, 2017 [sk. 2019. g. 28. jūn.]. Pieejams: <https://static.lsm.lv/documents/ge.pdf>

Lamote, Engels 2010 = **Lamote, Carl, Engels, Nadine.** The Developments of Student Teacher’s Professional Identity. *European Journal of Teacher Education*, 33 (1), 2010, 3–18.

MK 716 2018 = *Noteikumi par valsts pirmsskolas izglītības vadlīnijām un pirmsskolas izglītības programmu paraugiem*. Ministru kabineta noteikumi Nr. 716, 21.11.2018 [sk. 2019. g. 30. jūn.]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/303371-noteikumi-par-valsts-pirmsskolas-izglitibas-vadlinijam-un-pirmsskolas-izglitibas-programmu-paraugiem>

OECD 2005 = OECD. *The Definition and Selection of Key Competences : Executive Summary*, 2005 [sk. 2019. g. 30. jūn.]. Pieejams: <https://www.oecd.org/pisa/35070367.pdf>

Ūtrupa 2009 = **Ūtrupa, Kristīne.** *Individuālo kalendāru izmantošana pirmsskolā: labās prakses piemērs*. Projekts „Pedagoģu konkurētspējas veicināšana izglītības sistēmas optimizācijas apstākļos”, 2009 [sk. 2019. g. 30. jūn.]. Pieejams: <https://www.slideserve.com/clive/individu-lo-kalend-ru-izmanto-ana-pirmsskol>

Ūtrupa 2013 = **Ūtrupa, Kristīne.** Individuālo kalendāru izmantošana pirmsskolā. *Pirmsskolā*, 8, 2013, 17–19.

Literatūra

Alijevs 1998 = **Alijevs, Romans.** *Skola radošajiem*. Rīga: RaKa, 1998.

Baha 2008 = **Baha, Valda.** *Es varu!* Rīga: Pētergailis, 2008.

Blūma 2016 = **Blūma, Dainuvīte.** *Skolotāju izglītība Latvijā paradigmā maiņas kontekstā (1991 – 2000)*. Rīga: Latvijas Universitāte, 2016.

Brice 2013 = **Brice, Baiba.** *Viss sākas ar rotaļu*. Rīga : RaKa, 2013.

Celmiņa 2008 = **Celmiņa, Indra.** *Runā raiti! Skaitāmpanti runas un valodas attīstībai*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2008.

Černova 2003 = **Černova, Emīlija.** *Praktikums pirmsskolas sadarbības pedagoģijā*. Rīga: SIA Izglītības soļi, 2003.

Dzintere, Stangaine 2007 = **Dzintere, Daina, Stangaine, Inga.** *Rotaļa – bērna dzīvesveids*. Rīga: RaKa, 2007.

Fišers 2005a = **Fišers, Roberts.** *Mācīsim bērniem domāt*. Tulk. Ieva Kalnciema. Rīga: RaKa, 2005.

Fišers 2005b = **Fišers, Roberts.** *Mācīsim bērniem mācīties*. Tulk. Ieva Kalnciema. Rīga: RaKa, 2005.

Freiberga, Priede, 2007 = **Freiberga, Inese, Priede, Ligita.** *Bērns mācās izzināt pasauli*. Rīga: SIA Izglītības soļi, 2007.

Grava 2018 = **Grava, Jana.** *Bērncentrētas pedagoģiskās pieejas īstenošana bērnu pašrealizācijai pirmsskolā*. [Promocijas darbs]. Liepājas Universitāte, 2018 [sk. 2019. g. 30. jūn.]. Pieejams: https://www.liepu.lv/uploads/files/Disertācija_Grava_26_03_2018.pdf

Gudjons 1998 = **Gudjons, Herberts.** *Pedagoģijas pamatatzīnas*. Tulk. zin. konsult. Jānis Rudzītis. Rīga: Zvaigzne ABC, 1998.

Hadaņonoka u. c. 1999 = **Hadaņonoka, Irēna, Hadaņonoka, Linda, Staļģe, Laila, Merirande, Rudīte.** *Kā raisās valodiņa?* Rīga: Rasa ABC, 1999.

Jonīte 2002 = **Jonīte, Vineta.** Spēles un spēļu sistēmu modelēšana un izmantošanas iespējas pirmsskolas vecumā. Daina Lieģeniece, Ilgas Salīte (red.). *Bērnu identitātes veidošanās pirmsskolas vecumā*. Liepāja: LiePA, 2002, 27–34.

Lieģeniece 1992 = **Lieģeniece, Daina.** *Bērns pasaule, pasaule bērnā*. Rīga: Zvaigzne ABC, 1992.

Lieģeniece, Nazarova 1999 = **Lieģeniece, Daina, Nazarova, Ineta.** *Veseluma pieeja valodas apguvē 5–7 gadus veciem bērniem*. Rīga: RaKa, 1999.

Piaget 1972 = **Piaget, Jean.** *The psychology of the child*. New York: Basic Books, 1972.

Pirkstiņu rotaļas b. g. = *Pirkstiņu rotaļas* : materiāls pirmsskolas skolotājiem un bērnu vecākiem. Apkopojuusi Biruta Krafte. [Rīga]: Puse Plus, b. g.

Purēns 2017 = **Purēns, Vilnis.** *Kā attīstīt kompetenci*. Rīga: RaKa, 2017.

Rubana 2000 = **Rubana, Inta, Māra.** *Mācīties darot*. Rīga: RaKa, 2000.

Samuseviča 2000 = **Samuseviča, Alīda.** *Pētīšanas metodes pedagoģiskajā procesā*. Liepāja: LiePA, 2000.

Svence 1999 = **Svence, Guna.** *Attīstības psiholoģija*. Rīga: Zvaigzne ABC, 1999.

Špona 2006 = **Špona, Ausma.** *Audzināšanas process teorijā un praksē*. Rīga: RaKa, 2006.

Šteinberga c2013 = **Šteinberga, Airisa.** *Pedagoģiskā psiholoģija*. Rīga: RaKa, c2013.

Summary

Education is experiencing a major paradigm shift over the last 100 years, shifting from fact memorizing to learning practical application of this knowledge of facts, which means that in modern education the skills are at the forefront. The purpose of education is to prepare students for practical life or to promote their competence. A competent person is not only someone who knows perfectly how to use his knowledge, but who can take responsibility for his actions, can be creative, critical to thinking and analysing.

Paradoxically, it is a relatively new paradigm in education – to move from memorizing information to critical evaluation, analysis and building new knowledge. Moreover, increasingly important form of cognition are becoming mutual cooperation and communication, in order to be able to implement it, increasingly important are becoming the transversal areas of study fields found in practical knowledge activities, respectively, they affect the content, format, methods used and other aspects of pedagogy (Iekalšanas laikmeta beigas 2015).

National Center for Education highlights the importance of human skills, the ability to focus on and take independent decisions, attitude and a system of values based on personal characteristics, and is a motivating factor for action. In addition to basic skills in key areas of human activity, the application of skills and knowledge under different conditions, or interdisciplinary skills, is important in order to be able to focus.

The implementation of innovative approaches depends on the professionalism of educators, determined by the identity of the teacher, which in turn includes the attitudes of the teacher to his work, to students, their parents and colleagues, to the development of education and society in general.

Historical circumstances, politico-social orientation, the social political context, the education system adopted in the country sets out certain requirements for the professionalism and competence of the teacher (Lamote, Engels 2010). It is therefore legitimate that, when a teaching approach is changed, different teaching methods and didactic materials are applied, as well as new techniques for the use of materials already known.

The calendar, as a time-gauge, has long been used as a method for working with the entire group in pre-school. However, the approach proposed in the article is fundamentally different from that generally accepted, since each child in the preschool group has his own personal calendar made by his parents. This material provides an excellent opportunity for each child to work independently with small details, to exercise fingers, to think, to make mistakes, to compare, to make decisions, to correct mistakes, to perceive signs aggregated, which is clearly an incentive for the development of speech and reading skills.

In pre-school working with the “My Calendar” methodical material, the teacher is given the opportunity to use a practice-tested and implemented method of promoting children’s skills in all areas of learning, along with the development of transversal skills defined in the learning content.

Therefore, the idea of integrating the specific interactive methodological material “My Calendar” into the pre-primary environment is proposed, where, by highlighting trends in new learning content, the development of transversal skills for pre-school children is targeted, and on the basis of methods tested in practice, the work of the teachers who will implement it is facilitated.

This method highlights the freedom of each teacher to modify and adapt the methodological material to their intention, environment, capabilities, and to complement it creatively and improve it by maintaining the succession of tasks in line with child development.

Keywords: pre-school, language field, transversal skills, competence approach, speech development, calendar.

Didaktisko spēļu izmantošana latviešu valodas gramatikas mācības pirmajos posmos

The Usage of Didactic Games in Teaching Latvian Grammar at the Early Stage

Jūlija KUZNCOVA

Rīgas Tehniskā universitāte

E-studiju tehnoloģiju un humanitāro zinātņu fakultāte

Kronvalda bulvāris 1, Rīga, LV-1010

julija.kuznecova@rtu.lv

Olga LEZINA

Bērnu un vecāku interešu centrs, SIA

Krišjāņa Barona iela 136c, Rīga, LV-1012

olga@mamatus.lv

Gramatika latviešu valodā kā otrajā valodā vai svešvalodā ir viena no pamatproblēmām runātprasmes, valodas un komunikatīvās kompetences apguves procesa pirmajos posmos. Didaktiskās spēles valodas nodarbībās palīdz audzēkņiem apgūt un pilnveidot produktīvās un perceptīvās valodas prasmes, papildināt vārdu krājumu. Tāpat spēles sekmē spontānās runas attīstību un nodarbībās veido pozitīvu, relaksējošu mācību vidi. Spēļu metodes ir praktiski lietojamas valodas mācībā neatkarīgi no bērnu vecuma. Publikācijā piedāvāti jau praksē pārbaudīti efektīvkie spēļu izmantošanas metodiskie paņēmieni latviešu valodas gramatikas apguvei. Aplūkotais temats varētu būt aktuāls pedagogiem, kas māca latviešu valodu cittautiešiem, kā arī speciālistiem, kas strādā ar latviski runājošiem bērniem, kuriem ir valodas un runas attīstības traucējumi.

Atslēgvārdi: latviešu valoda cittautiešiem, gramatikas mācība, didaktiskās spēles, latviešu valoda kā otrā valoda, lingvodidaktika, spēļu metodes.

Literatūra

Anderson, Schunn 2000 = **Anderson, John R., Schunn, Christian D.** Implications of the ACT-R Learning Theory: No Magic Bullets. Robert Glaser (ed.). *Advances in Instructional Psychology: Educational Design and Cognitive Science*. Mahwah, NJ: Erlbaum, 2000, 1–34. Pieejams arī:

<https://pdfs.semanticscholar.org/63da/6f34a58148d4bd56187457ccfe5ee7fb5345.pdf>

Dzintere, Stangaine 2012 = **Dzintere, Daina, Stangaine, Inga.** Radošās rotaļas un spēles. *Celā uz skolu. Bērna sagatavošana pamatzglītības ieguvei*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2012, 176–201.

EKPVA 2006 = Eiropas Padome. Valodas politikas nodaļa. *Eiropas kopīgās pamatnostādnes valodu apguvei : mācīšanās, mācīšana, vērtēšana*. Rīga: Madonas poligrāfists, 2006.

Laizāne 2019 = **Laizāne, Inga.** *Latviešu valoda kā svešvaloda: lingvodidaktikas virziena attīstība Latvijā un ārpus tās//Latvian language as a foreign language: the development of the linguodidactic direction in Latvia and abroad*. [Promocijas darba kopsavilkums]. Liepāja: Liepājas Universitāte, 2019.

Piažē 2002 = **Piažē, Žans.** *Bērna intelektuālā attīstība*. Tulk. Sarmīte Meinerte. Rīga: Pētergailis, 2002.

Pičukāne 2016 = **Pičukāne, Ērika.** Mācāmies latviešu valodu pirmo reizi. *Integrācija sākas ar mācīšanos: Latvijas pieredze 21. gadsimtā*. Rīga: Latviešu valodas aģentūra, 2016, 129–138.

Pinker 2004 = **Pinker, Steven.** Clarifying the logical problem of language acquisition. *Journal of Child Language*, 31, 2004, 949–953. Pieejams arī:

https://stevenpinker.com/files/pinker/files/jcl_macwhinney_commentary.pdf

Pirmsskolas programmas 2013 = *Pirmsskolas bilingvālo izglītības programmu izstrādes teorētiskais pamatojums*. Latviešu valodas aģentūra, 2013 [skatīts 2019. g. 20. jūl.]. Pieejams: https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2019/10/Pirmsskolas_bilingvalo_izglitibas_programmu_izstrades_teortiskais_pamatojums.pdf

Rezultātu ziņojums 2010 = *Latviešu valodas apguvi ietekmējošie faktori un lietojuma vide*. Rezultātu ziņojums. Latviešu valodas aģentūra, 2010 [skatīts 2019. g. 20. jūl.] Pieejams: <https://valoda.lv/wp-content/uploads/2016/12/ATT00015.pdf>

Schwarzman1985 = **Schwarzman, Helen B.** Child-Structured Play: A Cross-Cultural Perspective. Catherine C. Brown, Allen W. Gottfried (eds.). *Play Interactions: The Role of Toys and Parental Involvement in Children's Development*. New York: Johnson and Johnson, 1985, 11–18.

Stangaine 2011 = **Stangaine, Inga.** Pirmsskolas vecuma bērnu valodas attīstība rotaļās un spēlēs. *Tagad: zinātniski metodisks izdevums*, 1(6), 2011, 39–44.

Trīnīte 2013 = **Trīnīte, Baiba.** Valodas attīstības īpatnības bilingvāliem bērniem. *Bērna valodas attīstība un tās traucējumi: problēmas un risinājumi* : konferences tēžu krājums. Rīga: Latvijas Logopēdu asociācija, 2013, 12–13. Pieejams arī:

http://logopedi.lv/faili/tezes/1_starpt_zinatniskas_konferences_tezu_krajums.pdf

Vanags 2019 = **Vanags, Edmunds.** Atmiņa kā dzīvē lietojamu zināšanu pamats. Skola 2030, 13.06.2019 [skatīts 2019. g. 24. jūl.]. Pieejams:

<http://www.skola2030.lv/lv/jaunumi/blogs/atmina-ka-dzive-lietojamu-zinasanu-pamats>

Wallace (red.) 2015 = **Wallace, Susan** (ed.). *Oxford Dictionary of Education*. Oxford: Oxford University Press, 2015.

Выготский 1982 = **Выготский, Лев.** *Собрание сочинений в 6-ти томах*, т. 2: Мышление и речь, Москва: Педагогика, 1982.

Summary

This article underlines the importance of learning grammatical rules of the Latvian language for Latvian as a second or foreign language. In fact, grammar is one of the four components of communicative competence: linguistic, sociolinguistic, discourse, and strategic competence. Aside from rules and tables, there are more effective and engaging ways to teach and learn grammar. One of them is through educational games. When language learners can apply grammar and use it in a fun way, there is a better chance that they will retain it all. They will be able to practice and internalize grammar phenomena extensively rather than just learning a collection of rules superficially.

Not all games can be considered educational. It is important to recognize the purpose of a grammar game.

The authors propose to consider several principles that can foster effective learning and improve student outcomes when teaching Latvian grammar to non-native speakers (both language minorities as well as foreigners):

- consider the influence of students' mother tongue,
- offer wide selection of contemporary spoken grammar and vocabulary,
- teach phases instead of separate words,

- consider different learning styles to aid student learning (Auditory, Visual, and Kinesthetic Learning Styles),
- utilize (or adopt) speech therapy methods.

The authors present educational games for teaching such Latvian grammar phenomena as noun-adjective agreement, verb conjugation, use of prepositions, forming the comparative degree of adjectives, and more.

Grammar games for learning English do not only motivate, they also promote the idea of competition, thus increasing learner attention, memory, as well as speaking, listening and cooperation skills.

Games are beneficial for any age groups. They can be used with young learners who study Latvian as their first language, as well as Latvian as a second or foreign language students learning Latvian in preschools, schools and other educational institutions.

The process of language acquisition starts in the first year of a child's life and, in some cases, continues through their lifetime. The first language or native language, also known as a mother tongue, is the language children learn first from their parents. In the modern world, it is common that a person's first language differs from the official language of their homeland. Under the circumstances, children must acquire two languages in the very first years of their lives. The representatives of ethnic minorities in Latvia study Latvian as a second language. This means that Latvian is not their first language; it is the official language of the state, the compulsory language to study. Latvian as a second language is being taught in minority-language schools across Latvia.

It was traditionally believed that there is a prominent difference between second language acquisition and foreign language learning process. Therefore, different teaching principles and methods are applied. But in recent years, these fields have come closer together.

Keywords: Latvian for foreigners, Latvian as a foreign language, Latvian for minorities, Latvian as a second language, grammar, educational games.

Development of Fourth Grade Pupils' Argumentation Skills Through Analysis of Fiction

Dailīliteratūras tekstu izmantošana 4. klases skolēnu argumentācijas prasmes attīstīšanai

Daiva JAKAVONYTĖ-STAŠKUVIENĖ

Vytautas Magnus University, Education Academy

T. Ševčenkos 31-224, LT-03111 Vilnius, Lithuania

daiva.jakavonyte-staskuviene@vdu.lt; daiva.jakavonyte@gmail.com

Good communication skills for each person are the basis for quality learning and quality life. Throughout the history of humankind, since people started to communicate and to hold opinions and beliefs, they have always attempted not only to share information, but also to make influence on others. An argument is an individual's verbal action in order to convince others. The specificity of arguments depends on the situation in communication and on the goal of communication, i.e., on the purpose of an utterance. An argument belongs to the sender of information and to the audience, i.e., recipients of information, to which it is dedicated. In modern society, to be aware of what to say and how to say is not a luxury, but a necessity. Ignorance of how to dispute is one of the greatest sources of cultural inequality. The ability to argue can be considered as one of the higher-order thinking skills, because an individual must not only be able to express his/her ideas coherently, but also refer to facts and exclude the most important ones. International research shows that pupils' higher-order thinking is insufficient; there are great differences between pupils of different schools and regions.

Keywords: primary school children, thesis, statement, argument, argumentation abilities, literary text.

References

- Bentolila, Dolado, Jimeno 2012 = **Bentolila, Samuel, Dolado, Juan J., Jimeno, Juan F.** Reforming an Insider-Outsider Labour Market: the Spanish Experience. *IZA Discussion Paper*, 6186, 2012 [cited 29 May 2019]. Available: <http://ftp.iza.org/dp6186.pdf>
- Breton 2009 = **Breton, Philippe.** *L'argumentation dans la communication.* Paris: La Découverte, 2009.
- De Pietro, Gagnon 2013 = **De Pietro, Jean-François, Gagnon, Roxane.** Former les élèves à argumenter et à prendre leur place dans l'espace public: l'enseignement du débat à l'école. *Bulletin VALS-ASLA*, 98, 2013, 155–179.
- Gaussel 2016 = **Gaussel, Marie.** Développer l'esprit critique par l'argumentation: de l'élève au citoyen. *Dossier de veille de l'IFÉ*, février, 108. Lyon: ENS de Lyon, 2016. Available also: <http://veille-et-analyses.ens-lyon.fr/DA-Veille/108-fevrier-2016.pdf>
- Hall 1993 = **Hall, Joan Kelly.** The Role of Oral Practices in the Accomplishment of Our Everyday Lives: The Sociocultural Dimension of Interaction with Implications for the Learning of another Language. *Applied Linguistics*, 14(2), 1993, 145–167.
- Lantolf (ed.) 2000 = **Lantolf, James P.** (ed.) *Sociocultural Theory and Second Language Learning.* Oxford: Oxford University Press, 2000.

Lietuva 2030 2012 = *Lietuvos pažangos strategija “Lietuva 2030”*. Vilnius: LRS, 2012 [cited 30 May 2019]. Available: <http://ukmin.lrv.lt/uploads/ukmin/documents/files/2030.pdf>

Liu et al. 2015 = FLORIN – A System to Support (Near) Real-Time Applications on User Generated Content on Daily News. **Qingyuan Liu, Eduard C. Dragut, Arjun Mukherjee, WeiyI Meng.** *Very Large Data Bases* : Proceedings of the 41st International Conference, 8(12), 2015, 1944–1947.

Moirand, Tréguer-Felten 2007 = **Moirand, Sophie, Tréguer-Felten, Geneviève.** Des mots de la langue aux discours spécialisés, des acteurs sociaux à la part culturelle du langage: raisons et conséquences de ces déplacements. *ASp*, 2007, 7–33.

Mondada, Pekarek Doebler 2000 = **Mondada, Lorenza, Pekarek Doebler, Simona.** Interaction sociale et cognition située: quels modèles pour la recherche sur l’acquisition des langues? *Acquisition et Interaction en Langue Étrangère*, 12, 2000, 149–176.

Mondada, Pekarek Doebler 2004 = **Mondada, Lorenza, Pekarek Doebler, Simona.** Second Language Acquisition as Situated Practice: Task Accomplishment in the French Second Language Classroom. *The Modern Language Journal*, 88(4), 2004, 501–518.

Moussi 2016 = **Moussi, Dalila.** Les compétences argumentatives des élèves au cycle 3: le rôle de l’enseignant? *Repères*, 54, 2016, 167–188. Available also: <https://journals.openedition.org/reperes/1111>

Nauckūnaitė 207 = **Nauckūnaitė, Zita.** Argumentavimas: samprata ir didaktinės perspektyvos. *Pedagogika*, 86, 2007, 135–141.

Peyrières 2003 = **Peyrières, Carine.** Comment on nous manipule. *Science et Vie Junior*, 170, 2003.

Programa 2016 = *Lietuvių kalbos pradinio ugdymo bendroji programa*. Vilnius: Educational Development Centre, 2016.

Recommendation 2006 = Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on key competences for life long learning. *Official Journal of the European Union*, 18.12.2006 [cited 29 May 2019]. Available: https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/council-recommendation-on-key-competences-for-lifelong-learning_en

Rigotti, Greco Morasso 2009 = **Rigotti, Eddo, Greco Morasso, Sara.** Argumentation as an Object of Interest and as a Social and Cultural Resource. Nathalie Muller Mirza, Anne-Nelly Perret-Clermont (eds.). *Argumentation and Education: Theoretical Foundations and Practises*. New York: Springer, 2009, 9–67.

Sawyer 2008 = **Sawyer, R. Keith.** Optimising Learning: Implications of Learning Sciences Research. *Innovating to Learn, Learning to Innovate*. OCDE, 2008, 45–65.

Walsh 2001 = **Walsh, Kate Burke.** *I vaikų orientuotų klasių kūrimas (8–10 m.)* : knyga ugdymojojams. Vilnius: Lietus, 2001.

Kopsavilkums

Ikviena cilvēka labas komunikācijas spējas ir pamats kvalitatīvam mācību procesam, kvalitatīvai dzīvei. Cilvēces praksē kopš tā brīža, kad cilvēki sāka sazināties un izteikt savu viedokli un pārliecību, vienmēr ir bijuši centieni ne tikai dalīties ar informāciju, bet arī atstāt iespaidu uz citiem. Arguments – cilvēka runātais vārds ar nolūku pārliecināt. Argumentu specifiskums ir atkarīgs no komunikācijas situācijas un mērķa, kādēļ norisinās komunikācija, t. i., no paziņojuma nolūka. Arguments ir atbilstīgs informācijas sūtītājam un noteiktai auditorijai, t. i., informācijas saņēmējiem, kuriem tas paredzēts.

Mūsdienu sabiedrībā zināt, ko un kā apgalvot, nav greznība, tā ir nepieciešamība. Neprasme aizstāvēt savu viedokli ir viens no lielākajiem kultūras nevienlīdzības avotiem. Prasme argumentēt tiek ierindota pie augstākā līmeņa domāšanas spējām, jo personai jāspēj ne vien sakarīgi izteikt domas, bet arī balstīties uz faktiem, atšķirt būtiskākos faktus no mazāk

būtiskiem. Starptautiskie pētījumi rāda, ka skolēnu augstākā līmeņa domāšanas spējas nav pietiekamas.

Pētījuma **mērķis** – izpētīt 4. klases skolēnu prasmi argumentēt kā augstākā līmeņa domāšanas spējas izteiksmi, apgūstot daiļliteratūras teksta saturu.

Pētījuma mērķa sasniegšanai veikti šādi uzdevumi:

- 1) teorētiski pamatotas 4. klases skolēnu (10–11 g.) argumentēšanas prasmes attīstīšanas iespējas mutvārdu kontekstā;
- 2) raksturota augstākā līmeņa domāšanas spējas izteiksme 10–11 gadus vecu skolēnu argumentos, ņemot vērā mutvārdu runas attīstīšanas specifiku, kad tiek analizēts daiļliteratūras teksts;
- 3) balstoties uz praktiskajiem novērojumiem (skolēnu sarunām) un teorētiskajiem apsvērumiem, raksturotas izglītojošas, uz darbību vērstas stratēģijas, lai attīstītu skolēnu argumentēšanas prasmi.

Apkopojot kvalitatīvajā pētījumā iegūtos datus, var apgalvot, ka skolēni spēj izteikt argumentus viņiem zināmā kontekstā. Trīs novērotie skolēnu pāri, diskutējot par izlasīto daiļliteratūras tekstu, spēja attīstīt augsta līmeņa argumentētu diskusiju, operatīvi un mērķtiecīgi lietojot jēdzienus *apgalvojums* un *arguments*, no teksta izvēloties atbilstošus piemērus un pamatojot apgalvojumu pat ar vairākiem argumentiem. Vēl divi novēroti skolēnu pāri spēja izvēlēties gan apgalvojumu, gan tam atbilstošus argumentus. Citi skolēni vairāk aprobežojās ar ļoti konkrētiem, no daīldarba teksta izvēlētiem teikumiem, taču nespēja šos teikumus sakārtot logiskā secībā, lai doma būtu atbilstoši argumentēta. Dažiem skolēniem pietrūka vēlmes piepūlēties, lai saprastu tekstu un pareizi veiktu uzdevumus. Iespējams, ka, atkārtoti pildot līdzīgus uzdevumus un darbības, skolēnu argumentēšanas prasme attīstītos un kļūtu kvalitatīvāka.

Atslēgvārdi: sākumskolas skolēni, tēze, apgalvojums, arguments, argumentēšanas prasme, daiļliteratūras teksts.

Pre-Service Teachers' Competences in Applying Knowledge of Mathematics and Language in Mathematical Fiction

Topošo skolotāju prasme integrēt valodas un matemātikas zināšanas didaktisku matemātikas pasaku izveidei

Vaiva GRABAUSKIENĖ, Vaiva SCHOROŠKIENĖ

Vilnius University, Institute of Educational Sciences

Universiteto str. 9/1, Vilnius, LT-01513, Lithuania

vaiva.grabauskiene@fsf.vu.lt; vaiva.schoroskiene@gmail.com

The article explores possibilities of integrating mathematics and language learning. The language of mathematics differs remarkably from everyday speech, which may cause some difficulties not only for primary students, but also for pre-service teachers. One of the methods to resolve this issue is integrating mathematics and language learning. This method also develops university students' skills to apply didactic and subject knowledge.

The article examines skills of pre-service teachers that are revealed in their fictional stories on a chosen mathematical subject. The analysis of mathematical fiction demonstrates that subject integration emphasizes students' abilities to distinguish essential aspects of the chosen mathematical phenomenon, as well as how students are able to apply and explain concepts, and to adjust to age-specific target audience.

Keywords: pre-service teachers, teacher training, knowledge application, mathematical fiction, integrated learning, mathematics and language integration.

References

- Bjerke, Solomon 2019 = **Bjerke, Annette Hessen, Solomon, Yvette.** Developing Self-Efficacy in Teaching Mathematics: Pre-Service Teachers' Perceptions of the Role of Subject Knowledge. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 2019, 1–14 [cited 23 May 2019]. Available: <https://doi.org/10.1080/00313831.2019.1595720>
- Carter, Quinnell 2012 = **Carter, Merilyn, Quinnell, Lorna.** Jabberwocky: The Complexities of Mathematical English. *Australian Primary Mathematics Classroom*, 17 (2), 2012, 3–9.
- Cirillo, Bruna, Herbel-Eisenmann 2010 = **Cirillo, Michelle, Bruna, Katherine Richardson, Herbel-Eisenmann, Beth.** Acquisition of Mathematical Language: Suggestions and Activities for English Language Learners. *Multicultural Perspectives*, 12 (1), 2010, 34–41 [cited 23 May 2019]. Available: <https://doi.org/10.1080/152109610.03641385>
- Cox 2016 = **Cox, Teodora.** Integrating Literature in to Teaching Mathematics. *Australian Mathematics Teacher*, 72 (1), 2016, 15–17.
- Dostal, Robinson 2018 = **Dostal, Hannah M., Robinson, Richard.** Doing Mathematics with Purpose: Mathematical Text Types. *The Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*, 91 (1), 2018, 21–28 [cited 22 May 2019]. Available: <https://doi.org/10.1080/00098655.2017.1357409>
- Hsiegh, Shannon 2005 = **Hsiegh, Hsiu-Fang, Shannon, Sarah E.** Three Approaches to Qualitative Content Analysis. *Qualitative Health Research*, 15 (9), 2005, 1277–1288 [cited 23 May 2019]. Available: <https://doi.org/10.1177/1049732305276687>
- McVarish 2009 = **McVarish, Judith.** Artistry in Teaching: Writing Children's Mathematics Literature Books as Teacher Education. *Journal for Learning through the Arts*, 5 (1), 2009, 1–23.

Molina 2012 = **Molina, Concepcion.** *Problem with Math is English: A Language-Focused Approach to Helping All Students Develop a Deeper Understanding of Mathematics*. San Francisco: Jossey-Bass, 2012.

Nel 2012 = **Nel, Carisma.** Cracking the Vocabulary Code in Mathematics in the Foundation Phase. *South African Journal of Childhood Education*, 2 (2), (2012), 15–34.

Padula 2004 = **Padula, Janice.** The Role of Mathematical Fiction in the Learning of Mathematics in Primary School. *Australian Primary Mathematics Classroom*, 9 (2), 2004, 8–14.

Pepin et al. 2017 = Developing a deeper understanding of *mathematics teaching expertise*: an examination of three Chinese mathematics teachers' resource systems as windows into their work and expertise. **Birgit Pepin, Binyan Xu, Luc Trouche, Chongyan Wang.** *Educational Studies in Mathematics*, 94, 2017, 257–27 [cited 22 May 2019]. Available: <https://doi.org/10.1007/s10649-016-9727-2>

Prochazkova 2013 = **Prochazkova, Lenka Tejkalova.** Mathematics for Language, Language for Mathematics. *European Journal of Science and Mathematics Education*, 1 (1), 2013, 23–28.

Rittle-Johnson, Schneider, Star 2015 = **Rittle-Johnson, Bethany, Schneider, Michael, Star, John R.** Not a One-Way Street: Bidirectional Relations Between Procedural and Conceptual Knowledge of Mathematics. *Educational Psychology Review*, 27, 2015, 587–597.

Shockey, Pindiprolu 2015 = **Shockey, Tod, Pindiprolu, Sekhar.** Uniquely Precise: Importance of Conceptual Knowledge and Mathematical Language. *I-manager's Journal on School Educational Technology*, 11 (1), 2015, 28–33.

Starčić et al. 2016 = Engaging preservice primary and preprimary school teachers in digital storytelling for the teaching and learning of mathematics. **Andreja Istenic Starčić, Mara Cotic, Ian Solomonides, Marina Volk.** *British Journal of Educational Technology*, 47 (1), 2016, 29–50.

Ward 2005 = **Ward, Robin A.** Using children's literature to inspire K–8 preservice teachers' future mathematics pedagogy. *Reading Teacher*, 2005, 132–143 [cited 20 May 2019]. Available: <https://doi.org/10.1598/RT.59.2.3>

Whitin, Whitin 2000 = **Whitin, Phyllis, Whitin, David J.** *Math is Language too: Talking and Writing in the Mathematics Classroom*. Urbana, IL: National Council of Teachers of English, 2000.

Wickstrom et al. 2018 = Learning from our own lessons: pre-service teachers' narratives of teaching as an experiment. **Megan H. Wickstrom, Stephanie Wilm, Emily Mills, Alexis Johnson, Nicole Leonard, Raegan Larberg.** *Educational Action Research*, 26 (1), 2018, 42–58 [cited 22 May 2019]. Available: <https://doi.org/10.1080/09650792.2017.1286604>

Wilburne, Napoli 2008 = Wilburne, Jane M., Napoli, Mary. Connecting Mathematics and Literature: An Analysis of Pre-service Elementary School Teachers' Changing Beliefs and Knowledge. *Issues in the Undergraduate Mathematics Preparation of School Teachers: The Journal*, 2, 2008, 1–10.

Kopsavilkums

Studējot universitātē, topošie sākumskolas izglītības skolotāji iegūst zināšanas dažādu mācību priekšmetu didaktikā. Šo zināšanu izmantojums praksē mudina meklēt sakarības starp priekšmetiem un didaktiku.

Uzdevumi, kas integrē valodas un matemātikas prasmju attīstīšanu, papildus vērsti uz mācīšanās motivācijas paaugstināšanu. Šo mācību priekšmetu integrācija rada iespējas domāt, kā skolēniem oriģināli un saistoši izskaidrot matemātikas saturu.

Skolotājiem iesācējiem bieži vien ir grūti izskaidrot skolēniem matemātikas jēdzienus tā, lai tas vienlaikus būtu saprotami un interesanti. Te var palīdzēt mērķtiecīgi radīti matemātiski stāsti jeb didaktikas matemātikas pasakas.

Pētījuma **mērķis** ir izpētīt, kā topošie sākumskolas izglītības skolotāji izmanto savas iegūtās zināšanas valodā un matemātikā, lai radītu matemātikas pasakas.

Pētījumā piedalījās divdesmit 3. kurga studenti – topošie sākumskolas izglītības skolotāji, kuri jau apguvuši valodas didaktikas un matemātikas didaktikas kursu. Studentiem tika dots uzdevums: izveidot sākumskolas skolēniem paredzētu didaktisku matemātikas pasaku kāda brīvi izvēlēta matemātikas jēdzienā apguvei.

Studentu radīto pasaku saturu analīze parādīja, ka konteksts var atklāt nozīmīgu priekšmetu un priekšmetu didaktikas integrācijas iespējas, piemēram, akcentēt izvēlētās matemātiskās izteiksmes būtiskākās īpašības, lietot jēdzienus, izvēlēties izteiksmes atklāšanai atbilstošu kontekstu, orientēties uz izvēlētā vecumposma adresātu.

Sākumskolas izglītības skolotāju sagatavošanā ir mērķtiecīgi likt studentiem radīt didaktiskas matemātikas pasakas, lai viņi mācītos integrēt priekšmetu saturu un priekšmetu didaktikas zināšanas, kā arī diagnosticētu savas klūdas attiecībā uz mācību priekšmeta, šajā gadījumā matemātikas, saturā izpratni.

Atslēgvārdi: sākumskolas izglītības skolotāji, skolotāju sagatavošana, zināšanu izmantošana, didaktiska matemātikas pasaka, integrētās mācības, valodas un matemātikas integrācija.

Komunikācijas līdzekļi un mediji svešvalodu mācībā

Means of Communication and Media in Foreign Language Teaching

Tomáš GODIŠ, Ildikó PŠENÁKOVÁ

Trnavská univerzita v Trnave, Pedagogická fakulta,

Priemyselná 4, P. O. BOX 9, 918 43

Trnava, Slovakia

tomasgodis@gmail.com

Technologische Entwicklung der letzten Jahrzehnte hat fast alle Bereiche der menschlichen Tätigkeit verändert. Zu diesen Bereichen zählt unter anderen auch der Unterrichtsprozess. Neue kommunikative Technologien (wie z. B. interaktive Medien, soziale Netzwerke, Videos, Clips Lehrprogramme, Apps) werden heute massiv im Unterricht eingesetzt und bieten dem Lehrer neue Möglichkeiten an, ihn interessanter, moderner und effektiver zu gestalten. Der Einsatz neuer Medien bringt viele Vorteile und wenige Nachteile mit sich. Einerseits kann der Lehrstoff schnell und effektiv an den Lerner vermittelt werden, andererseits nimmt die Planung und Organisation vom Unterricht viel Zeit in Anspruch und fordert vom Lehrer außer Fachkompetenzen auch perfekte mediale Kompetenz. In diesem Beitrag möchten wir uns daher mit den Grundbegriffen rund um Medien, ihren Vorteilen und Nachteilen beim Einsatz im Unterricht und Funktionen näher befassen.

Schlüsselwörter: Medien, multimediale Lehrprogramme, Fremdsprachunterricht, Kommunikationstechnologie.

Literatur

Armbruster, Hertkorn (Hrsg.) 1978 = Armbruster, Brigitte, Hertkorn, Ottmar (Hrsg.). *Allgemeine Mediendidaktik: Studienanleitung*. Köln: Greven Verlag, 1978.

Baacke 1997 = **Baacke, Dieter.** *Medienpädagogik*. Tübingen: Niemeyer, 1997.

Baacke 1999 = **Baacke Dieter.** Medienkompetenz als zentrales Operationsfeld von Projekten. Dieter Baacke (Hrsg.). *Handbuch Medien: Medienkompetenz. Modelle und Projekte*. Bonn: Bundeszentrale fuer politische Bildung , 1999, 31–35.

Brestovanský 2010 = **Brestovanský, Martin.** *Úvod do mediálnej výchovy*. Trnava: Trnavská univerzita, 2010 [eingesehen am 3. Juli 2019]. Zugänglich: <http://pdf.truni.sk/download?eskripta/uvod-do-medialnej-vychovy.pdf>

Duden o. D. = *Duden*: Online Wörterbuch, o. D. [eingesehen am 3. Juli 2019]. Zugänglich: www.duden.de

Fachgruppe Medienpädagogik o. D. = Medienpädagogik – Was ist das? *Fachgruppe Medienpädagogik*, o. D. [eingesehen am 3. Juli 2019]. Zugänglich: <https://medienpaedagogik.jugend-im-erzbistum.de>

Freudenstein 1999 = **Freudenstein, Reinholt.** Unterrichtsmittel und Medien: Überblick in Lehr- und Lernmaterialien und Unterrichtsmedien. Karl-Richard Bausch, Herbert Christ, Hans-

Jürgen Krumm (Hrsg.). *Handbuch Fremdsprachenunterricht*. Tübingen: Francke Verlag, 1999, 395–399.

Herzig 2017 = **Herzig, Bardo.** Medieneinsatz im Unterricht. Martin K. W. Schweer (Hrsg.). *Lehrer–Schüler–Interaktion*. 3. Aufl. Springer VS, 2017, 503–522 [eingesehen am 10. Juli 2019]. Zugänglich: <https://www.springer.com/de/book/9783658150822>

Higgins 1983 = **Higgins, John.** Computer assisted language learning. *Language Teaching*, 16 (2), 1983, 102–114.

Issing 1987 = **Issing, Ludwig J.** *Medienpädagogik im Informationszeitalter*. Weinheim: Deutscher Studienverlag, 1987.

Kämper van den Boogaart (Hrsg.) 2014 = Kämper van den Boogaart, Michael (Hrsg.). *Deutsch Didaktik : Praxishandbuch für die Sekundarstufe I und II*. 6., überarbeitete Auflage. Berlin: Cornelsen, 2014.

Kerres, Preußler 2012 = **Kerres, Michael, Preußler, Annabell.** Mediendidaktik. Dorothee Meister, Friederike von Gross, Uwe Sander (Hrsg.). *Enzyklopädie Erziehungswissenschaft Online*. Weinheim und Basel: Beltz Juventa, 2012 [eingesehen am 17. Juli 2019]. Zugänglich: https://nanopdf.com/download/1-mediendidaktik-als-disziplin-learning-lab_pdf

Nattland, Kerres 2009 = **Nattland, Axel, Kerres, Michael.** Computerbasierte Medien im Unterricht. Karl-Heinz Arnold, Uwe Sandfucs, Jürgen Wiechmann (Hrsg.). *Handbuch Unterricht*. 2. Aufl. Klinkhardt, 2009, 317–324. Zugänglich auch: <https://www.amazon.de/Handbuch-Unterricht-Karl-Heinz-Arnold/dp/3825284239>

Pšenáková 2016 = **Pšenáková, Ildikó.** Interactive applications in the work of teachers. *XXIXth Didmatech 2016*. Budapest: Eötvös Loránd University in Budapest, 2016, 92–100.

Roche 2008 = **Roche, Jörg.** *Fremdsprachenerwerb – Fremdsprachendidaktik*. 2. Aufl. Stuttgart: UTB, 2008.

Rösler 2010 = **Rösler, Dietmar.** E-Learning und das Fremdsprachenlernen mit dem Internet. Wolfgang Hallet, Frank G. Königs (Hrsg.). *Handbuch Fremdsprachendidaktik*. Seelze-Velber: Klett/Kallmeyer, 2010, 285–289.

Schaumburg 2015 = **Schaumburg, Heike.** *Chancen und Risiken digitaler Medien in der Schule: Medienpädagogische und -didaktische Perspektiven*. Bertelsmann Stiftung, 2015, [eingesehen am 12. November 2019]. Zugänglich: www.bertelsmann-stiftung.de/fileadmin/files/BSt/Publikationen/GrauePublikationen/Studie_IB_Chancen_Risiken_digitale_Medien_2015.pdf

Storch 2008 = **Storch, Günther.** *Deutsch als Fremdsprache – Eine Didaktik*: Theoretische Grundlagen und praktische Unterrichtsgestaltung. Stuttgart: UTB, 2008.

Surkamp (Hrsg.) 2017 = Surkamp, Carola (Hrsg.). *Metzler Lexikon Fremdsprachendidaktik: Ansätze – Methoden – Grundbegriffe*. 2., aktualisierte und erweiterte Aufl. Stuttgart: J. B. Metzler Verlag, 2017.

Tiňáková 2007 = **Tiňáková, Katarína.** *Komunikačné technológie vo vzdelávaní*, 2007 [eingesehen am 10. Juli 2019]. Zugänglich:

https://www.mtf.stuba.sk/buxus/docs/internetovy_casopis/2007/2/tinakova1.pdf

Wiezorek o. D. = **Wiezorek, Bogdan.** *Die wichtigsten Methoden des Fremdsprachunterrichts*, o. D. [eingesehen am 1. Juli 2019]. Zugänglich:
<http://www.zsozimek.wodip.opole.pl/german/artykuly/methoden.htm>

Kopsavilkums

Nepārtraukta tehnoloģiju attīstība ietekmē citas iespējamās cilvēka darbības jomas, ieskaitot izglītības procesu. Pašreizējie masu mediji, piemēram, prese, radio, televīzija, sociālie tīkli, kā arī informācijas un komunikācijas tehnoloģijas un ierīces – datori, planšetdatori, mobilie tālruņi un interaktīvās tāfeles – ļoti bieži tiek izmantotas izglītības procesā. Jo īpaši tāpēc, ka datortehnoloģijas nodrošina jaunas un efektīvas mācību iespējas dažādu elektronisko mācību materiālu, interaktīvu izglītības programmu un mobilo lietotņu veidā, kas ne tikai modernizē

mācību procesu, bet arī padara to uzskatāmāku un interesantāku. Jaunās tehnoloģijas būtiski ir mainījušas arī mācību metodes.

Visas šīs iespējas nodrošina piemērotu vidi, lai pedagogu darbība valodu klasē būtu interesantāka, modernāka un efektīvāka. Šīs iespējas ļauj studentiem mācīties jebkurā laikā ārpus skolas un klases. Jauno informācijas rīku izmantošanai valodu apguvē ir daudz priekšrocību, bet arī vairāki trūkumi. No vienas puses, ir iespējams kvalitatīvāk izskaidrot mācību vielu, kā rezultātā studenti ātrāk un efektīvāk apgūst mācību programmas saturu. No otras puses, mācību materiāla izstrāde un izveidošana, stundu plānošana un organizēšana prasa no valodu skolotāja daudz laika, kā arī augsta līmeņa medijpratību un informācijas komunikācijas kompetenci.

Dažādos didaktikas kursošos mediju jēdziens ir skaidrots atšķirīgi. Daži metodiķi digitālos mācību resursus un iespējas uztver kā tīri elektronisku tehniskās izglītības instrumentu, savukārt citi skaidrojumā iekļauj arī vizualizācijas un animācijas, kā arī drukātos materiālus, piemēram, attēlus, grafikus, tabulas. Šajā rakstā noskaidrota plašsaziņas līdzekļu funkcija izglītībā, izskaidroti daži svarīgi jēdzieni, piemēram, *mediju kompetence*, *kombinētā mācīšanās* un *e-mācība*. Tāpat apkopotas dažādu mediju izmantošanas priekšrocības izglītības procesā, kā arī atklātas dažas to funkcijas. Pašlaik pedagoģiskajā praksē tiek izmantotas dažādas mācību programmas un interaktīvas didaktiskās lietotnes, kuras var izmantot svešvalodu mācīšanā un apguvē. Rakstā tiek aprakstītas to iespējas un izmantošanas veidi. Piedāvāts arī konkrēts piemērs interaktīvai vācu valodas stundai, kas izstrādāta lietotnē *Hot Potatoes*.

Atslēgvārdi: mediji, multimediju mācību programmas, svešvalodu apguve, informācijas un komunikācijas tehnoloģijas.

Summary

Continuous technological development affects other possible areas of human activity, including the educational process. Current mass media such as press, radio, television, social networks, as well as new information and communication technologies and devices such as computers, tablets, mobile phones and interactive whiteboards are very often used in the educational process. Computer technology provides new and effective learning opportunities in the form of a variety of didactic electronic learning materials, interactive educational programs and applications that not only modernize lessons but also make them more illustrative and interesting. New technologies have also significantly changed teaching methods.

All these facilities provide educators with a suitable environment to make their teaching more interesting, modern and efficient. These facilities allow students to learn any time outside school hours and at home. Using new media for language learning brings many advantages, but also several disadvantages. On the one hand, it is possible to present the curriculum more clearly, which results in students acquiring the content of the curriculum more quickly and efficiently. On the other hand, the design and creation of teaching material, the planning and organization of lessons require a lot of time from the teacher, as well as high-quality media and information-communication competences. The use of media in foreign language teaching has also changed the roles of teacher and student. Today's teaching focuses on the student as an active part of the teaching process and not just as an object of teaching. Now, the teacher becomes the driving element of the lesson management.

Different didactics summarize the concept of media differently. Some didactics perceive the medium as a purely electronic tool for technical education, while others include printed material such as pictures, graphics, but also visualizations and animations. In this article we would like to clarify the function of media in education, to explain some important concepts such as "media competence", "blended learning" or "e-learning". We will also summarize the advantages of using different media in the educational process as well as some of their functions.

Various teaching programs and interactive didactic applications are currently used in pedagogical practice, which can also be used in foreign language teaching. Therefore, we will also focus on brief characteristics of some of them; describe their possibilities and ways of usage in education. We also provide a specific example of the appearance of an interactive German language lesson developed in *Hot Potatoes*. The example was created by a German language student at a computer science lesson in collaboration with a teacher. Tasks, such as this one, are used by the authors in the class and they are proved in practice.

Keywords: media, multimedia programs, foreign language acquisition, communication technology.

Docētāju loma e-studiju procesa ieviešanā un īstenošanā

Mārtiņš SPRIDZĀNS

Valsts robežsardzes koledža, Vispārizglītojošo priekšmetu katedra

Zavoloko 8, Rēzekne, LV-4601

martins.spridzans@rs.gov.lv

The potential of Information and Communication Technologies (ICT) is playing increasing role in various pedagogical contexts. The necessity to integrate technologies in learning enhances educators' digital competences is constantly highlighted in education policy documents European Union and national strategic documents and recommendations. Following the advance of digital technologies, the State Border Guard College of Latvia is constantly looking after innovations in ICT and education contexts. Since 2011 Specialized English language e-learning course for border guards is being implemented, other professional e-learning courses are being systematically introduced, currently 8 specialised qualification courses are available, on average 300 border guards graduate e-learning courses annually. Having in mind the continuous advancement of ICT in education contexts as well as the strategic approach of the State Border Guard College to continue the development of e-learning systems author of this article intends to describe the system of e-learning used in border guards' training, explore and summarize the theory and best practices on using ICT in pedagogical context, educators' roles in development and implementation of e-learning courses.

Keywords: e-learning, digital competence, potential of ICT, teacher development.

References

- Brinthaupt et al. 2011 = What the Best Online Teachers Should Do. Thomas M. Brinthaupt, Lawanna S. Fisher, Justin G. Gardner, Deana M. Raffo, Jennifer B. Woodard. *Journal of Online Learning and Teaching*, 7(4), 2011, 515–524.
- Buckingham 2007 = Buckingham, David. *Beyond Technology: Children's Learning in the Age of Digital Culture*. Cambridge, MA: Polity press, 2007.
- Digital Education Action Plan n. d. = European Commision. *Digital Education Action Plan*, n. d. [cited May 26, 2019]. Available: https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/digital-education-action-plan_en
- Chigeza, Halbert 2014 = Chigeza, Philemon, Halbert, Kelsey. Navigating E-Learning and Blended Learning for Pre-service Teachers: Redesigning for Engagement, Access and Efficiency. *Australian Journal of Teacher Education*, 39(11), 133–146 [cited May 23, 2019]. Available: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1047088.pdf>
- Hughes 2005 = Hughes, Joan. The Role of Teacher Knowledge and Learning Experiences in Forming Technology-Integrated Pedagogy. *Journal of Technology and Teacher Education*, 13(2), 2005, 277–302.

Li et al. 2017 = Rethinking Distance Tutoring in E-Learning Environments: A Study of the Priority of Roles and Competencies of Open University Tutors in China. **Shuang Li, Jingjing Zhang, Chen Yu, Li Chen.** *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 18(2), 2017, 198–212 [cited May 25, 2019]. Available: <http://www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/2752/4127>

Mareš 2016 = **Mareš, Jiří.** What are the Roles of the Teacher in E-Learning? : Annotation. *Časopis Pedagogika*, 2016 [cited May 25, 2019]. Available: <https://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=11454&lang=en>

Mbodila, Kikunga 2012 = **Mbodila, Munienge, Kikunga, Muhandji.** The use of ICT in Education: a comparison of traditional pedagogy and emerging pedagogy enabled by ICT's. *Proceedings of the International Conference on Frontiers in Education: Computer Science and Computer Engineering*, 2, 2012, 1–4 [cited May 25, 2019]. Available: https://www.academia.edu/8801351/The_use_of_ICT_in_Education_a_comparison_of_traditional_pedagogy_and_emerging_pedagogy_enabled_by_ICT_s

Moore 2014 = **Moore, Robert L.** Importance of Developing Community in Distance Education Courses. *TechTrends*, 58(2), 2014, 20–24 [cited May 25, 2019]. Available: https://www.researchgate.net/publication/263480649_Importance_of_Developing_Community_in_Distance_Education_Courses

OECD 2018 = OECD. *The future of education and skills Education 2030*, 2018 [cited May 22, 2019]. Available: [https://www.oecd.org/education/2030/E2030%20Position%20Paper%20\(05.04.2018\).pdf](https://www.oecd.org/education/2030/E2030%20Position%20Paper%20(05.04.2018).pdf)

Sangrá Morer, González-Sanmamed 2004 = **Sangrá Morer, Albert, González-Sanmamed, Mercedes.** El profesorado universitario y las TIC: redefinir roles y competencias. Albert Sangrá Morer, Mercedes González-Sanmamed (coord.). *La transformación de las universidades a través de las TIC: Discursos y prácticas*. Barcelona: UOC, 2004, 73–97.

Smith Budhai, Brown Skipwith 2017 = Smith Budhai, Stephanie, Brown Skipwith, Ke'Anna. *Best Practices in Engaging Online Learners through Active and Experiential Learning Strategies*. New York: Routledge, 2017.

Stanley 2013 = **Stanley, Graham.** *Language Learning with Technology: Ideas for integrating technology in the classroom*. Cambridge: Cambridge University Press, 2013.

Thiruvengadam 2012 = **Thiruvengadam, Pushpanathan.** The Role of a Teacher in facilitating E-Learning. *Journal of Technology for ELT*, 11(2), 2012 [cited May 21, 2019]. Available:

https://www.researchgate.net/publication/224946774_The_Role_of_a_Teacher_in_facilitating_E-Learning

UNESCO 2002 = UNESCO. Evgeni Khvilon (coord.). *Information and Communication Technologies in Teacher Education: A Planning Guide*, 2002 [cited May 26, 2019]. Available: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000129533>

Using ICT for teaching and learning n. d. = Using ICT for teaching and learning. SP4CE, n. d. [cited May 27, 2019]. Available: <http://sp4ce.eu/en/using-ict-for-teaching-and-learning>

Kopsavilkums

Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) potenciālam ir arvien lielāka loma dažādos pedagoģiskos kontekstos, tostarp valodu apguvē. Aizvien aktuālāka klūst nepieciešamība mācībās integrēt tehnoloģijas, uzlabot pedagogu digitālo kompetenci. Tas tiek uzsverts izglītības politikas plānošanas dokumentos – gan nacionālajos, gan Eiropas Savienības un starptautisko organizāciju stratēģiskās plānošanas dokumentos un rekomendācijās.

Lai uzturētu informētību par digitālo tehnoloģiju attīstību, Valsts robežsardzes koledža pastāvīgi seko inovācijām IKT izglītības kontekstā. Kopš 2011. gada koledžā ieviesti specializēti angļu valodas e-mācību kursi robežsargiem, sistemātiski tiek uzsākti arī citi profesionāli e-mācību kursi. Pašlaik koledža ir pieejami jau astoņi specializēti robežsargu kvalifikācijas

pilnveides kursi, un katru gadu 200–300 robežsargu paaugstina savu kvalifikāciju, izmantojot e-mācību vidi. Tā kā IKT attīstās, Valsts robežsardzes koledža turpina stratēģisku e-mācību sistēmas attīstību, iesaistoties dažādos *Erasmus+* programmas stratēģiskās partnerības projektos, izpētot un apkopojot teoriju un labāko praksi par IKT izmantošanu pedagoģiskajā kontekstā, lai paaugstinātu pedagogu digitālo kompetenci e-mācību kursu izstrādei un ieviešanai.

Šajā rakstā atspoguļota e-mācību sistēma Valsts robežsardzes koledžā, pētot docētāju lomu e-studiju plānošanā un īstenošanā. Pētījuma rezultātā secināms, ka IKT atbalsta tiešsaistes mijiedarbību un sadarbību, diferenciāciju un dažādību mācību procesā, dod iespēju izglītojamajiem personalizēt mācības. Tā kā IKT strauji attīstās, ir svarīgi regulāri pilnveidot docētāju digitālo kompetenci, rīkojot praktiskus pasākumus, lai palielinātu viņu izpratni par digitālo tehnoloģiju potenciālu izglītībā, piemēram, piedaloties starptautiskos projektos un vietējās kvalifikācijas paaugstināšanas kurso, kur tiek izplatīti labās prakses piemēri interaktīva mācību saturu izstrādei un e-studiju procesa organizēšanai. Lai īstenotu efektīvu e-studiju procesu, pedagogiem jāspēj izpildīt dažādas lomas, tāpēc, izstrādājot un īstenojot e-kursus, viņiem ir jāpārzina IKT tehniskās iespējas un to saistība ar pedagoģiju. Tā kā e-mācību vide ir atšķirīga no ierastās mācību vides, docētājiem nepieciešamas pamatzināšanas par koncepcijām, kā veidot, attīstīt, moderēt un novērtēt e-mācību kursus un tajos gūtos rezultātus. Pētījumā atklāts viens no svarīgākajiem augstas kvalitātes e-mācību kursa elementiem – interaktīva mācību saturu izstrādes apvienojums ar pastāvīgu tiešsaistes mijiedarbības atvieglošanu.

Atslēgvārdi: e-studijas, digitālā kompetence, informācijas un komunikācijas tehnoloģiju potenciāls, docētāju kvalifikācijas pilnveide.

Latviešu valodas apguvēju korpusa datu ieguves un apstrādes metodoloģijas izstrāde

Development of Methodology for Learner Corpus of Latvian Data Acquisition and Processing

Kristīne LEVĀNE-PETROVA, Ilze AUZIŅA, Kristīne POKRATNIECE

Latvijas Universitāte, Matemātikas un informātikas institūts

Raiņa bulvāris 29, Rīga, LV-1459

kristine.levane-petrova@lumii.lv; ilze.auzina@lumii.lv; kristine.pokratniece@lumii.lv

Latviešu valodas kā svešvalodas mācīšana kļūst aizvien populārāka Latvijas un arī ārvalstu augstākajās mācību iestādēs, tāpēc jaunu, korpusā balstītu mācību materiālu izstrāde ir ļoti nozīmīga.

Kopš 2018. gada septembra Latvijas Universitātes Matemātikas un informātikas institūtā tiek īstenots Latvijas Zinātnes padomes projekts „Latviešu valodas apguvēju korpusa izveide: metodes, rīki un izmantojums”, kura laikā paredzēts izveidot „Latviešu valodas apguvēju korpusu” (korpuiss LaVA), kas būs jaunu mācību materiālu pamats. Tajā varēs arī pētīt ārvalstnieku latviešu valodas apguves īpatnības. Šajā rakstā tiks aplūkoti korpusa LaVA izstrādes sākotnējie posmi – korpusa datu atlases kritēriji, datu izmantošanas atļaujas ieguve, datu apstrādes vietne un datu digitalizēšana –, kā arī problēmas un risinājumi, kas ar to saistīti.

Atslēgvārdi: apguvēju korpuiss, latviešu valodas apguve, metadati, tekstu atlases kritēriji, atļauja, digitalizēšana, tekstu apstrāde.

Literatūra

Auziņa, Levāne-Petrova, Dargis 2019 = **Auziņa, Ilze, Levāne-Petrova, Kristīne, Dargis, Roberts.** Latviešu valodas apguvēju kļūdu analīze: pareizrakstības kļūdas. Gunta Smiltniece, Linda Lauze (atb. red.). *Vārds un tā pētīšanas aspekti* : rakstu krājums, 23 (1/2). Liepāja: LiePA, 2019, 220–227.

Dargis, Auziņa, Levāne-Petrova 2018 = **Dargis, Roberts, Auziņa, Ilze, Levāne-Petrova, Kristīne.** The Use of Text Alignment in Semi-Automatic Error Analysis: Use Case in the Development of the Corpus of the Latvian Language Learners. *Proceedings of the 10th International Conference on Language Resources and Evaluation* (LREC 2018), 2018. Miyazaki: European Language Resources Association (ELRA).

Kaija 2019 = **Kaija, Inga.** Jaunu burtu veidošana ar diakritiskajām zīmēm latviešu valodas kā svešvalodas apguvēju tekstos. Diāna Laiveniece (zin. red.). *Valodu apguve: problēmas un perspektīva* : zinātnisko rakstu krājums, XVI. Liepāja: LiePA, 2020, 102.–110.

Kaija, Auziņa 2019 = **Kaija, Inga, Auziņa, Ilze.** Data Collection for Learner Corpus of Latvian: Copyright and Personal Data Protection. Kiril Simov, Maria Eskevich (eds.). *CLARIN Annual Conference 2019: Proceedings*, 61–64 [sk. 2019. g. 4. nov.]. Pieejams: https://office.clarin.eu/v/CE-2019-1512_CLARIN2019_ConferenceProceedings.pdf

Laizāne 2019a = **Laizāne, Inga.** *Latviešu valoda kā svešvaloda: lingvodidaktikas virziena attīstība Latvijā un ārpus tās.* [Promocijas darbs filoloģijas doktora zinātniskā grāda iegūšanai valodniecības nozares lietišķās valodniecības apakšnozarē; zinātniskais vadītājs Arvils Šalme]. Liepājas Universitāte, 2019.

Levāne-Petrova 2012 = **Levāne-Petrova, Kristīne.** Līdzsvarots mūsdienu latviešu valodas

tekstu korpušu un tā tekstu atlases kritēriji. *Baltistica*, VIII priedas. Vilnius, 2012, 89–98.

Levāne-Petrova 2019 = **Levāne-Petrova, Kristīne**. Līdzsvarotais mūsdienu latviešu valodas tekstu korpušs, tā nozīme gramatikas pētījumos. Andra Kalnača, Ilze Lokmane (sast. un red.). *Valoda: nozīme un forma*, 10. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2019, 131–146.

Šalme 2008 = **Šalme, Arvils**. *Latviešu valodas kā svešvalodas apguve Eiropas augstskolās*. Rīga: Latviešu valodas aģentūra, 2008.

Šalme 2011 = **Šalme, Arvils**. *Latviešu valodas kā svešvalodas apguves pamatjautājumi*. Rīga: Latviešu valodas aģentūra, 2011.

Znotiņa 2018 = **Znotiņa, Inga**. *Otrās baltu valodas apguvēju korpušs: izveides metodoloģija un lietojuma iespējas*. [Promocijas darbs filoloģijas doktora grāda iegūšanai valodniecības zinātņu nozares lietišķas valodniecības apakšnozarē; zin. vad. Ilze Auziņa]. Liepājas Universitāte, 2018.

Summary

Popularity of learning Latvian as a foreign language is increasing. Latvian as a foreign language is being taught not only in the higher educational institutions of Latvia, but also in more than 20 universities outside Latvia (Šalme 2008; Šalme 2011; Laizāne 2019). Therefore, corpus-based and corpus-driven teaching materials are crucial for the international students that acquire Latvian both in Latvia and abroad.

Since September 2018 the project *Development of Learner Corpus of Latvian: methods, tools and applications*¹ have been carried out. During the project, based on the already existing experience of designing Learner Corpus of Latvian (LaVA), a corpus of students' essays with different language backgrounds will be created. The newly developed corpus will be publicly available. Although the corpus creation pipeline includes text collection, digitization, and morphological and error annotation; this article will cover just the first phases of the creation of the corpus – the development of a methodology for data collection and digitization.

The agreement form with data subject about data inclusion into the corpus and the metadata (gender, age, mother tongue, language proficiency level) collection form were developed. Guidelines for teachers on preferred topics have been prepared.

The corpus is built on an integrated multifunctional platform that provides a single interface for uploading, annotating and search. Moreover, the web platform can also be used for storing scanned copies of essays, comparing texts entered by two independent digitizers, correcting texts, and error-annotated texts and making inter-annotator agreement.

At least 1000 essays on different topics from students with different language backgrounds are planned to be included in the LaVA corpus. For data collection, multiple universities and language teachers have been contacted and have agreed to support the corpus creation process by providing it with their students' previously developed assignments.

Collected essays with metadata are handwritten; therefore, they need to be digitized for further data processing steps. The digitization is carried out in three steps:

- 1) scanning of the assignments and essays,
- 2) metadata input,
- 3) text rewriting in digital format.

Scanned images of the assignments help to validate data correctness if such concern arises. Metadata is entered manually.

Keywords: learner corpus, language acquisition, metadata, digitization, permission, essays.

¹ Latvian Council of Science Grant “Development of Learner Corpus of Latvian: methods, tools and applications” (No. lzp-2018/1-0527)

Īpašvārdū pareizrakstība: problēmas un risinājumi

Spelling of Proper Nouns: Problems and Solutions

Dite LIEPA

Latvijas Universitāte, Latviešu valodas institūts

Latvijas Zinātņu akadēmijas 8. un 9. stāvs

Akadēmijas laukums 1, Rīga, LV-1050

dite.liepa@lu.lv

Rakstā „Īpašvārdū pareizrakstība: problēmas un risinājumi” aplūkoti lielo sākumburtu lietošanas jautājumi un pareizrakstības nosacījumi. Rakstā pievērsta uzmanība pretrunīgajai informācijai dažādos avotos, tostarp skolu mācību grāmatās, rokasgrāmatās, pat likumu tekstos. Pamatojoties uz šiem avotiem, neskaidrības raisa mācību iestāžu, institūciju un to struktūrvienību, laikmetu nosaukumu un vēsturisku notikumu pareizrakstība, ieņemamo amatu un personu raksturotājvārdi, kā arī svētku, atceres un svinamo dienu rakstība. Rakstā uzsvērti avoti, kur pieejama informācija par minētajiem problēmgadījumiem, kā arī pamatojoties uz pieredzi, iztekti ieteikumi šo problēmgadījumu risināšanā.

Diemžēl vairāku minēto jautājumu pareizrakstība nav atrisināta un tie nav aprakstīti nevienā avotā. Lielo sākumburtu lietošanā vienotu pareizrakstības normu izstrādāšana joprojām sagādā grūtības, kam traucē gan iepriekšējo gadu pareizrakstības noteikumi, arī padomju mantojums, gan valodnieku atšķirīgie uzskati lielo sākumburtu lietojumā.

Atslēgvārdi: īpašvārdū pareizrakstība, problēmgadījumi, mācību grāmatas, rokasgrāmatas, likumu teksta redakcija, tradīcijas, lēmumi, ieteikumi.

Avoti

CE 2009 = *Centralizētais eksāmens latviešu valodā un literatūrā 12. klasei*, 2009 [sk. 2019. g. 25. jūl.]. Pieejams:

https://visc.gov.lv/vispizglitiba/eksameni/dokumenti/uzdevumi/2009/vidussk/latv_val_lit_12kl.pdf

Guļevska, Miķelsone, Porīte 2002 = **Guļevska, Dainuvīte, Miķelsone, Aina, Porīte, Tamāra. Pareizrakstības un pareizrunas rokasgrāmata**. Rīga: Avots, 2002, 9–13.

Ieteikumi 2012 = *Vairākvārdū nosaukumu rakstība* (ieteikumi), 2012 [sk. 2019. g. 25. jūl.]. Pieejams: https://vvc.gov.lv/wp-content/uploads/2016/09/vairakvardu_iteikumi-1.pdf

Koluža 1994 = **Koluža, Rūta. Palīdzī, māsiņ!** Rīga: Zvaigzne, 1994, 17–18.

Koluža 2007 = **Koluža, Rūta. Kas meklē, tas atrod. Latviešu valodas rokasgrāmata 9.–12. klasei**. Lielvārde: Lielvārds, 2007, 26–28.

Koluža 2018 = **Koluža, Rūta. Mazā latviešu valodas pareizrakstības rokasgrāmata**. Rīga: Zvaigzne ABC, 2018, 17–18.

Latviešu valoda 1998 = *Latviešu valoda 10.–12. klasei. Jānis Kušķis, Alise Laua, Ilze Lokmane, Dzintra Paegle, Marta Rudzīte*. Rīga: Zvaigzne ABC, 1998.

Lāce 1995 = **Lāce, Rita. Latviešu valoda 10.–12. klasei**. Rīga: Zvaigzne ABC, 1995, 27–28.

Likums 2010 = *Valsts apbalvojumu likums*, 01.05.2010 [sk. 2019. g. 25. jūl.]. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=85981>

Likums 2018a = *Dziesmu un deju svētku likums*, 10.01.2018 [sk. 2019. g. 25. jūl.]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/111203-dziesmu-un-deju-svetku-likums>

Likums 2018b = *Par svētku, atceres un atzīmējamām dienām*, 23.04.2002, pēdējā redakcija 18.07.2018 [sk. 2019. g. 25. jūl.]. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=72608>

LVPPV 1995 = *Latviešu valodas pareizrakstības un pareizrunas vārdnīca*. **Laimdots Ceplītis, Miķelsone, Aina, Porīte, Tamāra, Raģe, Silvija**. Rīga: Avots, 1995.

Milzere, Pāvila 2009 = **Milzere, Mārīte, Pāvila, Ināra**. *Praktiskā latviešu valoda*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2009, 40–41.

MLVV b. g. = *Mūsdienī latviešu valodas vārdnīca*, b. g. [sk. 2019. g. 25. jūl.]. Pieejams: <https://tezaurs.lv/mlvv/>

Paegle 1995 = **Paegle, Dzintra**. *Latviešu valoda 5. klasei*. Rīga: Zvaigzne ABC, 1995, 233.

Rokasgrāmata 2011 = *Iestāžu publikāciju noformēšanas rokasgrāmata*. Luksemburga : Eiropas Savienības Publikāciju birojs 2011, 154–155.

Romane 2000 = **Romane, Anita**. *Latviešu valodas rokasgrāmata*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2000, 29–32.

Strautiņa, Šulce 2009 = **Strautiņa, Vaira, Šulce, Dzintra**. *Latviešu valodas pareizruna un pareizrakstība*. Rīga: RaKa, 2009, 63–72.

Vanaga, Babrāne 2006 = **Vanaga, Anita, Barbāne, Jolanta**. *Valodas labirinti. 9. klase*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2006, 188–189.

Veckagana 2007 = **Veckagana, Vēsma**. *Latviešu valoda 9. klasei*. Lielvārde: Lielvārds, 2007, 186.

Vētra 2009 = **Vētra, Gundega**. *Latviešu valoda 33 tabulās. Latviešu valodas konspekti praktiskajam darbam*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2009, 4–5.

Literatūra

Īpašvārdu rakstība 1998 = *Īpašvārdu rakstība*. Rīga: Latvijas Republikas Valsts valodas centrs, 1998.

Kalme, Smiltniece 2001 = **Kalme, Vilma, Smiltniece, Gunta**. *Latviešu literārās valodas vārddarināšana un morfoloģija. Lokāmās vārdšķiras*. Liepāja: LiePA, 2001.

Laugale 2009 = **Laugale, Velga**. *Izglītības iestāžu nosaukumi latviešu valodā: lingvistiskais aspekts*. [Promocijas darbs]. Liepājas Universitāte, 2009. Pieejams: https://www.liepu.lv/uploads/files/Promocijas_darbs_Izglitibas_iestazu_nosaukumi_latviesu_valoda_lingvistiskais_aspekts.pdf

Laugale, Šulce 2012 = **Laugale, Velga, Šulce, Dzintra**. *Lielo sākumburtu lietojums latviešu valodā: ieskats vēsturiskajā izpētē, problēmas un risinājumi*. Rīga: Latviešu valodas aģentūra, 2012.

Mutore 2007 = **Mutore, Anna**. Lielā sākumburta semantiskā nozīme lingvistiskajā un ekstralinguistiskajā aspektā XX gadsimtā. *Linguistica Lettica*, 16. Rīga: Latviešu valodas institūts 2007, 235–254.

Porīte 1970 = **Porīte, Tamāra**. *Lielie burti mūsdienī latviešu valodā*. Rīga: Zinātne, 1970.

Skujīna 1993 = **Skujīna, Valentīna**. *Valsts prasmei lietvedības dokumentos*. Rīga: Biznesa komplekts, 1993.

Skujīna 1999 = **Skujīna, Valentīna**. *Latviešu valoda lietišķajos rakstos*. Rīga: Zvaigzne ABC, 1999.

Valodas konsultācijas b. g. a = Kā latviešu valodā rakstīt – *Dalailaima? Valodas konsultācijas: elektroniskā datubāze*. [sk. 2019. g. 25. jūl.]. Pieejams: <https://www.valodaskonsultacijas.lv>

Valodas konsultācijas b. g. b = Kā pareizi: *pieņemšana pie valsts prezidenta vai pieņemšana pie Valsts prezidenta? Valodas konsultācijas: elektroniskā datubāze*. [sk. 2019. g. 25. jūl.]. Pieejams: <https://www.valodaskonsultacijas.lv/lv>

Weisbergs 2015 = **Weisbergs, Andrejs**. Abreviatūras teorijā un praksē. *Valodas prakse: vērojumi un ieteikumi*, 10. Rīga: Latviešu valodas aģentūra, 2015, 35–42.

VVC ieteikumi 2003 = *Par ciemu, viensētu, ēku un citu vietu nosaukumu (vietvārdu) veidošanu, rakstību un lietošanu oficiālos dokumentos*, 2003 [sk. 2019. g. 25. jūl.]. Pieejams: <http://www.vvk.lv/index.php?sadala=208&id=651>

VVC ieteikumi 2011 = Valsts valodas centra Latviešu valodas ekspertu komisijas (LVEK) lēmumi un ieteikumi, 2011 [sk. 2019. g. 25. jūl.]. Pieejams: https://vvc.gov.lv/advantagecms/export/docs/lemumi/LVEK_2011_11_16.pdf

Summary

The paper “Spelling of Proper Nouns: Problems and Solutions” focuses on the questions and spelling norms regarding capitalisation. The compiled material for the paper is based on the questions regarding language practice, professional experience as a language consultant (2005–2018) at the Latvian Language Agency, participation in the meetings of the Latvian Language Expert Commission of the State Language Centre, as well as experience as a lecturer at various Latvian institutions of higher education teaching the course “Business Latvian”. The article addresses the contradictory information presented in various sources, including school textbooks, handbooks and even laws issued by the state. Based on these sources, the spelling of names of educational institutions, entities and their divisions, eras and historical events, positions and titles, holidays, memorial and commemorative days, as well as names that include the components *pasaules* (*world*) and *starptautiskais* (*international*), are ambiguous.

The paper gives sources that provide information on the particular problem cases, as well as spelling suggestions, based on the author’s professional experience. Unfortunately, many of the aforementioned issues still lack a solution and they have not been described in any source. In such cases the solution has to be based on the explanations of analogous examples.

The issue of capitalisation is somewhat problematic, as developing unified spelling norms has never been easy due to both past spelling norms (including the Soviet heritage) and various views of linguists regarding capitalisation. Moreover, spelling of proper nouns in Latvian is also influenced by foreign language (English, Russian, German) spelling norms of proper nouns, subjective points of view of individual pedagogues, proofreaders, editors and other language professionals, as well as the objective reality (signboards in public environment, written media, names of companies registered in the Register of Enterprises etc.). However, attempts to find an explanation are met with (possibly deliberate) textbook authors’ avoidance of describing and tackling problematic issues, as that would take a lot of time and professional analysis. Sometimes linguists, being aware of the complexity of the situation, avoid taking initiative in popularising new spelling norms.

The paper draws broadly on “Capitalisation in Latvian: Overview of Historical Research, Problems and Solutions” (Riga: Latvian Language Agency, 2012), which is the most recent and comprehensive work dedicated to this topic, as well as the most recent decisions of the Latvian Language Expert Commission of the State Language Centre.

Keywords: spelling of proper nouns, problem cases, textbooks, handbooks, editions of law texts, traditions, decisions, suggestions.

Runas un valodas attīstības traucējumi, to korekcija un profilakse mūzikas terapijas praksē

Speech and Language Developmental Disorders, Their Treatment and Prevention in the Practice of Music Therapy

Mirdza PAIPARE

Liepājas Universitāte, Pedagoģijas un sociālā darba fakultāte

Lielā iela 14, Liepāja, LV-3401

mirdza.paipare@liepu.lv

Dace STIEĢELE

Liepājas Neredzīgo biedrības Dienas centrs

Ganību iela 197/205, Liepāja, LV-3407

d.stiegele@inbox.lv

Latvijā šobrīd ir attīstīta mūzikas terapija, kas balstīta integratīvi eklektiskajā pieejā. Darbā ar pacientiem, kuriem ir runas un valodas attīstības traucējumi, tā dod iespējas izmantot gan radošās mūzikas terapijas metodes un tehnikas, gan receptīvās, uz uztveri balstītās tehnikas. Publikācijā analizēti pētījumi, teorija un prakse, sniedzot apkopotu ieskatu dažādās tehnikās un terapijas metodēs, kas tiek sekmīgi izmantotas darbā ar bērniem, kuriem ir runas un attīstības traucējumi, pacientiem ar stostīšanos, kā arī insulta un afazijas slimniekiem. Nozīmīgs ir atzinums par mūzikas instrumentu spēles un mūzikas klausīšanās radītajām neiroplastiskajām izmaiņām smadzenēs, kuras izraisa kompensatoro mehānismu aktivizāciju. Šis raksts sniedz iespēju praktizējošiem mūzikas terapeitiem, mūzikas terapijas studentiem un arī citiem speciālistiem, kuri savā profesionālajā darbībā saskaras ar līdzīgām problēmām, rast ierosmi un atbalstu metožu un tehniku pamatotā izvēlē, lai strādātu ar klientu un pacientu grupu runas un valodas traucējumu gadījumos.

Atslēgvārdi: runas un valodas attīstības traucējumi, mūzikas terapija, integratīvi eklektiskā pieeja, neiroplasticitāte, stostīšanās, insults, afazija.

Literatūra

Afazija 2012 = Afazija. *medicine.lv*, 02.04.2012 [skatīts 2019. g. 3. maijā]. Pieejams: https://medicine.lv/raksti/afazija_pme

Albert, Sparks, Helm 1973 = **Albert, Martin L., Sparks, Robert W., Helm, Nancy A.** Melodic Intonation Therapy for Aphasia. *Archives of Neurology*, 1973, 29(2), 130–131. Pieejams arī: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/4717723>

Altenmüller 2006 = **Altenmüller, Eckart.** Musikwahrnehmung und Amusien. Hans-Otto Karnath, Peter Thier (eds.). *Neuropsychologie*. Heidelberg: Springer Verlag, 2006, 439–449.

Andrews u. c. 1982 = Stuttering: Speech Pattern Characteristics under Fluency-Inducing Conditions. **Gavin Andrews, Pauline M. Howie, Melinda Dozsa, Barry E. Guitar.** *Journal of Speech and Hearing Research*, 1982, 25(2), 208–216. Pieejams arī: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/7120960>

Beiträge zur Musiktherapie 2007 = *Beiträge zur Musiktherapie*. Berlin: Deutsche Gesellschaft für Musiktherapie, 2007.

Bradt u. c. 2010 = Music Therapy for Acquired Brain Injury. **Joke Bradt, Wendy L. Magee, Cheril Dileo, Barbara L. Wheeler, Emer McGilloway.** *Cochrane Database of Systematic Reviews*, 2010 [skatīts 2019. g. 5. maijā.]. Pieejams:
<http://www.temple.edu/boyer/research-center/documents/abireview.pdf>

Claes u. c. 1989 = The Role of Music and Music Therapy in the Rehabilitation of Traumatically Brain Injured Clients. **Claes, M., Miller, A., Dalloul-Rampersad, R., Kollar, M.** *Music Therapy Perspectives*, 1989, 6, 71–76.

Clynes (ed.) 1982 = **Clynes, Manfred** (ed.). *Music, Mind and Brain: The Neuropsychology of Music*. New York: Plenum Press, 1982.

Cohen 1988 = **Cohen, Nicki S.** The Use of Superimposed Rhythm to Decrease the Rate of Speech in a Brain-Damaged Adolescent. *Journal of Music Therapy*, 1988, 25(2), 85–93. Pieejams arī: <https://psycnet.apa.org/record/1989-12560-001>

Cohen 1993 = **Cohen, Nicki S.** The Application of Singing and Rhythmic therapeutic Instructionas a Therapeutic Intervention for Persons with Neurogenic Communication Disorders. *Journal of Music Therapy*, 1993, 30 (2), 81–99.

Colcord, Adams 1979 = **Colcord, Roger D., Adams, Martin R.** Voicing Duration and Vocal SPL Changes Associated with Stuttering Reduction During Singing. *Journal of Speech and Hearing Research*, 1979, 22 (3), 468–479. Pieejams arī:
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/502508>

Davidow, Bothe, Andreatta, Ye 2009 = Measurement of Phonated Intervals During Four Fluency-Inducing Conditions. **Jason H. Davidow, Anne K. Bothe, Richard D. Andreatta, Jun Ye.** *Journal of Speech and Language Hearing Research*. 2009, 52(1), 188–205. Pieejams arī:
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/18664700>

Geschwind 1972 = **Geschwind, Norman.** Language and the Brain. *Scientific American*, 1972, 226 (4), 7–83. Pieejams arī: <https://psycnet.apa.org/record/1972-28413-001>

Hadaņonoka, Hadaņonoka 2013 = **Hadaņonoka, Irēna, Hadaņonoka, Linda.** *Sociālā pedagoģika palīdzība bērniem ar valodas sistēmas traucējumiem*. Rīga: N.I.M.S., 2013.

Healey, Mallard, Adams 1976 = **Healey, Charles E., Mallard, Alexandre R., Adams, Martin R.** Factors Contributing to the Reduction of Stuttering During Singing. *Journal of Speech and Hearing Research*, 1976, 19(3), 475–480. Pieejams arī:
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/979210/>

Insults 2008 = *Insults. Tas jāzina katram*, 2008 [sk. 2019. g. 6. apr.]. Pieejams:
https://www.aslimnica.lv/sites/default/files/satura_faili/insults.pdf

Juslin, Sloboda 2010 = **Juslin, Patrik N., Sloboda, John A.** *Handbook of Music and Emotion: Theory, Research, Applications*. New York: Oxford University Press, 2010.

Koelsch 2014 = **Koelsch, Stefan.** Brain Correlates of Music-Evoked Emotions. *Nature Reviews Neuroscience*, 15, 2014, 170–180. Pieejams arī:
<https://www.nature.com/articles/nrn3666>

Korsakova-Kreyn 2019 = **Korsakova-Kreyn, Marina.** Language of Music and Its Psychophysical Foundations (Review). *Sovremennye Tehnologii v Medicine*, 2019, 11(1), 40–45. Pieejams arī:

https://www.researchgate.net/publication/332051134_Language_of_Music_and_Its_Psychophysical_Foundations_Review

Laughlin, Naeser, Gordon 1979 = **Laughlin, Susan A., Naeser, Margaret A., Gordon, William P.** Effects of Three Syllable Durations Using the Melodic Intonation Therapy Technique. *Journal of Speech and Hearing Research*, 1979, 22(2), 311–320. Pieejams arī:
<https://pubs.asha.org/doi/10.1044/jshr.2202.311>

Liepiņa 2003 = **Liepiņa, Skaidrīte.** *Speciālā psiholoģija (bērni ar garīgās attīstības traucējumiem)*. Rīga: RaKa, 2003.

- Łubļinska 1979 = **Łubļinska, Anna.** *Bērnu psiholoģija.* Rīga: Zvaigzne, 1979.
- Orska, Olutnika (red.) 2008 = **Orska, Rita, Olutnika, Alla** (red). *Bērns ar attīstības traucējumiem vispārējās izglītības iestādē :* mācību līdzeklis. Rēzekne: Rēzeknes Augstskola, 2008.
- Paipare 2011 = **Paipare, Mirdza.** Mūzikas terapija. Kristīne Mārtinsone (sast.). *Mākslu terapija.* Rīga: RaKa, 2011, 340–369.
- Paipare, Mihailova 2017 = **Paipare, Mirdza, Mihailova, Sandra.** Trauma and Its Rehabilitation in Music Therapy Practice. Paulo Alberto da Silva Pereira, Osman Titrek, Gözde Sezen Gültekin (eds.). *ICLEL, 2017: Abstract Book.* 3 rd International Conference on Lifelong Education and Leadership for All, 2027, 54 [skatīts 2019. g. 6. apr.]. Pieejams: https://docs.wixstatic.com/ugd/d546b1_9ccf427c6ef14b28b4c22c04dc3e515d.pdf
- Patel 2008 = **Patel, Aniruddh.** *Music, Language, and the Brain.* Oxford: Oxford University Press, 2008.
- Paul 1991 = **Paul, Rhea.** Profiles of Toddlers with Slow Expressive Language Development. *Topics in Language Disorders,* 11(4), 1991, 1–13. Pieejams arī: https://digitalcommons.sacredheart.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.com/&httpsredir=1&article=1069&context=speech_fac
- Puga n.d. = **Puga, Evija.** *Stostīšanās,* n.d. [sk. 2019. g. 23. apr.]. Pieejams: <http://logoped.info/stostisanas/>
- Rescorla 1989 = **Rescorla, Leslie A.** The Language Development Survey. A screening tool for language delay in toddlers. *Journal of Speech and Hearing Disorders,* 54, 1989, 587–599.
- Roge, Mēlere 2003 = **Roge, Jans Ūve, Mēlere, Betina.** *Citādi bērni: kā saprasties ar bērniem, kuri neietilpst valdošo priekšstatu rāmjos.* Tulk. Nīna Opmane. Rīga: Jumava, 2003.
- Schlaug, Marchina, Norton 2009 = **Schlaug, Gottfried, Marchina, Sarah, Norton, Andrea.** Evidence for Plasticity in White-Matter Tracts of Patients with Chronic Broca's Aphasia Undergoing Intense Intonation-based Speech Therapy. *Annals of the New York Academy of Science,* 1169, 385–394. Pieejams arī: <https://nyaspubs.onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1749-6632.2009.04587.x>
- Schlaug u. c. 2010 = From Singing to Speaking: Facilitating Recovery from Nonfluent Aphasia. **Gottfried Schlaug, Andrea Norton, Sarah Marchina, Lauryn Zipse, Catherina Y. Wan.** *Future Neurol,* 2010, 5(5), 657–665. Pieejams arī: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2982746/>
- Shira 2008 = **Shira, Erika.** *Music Therapy Interventions for Improving Fluency Among People Who Stutter,* 2008 [sk. 2019. g. 19. apr.]. Pieejams: <http://www.mnsu.edu/comdis/isad11/papers/shira11.html>
- SIPARI 2019 = **SIPARI ®: Musik-Suported Training for Patients with Language and Motor Speech Disorders,** 2019 [sk. 2019. g. 3. maijā.]. Pieejams: <http://www.sipari.com/>
- Stager, Jeffries, Braun 2003 = **Stager, Sheila V., Jeffries, Keith J., Braun, Allen R.** Common Features of Fluency-Evoking Conditions Studied in Stuttering Subjects and Controls: An H(2)15O PET Study. *Journal of Fluency Disorders,* 2003, 28(4), 319–335. Pieejams arī: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/14643068>
- Stegemöller 2017 = **Stegemöller, Elizabeth.** *Music Therapy and Its Impact on the Brain,* 2017 [sk. 2019. g. 4. apr.]. Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=b5pe7KzRwog>
- Stostīšanās 2018 = Stostīšanās: Simptomi, cēloņi, ārstēšana. *medicine.lv,* 13.07.2018 [sk. 2019. g. 30. apr.]. Pieejams: <https://medicine.lv/raksti/stostisanas-simptomai-celoni-arstesana-421f3be43b>
- Taylor 1989 = **Taylor, Dale B.** A Neuroanatomical Model for the Use of Music in the Remediation of Aphasic Disorders. *Rehabilitation, Music and Child Development.* Saint Louis: MMB, Music, Inc., 1989, 241–253.

Taylor 1997 = **Taylor, Dale B.** *Biomedical Foundations of Music as Therapy*. St. Louis, MO: MMB Music, 1997.

Tereško u. c. 2013 = *Bērns ar garīgās attīstības traucējumiem ģimenē* : metodiskais materiāls vecākiem. **Aija Tereško, Aija Kondrova, Māriete Rozenfelde, Ieva Želve**. Rīga: VISC, 2013.

Tomele 2012 = **Tomele, Gundega**. *Stostīšanās*, 06.03.2012 [sk. 2019. g. 19. apr.]. Pieejams: logopedi.lv/faili/faili/stostisanas.ppt

Tūbele 2002 = **Tūbele, Sarmīte**. *Skolēna runas attīstības vērtēšana*. Rīga: RaKa, 2002.

Summary

Language is the most important instrument of communication that permits to express thoughts, feelings, sensations, desires and needs and to describe and comprehend emotions. Music without words can evoke strong emotional reactions by directly affecting emotional centres in the brain. Playing of music instrument or even listening to music can create neuroplastic changes in brain by activating compensatory mechanisms. Whereas during the listening to the music that is pleasant and preferred by the client, dopamine is released which is necessary for creating new neuron connections in the brain. Music therapy provides possibilities of effective treatment, the decrement of complications and disorders, as well as learning and recovering of skills for both children and adults with various speech and language disorders.

In Latvia the integrative eclectic approach is being developed in music therapy. It permits to apply both creative music therapy methods and techniques and receptive techniques that are based on listening to music. For children with speech and language disorders more suitable are creative music therapy techniques that facilitate the awareness of oneself and one's resources, the improvement of interaction, cooperation and communication skills, emotional expressions and control, the development of the speech motor system and the improvement of language skills.

Music therapy is one of the few treatment possibilities that includes simultaneous work on improving motor skills and recognition of emotional difficulties and their solving. It is essential for patients that stutter to get help in correcting along with the psychological and emotional support and help. For patients after a stroke and with aphasia of various origins recommended and effective for recovering and improving speech and language skills are Melodic intonation therapy, SIPARI®, listening to music, as well as playing music in both individual and group therapies. Playing music as multisensory activity which activates and connects such areas and systems in the brain that normally are not working together. Therefore, it can stimulate the overtaking of the lost skills by non-damaged brain parts and restores speech and language skills.

Keywords: speech and language developmental disorders, music therapy, integrative eclectic approach, neuroplasticity, stuttering, stroke.

Valodas klūdas svešvalodu apguves procesā: studentu pieredzes atspoguļojums

Language Errors in the Process of Acquiring a Foreign Language: Reflection of Students' Experience

Diāna LAIVENIECE, Linda LAUZE

Liepājas Universitāte, Humanitāro un mākslas zinātņu fakultāte

Kūrmājas prospekts 13, Liepāja, LV-3405

diana.laiveniece@liepu.lv; linda.lauze@liepu.lv

Mūsdieni iezīme ir svešvalodas apguves un lietojuma vienlaicīgums, saplūšana, pārklāšanās. Šajā procesā ikviens var būt valodas apguves skolotājs un viss var kalpot par mācību līdzekli. Ir jārunā nevis par svešvalodas apguvi, bet gan ieguvi, izmantojot jebkuru piemērotu situāciju un materiālu. Cilvēku attieksme pret klūdām svešvalodas lietojumā un izpratne par to, ko nozīmē zināt kādu svešvalodu, ir mainīgas kategorijas, ko pašlaik ietekmē aizvien vairāk izplatītā plurilingvisma ideja.

Publikācijā atspoguļots pētījums par studentu attieksmi pret valodas klūdām, kas tiek pieļautas mutvārdu komunikācijā, runājot svešvalodā. Pētījums veikts 2018. un 2019. gadā, aptaujājot 253 dažādu tautību un specialitāšu studentus no Liepājas, Ventspils un Rīgas.

Atslēgvārdi: svešvalodas apguve, svešvalodas lietojums, valodas klūda, klūdu labošana, lingvistiskā attieksme, studenti.

Literatūra

Aičisone 2015 = **Aičisone, Džīna.** *Runātspējīgais zīdītājdzīvnieks. Ievads psiholingvistikā.* Tulk. Ina Druviete. Rīga: Latviešu valodas aģentūra, 2015.

Beikers 2002 = **Beikers, Kolins.** *Bilingvisma un bilingvālās izglītības pamati.* Tulk. Ina Druviete. Rīga: Nordik, 2002.

Cīrule 1999 = **Cīrule, Līga.** *Palīgā!* Mācībgrāmata pieaugušajiem. 2. līmenis. Rīga: Zvaigzne ABC, 1999.

EKPVA 2006 = Eiropas Padome. Valodas politikas nodaļa. *Eiropas kopīgās pamatnostādnes valodu apguvei : mācīšanās, mācīšana, vērtēšana.* Rīga: Madonas poligrāfists, 2006.

Laiveniece 2006a = **Laiveniece, Diāna.** Valodas apguves pieejas un metodes. Vineta Ernstsonsone, Daiga Joma, Diāna Laiveniece, Linda Lauze, Ineta Stadgale. *Metodiskie ieteikumi latviešu valodas apguvei (bez starpniekvalodas).* I līmenis. Liepāja, 2006, 53–62.

Laiveniece 2006b = **Laiveniece, Diāna.** Pārskats par nozīmīgākajām svešvalodas apguves teorijām un modeļiem. Vineta Ernstsonsone, Daiga Joma, Diāna Laiveniece u. c. *Metodiskie ieteikumi latviešu valodas apguvei (bez starpniekvalodas).* I līmenis. Liepāja, 2006, 45–51.

Laizāne 2014 = **Laizāne, Inga.** Latviešu valodas apguvēju tipiskākās klūdas, mācoties nomena dzimtes kategoriju. *Via scientarium : starptautiskās jauno lingvistu konferences rakstu krājums.* 2. laidiens. Sastādītājas Silga Sviķe, Zane Veidenberga. Ventspils, Liepāja: Ventspils Augstskola, Liepājas Universitāte, 2014, 125–137.

LTSV 2011 = *Lingvodidaktikas terminu skaidrojotā vārdnīca.* Autoru kolektīvs **Valentīna Skujiņa** (darba vad.), **Zenta Anspoka, Vita Kalnbērziņa, Arvils Šalme.** [Rīga]: Latviešu valodas aģentūra, 2011.

Markus 2018 = **Markus, Dace.** *Prognozējamā neprognozējamība. Bērnu valoda Latvijā.* Rīga: Zinātne, 2018.

Touchie 1986 = **Touchie, Hann.** Second Language Learning Errors. Their Types, Causes, and Treatment. *JALT Journal*, 8 (1), 1986, 75–80 [sk. 2019. g. 28. apr.]. Pieejams: http://jalt-publications.org/sites/default/files/pdf-article/art5_8.pdf

The significance of learners' errors 2015 = *The significance of learners' errors for English as a foreign language:* Seminar paper. Grin, 2015 [sk. 2019. g. 28. apr.]. Pieejams: <https://www.grin.com/document/336690>

Widdowson 2002 = **Widdowson, Henry G.** *Aspects of Language Teaching.* Oxford: Oxford University Press, 2002.

Summary

Simultaneous learning, usage, convergence, and overlapping of a foreign language is a contemporary feature. In this process, anyone can be a language teacher and everything can serve as a teaching aid. It is not about acquiring a foreign language, but about acquiring it through any appropriate situation and material. People's attitudes towards foreign language errors and their understanding of what it means to know a foreign language are changing categories that are currently affected by the increasingly widespread idea of plurilingualism.

The aim of the research is to find out students' linguistic attitude towards mistakes in the process of foreign language acquisition and language usage in practice.

There are two types of errors in language acquisition:

- 1) accidental errors due to the influence of an interlanguage, which are fully within the competence of the learner at the time but this competence does not meet the standards of the target language yet;
- 2) performance errors when the language user is unable to exercise his/her competence adequately (EKPVA 2006, 136).

These two types are not separated in Latvian linguodidactics, and there is just one term *linguistic error*. On the other hand, the English scientific literature distinguishes between *error* for random error and *mistake* for performance error.

The research was carried out in 2018 and 2019 by interviewing 253 students of different nationalities and specialties from Liepaja, Ventspils and Riga. The survey (which went beyond the scope of this article) dealt with a number of questions regarding the language errors in the process of a foreign language acquisition and usage.

- *Have you asked a teacher or someone whose mother tongue is the language you are learning to correct your mistake when noticed?* More than 76 % of respondents gave an affirmative answer to this question.

- *Should the teacher correct the mistakes of the learner in the language acquisition process?* Almost 97 % of the responses to this question were positive.

- *Which correction of a mistake (teacher instruction, group mates' reprimand, individual reprimand in real communication) is better remembered?* More than 68 % of respondents believe that individual criticism in the real communication process is remembered better, only slightly more than a third of the respondents consider teacher's instruction as more durable in the learning process.

- *Which mistakes (pronunciation, vocabulary, or grammar) do you think cause more confusion when communicating in a foreign language?* 41 % of respondents believe that the most misunderstanding in communication is due to ignorance of vocabulary. Pronunciation errors and grammatical inaccuracies are considered less significant. Respondents answered this question mainly by combining answers.

- *Do you think that errors in the usage of a foreign language can disappear by themselves as knowledge and language usage practice increase?* More than 82 % of the responses were positive.

- *How do you feel when a language teacher or some other foreign language person corrects what you have said or read aloud?* The responses show that the majority of respondents perceive reprimand as normal and consider it a natural part of the language acquisition process. Only some respondents think that it is wrong to correct language mistakes.

The study shows that students' linguistic attitudes towards language errors are generally neutral and positive. The combination of answers and the comments made by the respondents have proved to be informative valuable, showing not only their personal experience but also the actual picture of foreign language acquisition: real language usage is the way to qualitative language acquisition.

Keywords: acquisition of a foreign language, usage of a foreign language, language error, error correction, linguistic attitude, students.